

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

O SUBJEKTIMA BANKARSKOG SISTEMA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 30.06.2019. GODINE

Sarajevo, septembar/rujan 2019. godine

IZDAVAČ

AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Zmaja od Bosne 47b

71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel. +387 33 72 14 00

Faks +387 33 66 88 11

Web site: www.fba.ba

e-mail: agencija@fba.ba

Pri korištenju podataka iz ove Informacija korisnici su obavezni navesti izvor.

Ova Informacija izrađena je na osnovu podataka koje su subjekti bankarskog sistema Federacije Bosne i Hercegovine dostavili Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, tako da isti odgovaraju za izvještajne podatke korištene u ovoj Informaciji. Obzirom na informativnu namjenu ovog dokumenta, svi zaključci koje korisnici ove Informacije izvedu na osnovu datih informacija i podataka, vlastiti su zaključci korisnika.

Za sve informacije kontaktirati:

AGENCIJU ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Skraćenice i termini:

AOD	Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine
BD	Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
CAMELS	Jedinstveni interni sistem za procjenu banaka koji uključuje osnovne komponente: kapital, kvalitet aktive, upravljanje i rukovođenje, profitabilnost, likvidnost i osjetljivost na tržišne rizike
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CEDB	Council of Europe Development Bank (Razvojna banka Vijeća Europe)
CRK	Centralni registar kredita u BiH
DEG	Deutsche Investitions - und Entwicklungsgesellschaft (Njemačko društvo za investicije i razvoj)
EBA	European Banking Authority (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropska banka za obnovu i razvoj)
ECB	European Central Bank (Evropska centralna banka)
EIB	European Investment Bank (Evropska investicijska banka)
EKS	Efektivna kamatna stopa
EU	Europska unija
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo finansija/financija
FOO	Finansijsko-obavještajni odjel
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program procjene finansijskog sektora)
FX rizik	Foreign Exchange Risk (Devizni rizik)
LCR	Liquidity Coverage Ratio (Koeficijent pokriva likvidnosti)
MKD	Mikrokreditno društvo
MKF	Mikrokreditna fondacija
MKO	Mikrokreditna organizacija
MMF	Međunarodni monetarni fond
MRS	Međunarodni računovodstveni standardi
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja
NKS	Nominalna kamatna stopa
NPL	Non performing loans (Nekvalitetni krediti)
OMBUDSMEN	Ombudsmen za bankarski sistem u FBiH
OKR	Opći kreditni rizik
PKG	Potencijalni kreditni gubici
RKG	Rezerve za kreditne gubitke
PNiFTA	Pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti
RS	Republika Srpska
SB	Svjetska banka
SBS	Subjekti bankarskog sistema FBiH: banke, bankarske grupe, razvojne banke, MKO, lizing društva, faktoring društva, mjenjači i druge finansijske organizacije čije poslovanje nadzire FBA
SPNiFTA	Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (Supervizorski pregled i proces procjene)
UBBiH	Udruženje banaka Bosne i Hercegovine
UDLBiH	Udruženje društava za lizing BiH
UO	Upravni odbor Agencije za bankarstvo FBiH
ZoA	Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
ZoB	Zakon o bankama
ZoF	Zakon o faktoringu
ZoL	Zakon o leasingu
ZoMKO	Zakon o mikrokreditnim organizacijama
ZoZKFU	Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga

SADRŽAJ:

Skraćenice i termini:.....	3
Spisak tabela:.....	6
Spisak grafikona:.....	8
UVOD	9
SAŽETAK.....	10
1.BANKARSKI SEKTOR.....	14
1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH.....	14
1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	14
1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće.....	14
1.1.3. Kadrovska struktura	16
1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	17
1.2.1. Bilans stanja	17
1.2.2. Obaveze.....	21
1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala	23
1.2.4. Aktiva i kvalitet aktive	26
1.2.5. Profitabilnost	31
1.2.5.1. Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH.....	32
1.2.5.2. Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH.....	33
1.2.5.3. Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH	34
1.2.5.4. Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH	35
1.2.6. Ponderisane NKS i EKS.....	36
1.2.7. Likvidnost.....	37
1.2.8. Devizni (FX) rizik	40
1.3. USKLAĐENOST BANAKA U OBAVLJANJU PLATNOG PROMETA I SA STANDARDIMA SPNiFTA	41
1.3.1. Usklađenost banaka u obavljanju platnog prometa	41
1.3.2. Usklađenost banaka sa standardima SPNiFTA	43
1.4. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR.....	44
2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA	47
2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR	49
2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH	49
2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	49
2.1.1.2. Struktura vlasništva	49
2.1.1.3. Kadrovska struktura	49
2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	50
2.1.2.1. Bilans stanja	50
2.1.2.2. Kapital i obaveze.....	51
2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	52
2.1.2.4. Profitabilnost	55
2.1.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MIKROKREDITNOG SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA.....	58
2.1.4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	58
2.2. LIZING SEKTOR.....	59
2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH	59
2.2.1.1. Broj lizing društava	59
2.2.1.2. Struktura vlasništva	60
2.2.1.3. Kadrovska struktura	60
2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	60
2.2.2.1. Bilans stanja	60
2.2.2.2. Kapital i obaveze.....	63
2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	64
2.2.2.4. Profitabilnost	65
2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga.....	67

2.2.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA LIZING SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA	68
2.2.4. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR.....	69
2.3. FAKTORING SEKTOR	69
2.3.1. Karakteristike faktoring sektora u FBiH	69
2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH.....	70
2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING SEKTOR.....	72
3. ZAŠTITA PRAVA I INTERESA FIZIČKIH LICA-KORISNIKA FINANSIJSKIH USLUGAU SBS-a U FBiH.....	73
3.1. Aktivnosti na zaštiti prava i interesa fizičkih lica-korisnika finansijskih usluga u SBS-a u FBiH	73
3.2. PREPORUKE OMBUDSMENA SBS-a.....	74
ZAKLJUČAK	76
PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR	78
Prilog 1-Osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.06.2019.....	78
Prilog 2-Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans).....	79
Prilog 3-Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH-30.06.2019.....	80
Prilog 4-Klasifikacija aktive bilansa banaka u FBiH-30.06.2019.....	81
Prilog 4a-Klasifikacija aktive vanbilansnih rizičnih stavki banaka u FBiH-30.06.2019.....	82
Prilog 5-Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA-30.06.2019.....	83
Prilog 6-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite sa 30.06.2019.....	84
Prilog 6a-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite po periodima	85
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	86
Prilog 7-Osnovni podaci o MKO u FBiH na dan 30.06.2019.....	86
Prilog 8-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za isplaćene mikrokredite za period 01.01.-30.06.2019.....	87
Prilog 8a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO iz RS-a koje posluju u FBiH za isplaćene	88
mikrokredite za period 01.01.-30.06.2019.....	88
Prilog 8b - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za isplaćene mikrokredite.....	89
Prilog 9-Zbirni bilans stanja MKF-30.06.2019.....	90
Prilog 10-Zbirni bilans stanja MKD-30.06.2019.....	91
Prilog 11-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO - 30.06.2019.....	92
Prilog 12-Zbirni bilans uspjeha MKF-30.06.2019.....	93
Prilog 13-Zbirni bilans uspjeha MKD-30.06.2019.....	94
PRILOZI ZA LIZING SEKTOR	95
Prilog 14-Osnovni podaci o lizing društvima na dan 30.06.2019.....	95
Prilog 15-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu za period 01.01.- 30.06.2019.....	96
Prilog 15a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu po periodima	97
Prilog 16-Pregled vlasničke strukture lizing društava-30.06.2019.....	98
Prilog 17-Zbirni bilans stanja lizing društava-30.06.2019.....	99
Prilog 18-Pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 30.06.2019.....	100
Prilog 19-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava i banaka koje obavljaju poslove finansijskog lizinga-30.06.2019.....	101
Prilog 20-Pregled rezervi za finansijski lizing-30.06.2019.....	102
Prilog 21-Pregled rezervi za zajmove-30.06.2019.....	103
Prilog 22-Zbirni bilans uspjeha lizing društava-30.06.2019.....	104
PRILOZI ZA FAKTORING SEKTOR.....	105
Prilog 23-Osnovni podaci o društvu za faktoring i pregled vlasničke strukture na dan 30.06.2019.....	105

Spisak tabela:

Tabela 1:	Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	16
Tabela 2:	Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala.....	16
Tabela 3:	Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH.....	16
Tabela 4:	Aktiva po zaposlenom.....	17
Tabela 5:	Bilans stanja.....	17
Tabela 6:	Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	18
Tabela 7:	Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode.....	19
Tabela 8:	Novčana sredstva banaka	20
Tabela 9:	Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta.....	20
Tabela 10:	Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	21
Tabela 11:	Sektorska struktura depozita.....	22
Tabela 12:	Štednja stanovništva po periodima.....	23
Tabela 13:	Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima.....	23
Tabela 14:	Izveštaj o stanju regulatornog kapitala.....	24
Tabela 15:	Struktura izloženosti riziku.....	25
Tabela 16:	Pokazatelji adekvatnosti kapitala.....	26
Tabela 17:	Stopa finansijske poluge.....	26
Tabela 18:	Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MSFI.....	27
Tabela 19:	Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive.....	27
Tabela 20:	Sektorska struktura kredita.....	28
Tabela 21:	Klasifikacija aktive, OKR i PKG.....	28
Tabela 22:	Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima.....	29
Tabela 23:	Granska koncentracija kredita.....	30
Tabela 24:	Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak.....	33
Tabela 25:	Struktura ukupnih prihoda.....	33
Tabela 26:	Struktura ukupnih rashoda.....	34
Tabela 27:	Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti po periodima.....	35
Tabela 28:	LCR.....	37
Tabela 29:	Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	37
Tabela 30:	Koeficijenti likvidnosti.....	38
Tabela 31:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	39
Tabela 32:	Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EUR i ukupno).....	40
Tabela 33:	Obim transakcija u deviznom platnom prometu u periodu 01.01.-30.06.2019.g. po valutama transakcije.....	41
Tabela 34:	Obim mjenjačkih poslova ovlaštenih mjenjača u periodu 01.01.-30.06.2019.g. po valutama	42
Tabela 35:	Obim izvršenih mjenjačkih poslova banaka u periodu 01.01.-30.06.2019.g. po valutama Obim izvršenih platnih transakcija u unutrašnjem platnom prometu u periodu 01.01.-	42
Tabela 36:	30.06.2019.g. prema vrsti transakcija	42
Tabela 37:	Pregled otvorenih i ugašenih računa u bankama u periodu 01.01.-30.06.2019.g. prema vrsti računa	43
Tabela 38:	Broj izvještenih transakcija, po broju i vrijednosti	43
Tabela 39:	Broj izvještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti	44
Tabela 40:	Pregled broja izvještenih sumnjivih klijenata	44
Tabela 41:	Bilans stanja mikrokreditnog sektora.....	50
Tabela 42:	Ročna struktura uzetih kredita.....	51
Tabela 43:	Struktura kapitala mikrokreditnog sektora.....	52
Tabela 44:	Neto mikrokrediti	53
Tabela 45:	Sektorska i ročna struktura mikrokredita na dan 30.06.2019.g.....	53
Tabela 46:	RKG sa stanjem na dan 30.06.2019. godine.....	54
Tabela 47:	Zbirni bilans uspjeha mikrokreditnog sektora.....	56
Tabela 48:	Pregled broja i vrijednosti prijavljenih transakcija	58
Tabela 49:	Pregled broja prijavljenih sumnjivih klijenata	58
Tabela 50:	Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 30.06.2019. godine.....	61

Tabela 51: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled.....	62
Tabela 52: Struktura neto bilansnih pozicija aktive.....	63
Tabela 53: Formirane rezerve lizing sektora za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja.....	64
Tabela 54: Izuzeti predmeti sektora lizinga.....	65
Tabela 55: Finansijski rezultat.....	66
Tabela 56: Struktura ukupnih prihoda.....	66
Tabela 57: Struktura ukupnih rashoda.....	67
Tabela 58: Struktura iznosa finansiranja lizing sektora.....	68
Tabela 59: Struktura zaključenih ugovora.....	68
Nominalni iznos otkupljenih novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH, prema	
Tabela 60: vrsti faktoringa i domicilnosti.....	71
Tabela 61: Način rješavanja prigovora po periodima	73
Tabela 62: Struktura okončanih predmeta prema vrsti finansijske usluge.....	74

Spisak grafikona:

Grafikon 1:	Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %.....	15
Grafikon 2:	Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe, učešće u %.....	15
Grafikon 3:	Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima.....	18
Grafikon 4:	Koncentracijske stope za pet najvećih banaka-CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	19
Grafikon 5:	Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta	21
Grafikon 6:	Štednja stanovništva po periodima.....	23
Grafikon 7:	NPL-ovi.....	30
Grafikon 8:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	39
Grafikon 9:	Struktura pasive.....	63

UVOD

FBA je osnovana 1996. godine kao neovisna i samostalna institucija koja izvršava nadležnosti u skladu sa propisanim odredbama ZoA, međunarodnim standardima i principima supervizije i pravilima struke. UO vrši opći nadzor poslovanja FBA, te u skladu sa zakonom propisanim nadležnostima poduzima mjere za efikasno obavljanje poslova iz djelokruga FBA i za svoj rad odgovara Parlamentu FBiH. U okviru redovnog izvršavanja zakonom propisanih nadležnosti, FBA sačinjava i na web stranici javno objavljuje kvartalne informacije o SBS-a, koje odobrava UO FBA.

U skladu sa prethodno navedenim, Informacija o SBS sa stanjem na dan 30.06.2019. godine sačinjena je korištenjem referentnih izvora, koje su činili obrađeni izvještajni podaci koje SBS dostavljaju FBA u propisanim formatima i rokovima, te drugi podaci i informacije koje su SBS-a FBiH dostavili FBA i koji se koriste u redovnom nadzoru SBS-a.

Sadržajno, Informacija je podijeljena u tri dijela.

Prvi dio obuhvata detaljnu analizu bankarskog sektora FBiH, u pogledu bankarske supervizije, njegove strukture, finansijskih pokazatelja poslovanja, opreznosne regulative, usklađenost banaka sa propisima u obavljanju platnog prometa i sa standardima SPNiFTA, sa preporukama FBA za bankarski sektor u FBiH. Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite prezentira se sa ciljem veće transparentnosti i lakše uporedivosti za korisnike finansijskih usluga kroz priloge, koji su sastavni dio ove Informacije.

Drugi dio odnosi se na detaljnu analizu sektora nedepozitnih finansijskih institucija, kao i usklađenosti poslovanja istih sa zakonskom i podzakonskom regulativom i standardima SPNiFTA, u okviru koje su kao zasebni segmenti obrađeni mikrokreditni sektor, lizing sektor i faktoring sektor u FBiH, sa pripadajućim preporukama FBA prema pojedinačnim sektorima. U ovom dijelu Informacije dati su pregledi prosječnih ponderisanih NKS i EKS za nedepozitne finansijske institucije (mikrokreditni i lizing sektor u FBiH), kroz priloge koji su sastavni dio ove Informacije. Pružaoci usluga faktoringa obavezni su dostavljati FBA propisane kvartalne izvještaje o kamatnim stopama i naknadama, prema kojim se podaci o kamatnim stopama, naknadama i administrativnim naknadama unose prema visini koja je vrijedila na zadnji dan izvještajnog razdoblja, te su ti podaci prezentirani u pripadajućem dijelu Informacije.

Mikrokreditni sektor u FBiH u skladu sa propisima čine MKF i MKD, te su podaci u pripadajućim dijelovima Informacije prezentirani za mikrokreditni sektor kao cjelinu, te za MKF i MKD u zavisnosti od konteksta, sadržaja i važnosti iznesenih pokazatelja i segmenata poslovanja i/ili nadzora. U dijelu Informacije koji se odnosi na nadzor poslovanja lizing društava u FBiH koriste se termini lizing sistem i lizing sektor, pri čemu lizing sistem podrazumijeva zbirne podatke o lizing sektoru (podaci lizing društava u FBiH koja posjeduju dozvolu za obavljanje poslova lizinga izdatu od strane FBA) i podatke iskazane u izvještajima jedne banke u FBiH koje u svom portfoliju ima potraživanja po osnovu finansijskog lizinga. U dijelu informacije koja se odnosi na nadzor faktoring sektora u FBiH, izneseni podaci odnose se na banke koje obavljaju poslove faktoringa i društvo za faktoring, koje je u julu 2019. godine podnijelo zahtjev FBA za ukidanje odobrenja za obavljanje poslova faktoringa.

Treći dio Informacije odnosi se na segment zaštite prava i interesa fizičkih lica - korisnika finansijskih usluga u SBS-a, sa pripadajućim preporukama Ombudsmena.

Podaci izraženi u procentima u Informaciji iskazani su u pravilu sa jednim decimalnim mjestom, izuzev podataka o visinama NKS i EKS kod SBS-a FBiH i drugim podacima u kojima je to relevantno.

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U FBiH na dan 30.06.2019. godine poslovalo je 15 komercijalnih banaka, sa 538 organizacionih dijelova, u kojima je bilo zaposleno ukupno 6.754 osobe.

Ukupna neto aktiva na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 23,1 milijardu KM i za 988,1 milion KM ili 4,5% je veća u odnosu na 31.12.2018. godine.

Kreditni, sa učešćem od 64,7% u strukturi ukupne aktive, zabilježili su rast u odnosu na kraj 2018. godine u iznosu od 597,3 miliona KM ili 4,2%, tako da na dan 30.06.2019. godine iznose 14,9 milijardi KM. Rast kredita sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je kod kredita odobrenih stanovništvu, privatnim preduzećima, nebankarskim finansijskim institucijama i javnim preduzećima, a smanjeno je kreditiranje vladinih i bankarskih institucija i ostalih sektora.

Kreditni odobreni pravnim osobama ostvarili su rast za 271,6 miliona KM ili 3,6%, tako da na dan 30.06.2019. godine iznose 7,7 milijardi KM, sa učešćem u ukupnim kreditima od 51,9%. Kreditni dati stanovništvu u istom periodu imaju rast od 325,7 miliona KM ili 4,8%, sa učešćem u ukupnim kreditima od 48,1% i na dan 30.06.2019. godine iznose 7,2 milijarde KM.

Učešće NPL-ova je smanjeno sa 8,5% na 7,8%, dominantno kao rezultat kreditnog rasta i aktivnosti na naplati. Učešće NPL-ova kod pravnih lica u odnosu na ukupne kredite pravnim licima iznosi 9,6%, što je za 1,0 procentni poen manje u odnosu na kraj 2018. godine, a učešće NPL-ova kod stanovništva u odnosu na ukupne kredite stanovništvu iznosi 5,9%, što je za 0,3 procentna poena manje u posmatranom periodu.

Novčana sredstva iznose 7,0 milijardi KM ili 30,1% ukupne aktive i veća su za 365,3 miliona KM ili 5,5% u odnosu na kraj 2018. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire sa 30.06.2019. godine iznose 1,4 milijarde KM, sa učešćem u aktivni od 6,0%, povećana su u odnosu na kraj 2018. godine za 5,3%.

Depoziti su dostigli iznos od 18,3 milijarde KM, uz ostvareni rast u iznosu od 701,9 miliona KM ili 4,0% i ostali su najznačajniji izvor finansiranja, sa učešćem od 79,3% u ukupnoj pasivi. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, povećani su za 388,6 miliona KM ili 4,4% i iznose 9,2 milijarde KM.

Uzeti krediti iznose 803,9 miliona KM, sa učešćem od 3,5% u ukupnoj pasivi i smanjena su za 59,0 miliona KM ili 6,8% u odnosu na kraj 2018. godine.

Ukupni kapital banaka u FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosi 3,1 milijardu KM, što je za 108,7 miliona KM ili 3,7% više u odnosu na kraj 2018. godine, od čega dionički kapital iznosi 1,3 milijarde KM. Učešće ukupnog kapitala u izvorima na nivou bankarskog sektora FBiH iznosi 13,3%. Regulatorni kapital iznosi 2,7 milijardi KM i povećan je za 192,1 milion KM ili 7,7% u odnosu na kraj 2018. godine. Osnovni kapital povećan je za 186,4 miliona KM ili 7,9%, dok je dopunski kapital povećan za 5,7 miliona KM ili 4,5%.

Stopa regulatornog kapitala bankarskog sektora FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosi 17,7% i veća je od zakonom propisanog minimuma od 12%. Ista je za 0,2 procentna poena veća u odnosu

na kraj 2018. godine. Na nivou bankarskog sektora FBiH iskazane su veće i ostale stope kapitala (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala) u odnosu na propisane minimume.

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosi 10,5% (propisani minimum 6%) i veća je za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine.

Posmatrajući osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utiču na poziciju likvidnosti banaka, može se zaključiti da je likvidnost bankarskog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine zadovoljavajuća.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH, prema izvještajnim podacima banaka sa 30.06.2019. godine, iskazan je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 181,7 miliona KM, što je za iznos od 6,9 miliona KM ili 3,9% više u odnosu na prvo polugodište 2018. godine.

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH

U FBiH sa 30.06.2019. godine, dozvolu za rad FBA ima 13 MKO koje čine mikrokreditni sektor u FBiH, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i dva MKD (profitne organizacije). U odnosu na 31.12.2018. godine dozvolu za rad FBA je u februaru 2019. godine dobilo novo MKD, koje je u drugom kvartalu 2019. godine počelo sa poslovnim aktivnostima. U prvih šest mjeseci 2019. godine nije bilo značajnijeg širenja mreže organizacionih dijelova MKO u FBiH. Broj zaposlenih u mikrokreditnom sektoru FBiH sa 30.06.2019. godine je 1.506 osoba, što je u odnosu na 31.12.2018. godine više za 3,1%.

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 611,3 miliona KM i za iznos od 30,9 miliona KM ili 5,3% je veća u odnosu na stanje na dan 31.12.2018. godine. U posmatranom periodu rast ukupne aktive MKD iznosi 4,9 miliona KM ili 3,3%, a rast ukupne aktive MKF iznosi 26,0 miliona KM ili 6,0%.

Ukupni neto mikrokreditni iznose 480,4 miliona KM, što čini 78,6% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH i veći su za 26,4 miliona KM ili 5,8% u odnosu na 31.12.2018. godine. Rast neto mikrokredita u MKD iznosi 4,8 miliona KM ili 3,6%, dok je na nivou MKF iskazan rast u ukupnom iznosu od 21,6 miliona KM ili 6,7% u odnosu na 31.12.2018. godine.

Ukupne obaveze po uzetim kreditima mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznose 294,1 milion KM, sa učešćem od 48,1% u ukupnoj pasivi i veće su za iznos od 14,4 miliona KM ili 5,1% u odnosu na 31.12.2018. godine. U posmatranom periodu kreditne obaveze MKD su smanjene za iznos od 0,4 miliona KM ili 0,5%, a kreditne obaveze MKF su povećane za iznos od 14,8 miliona KM ili 8,3%.

Ukupni kapital na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 283,1 milion KM ili 46,3% ukupne pasive i veći je za iznos od 10,3 miliona KM ili 3,8% u odnosu na kraj 2018. godine, pri čemu se na povećanje ukupnog kapitala MKD odnosi iznos od 3,6 miliona KM ili 9,1% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora, a ukupan kapital MKF iznos od 6,7 miliona KM ili 2,9% u posmatranom periodu.

Na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH na kraju prvog polugodišta 2019. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 10,4 miliona KM, što je za iznos od 1,1 milion KM ili 9,8% manje u odnosu na isti period 2018. godine. MKD su iskazala neto dobit u iznosu od 3,1 milion KM, što u odnosu na isti period prethodne poslovne godine predstavlja rast u iznosu od 0,8 miliona KM ili 33,5%. MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 7,3

miliona KM, što u odnosu na isti period 2018. godine predstavlja smanjenje u iznosu od 1,9 miliona KM ili 20,6%.

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 18,3%, što je u okviru propisanog pokazatelja do 45%, a iskazani povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije je pozitivan i iznosi 2,9%, što je u skladu sa propisanim ograničenjem.

Na osnovu navedenih osnovnih pokazatelja poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH, može se zaključiti da poslovanje sektora karakteriše rast ukupne aktive, mikrokreditnog portfolia, broja zaposlenih i ukupnog kapitala. Nastavljeno je poslovanje sektora sa pozitivnim finansijskim rezultatom, pri čemu je isti smanjen u odnosu na 30.06.2018. godine za 9,8%. Pokazatelji kvaliteta mikrokreditnog portfolia na nivou sektoru su u okviru propisanih ograničenja i nisu se značajnije mijenjali.

Osnovni pokazatelji poslovanja lizing sektora u FBiH

Lizing sistem u FBiH sa 30.06.2019. godine čini šest lizing društva (lizing sektor) i jedna komercijalna banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga. U lizing sektoru FBiH je sa 30.06.2019. godine zaposleno ukupno 129 osoba.

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosila je 336,9 miliona KM i veća je za 39,8 miliona KM ili 13,4% u odnosu na 31.12.2018. godine. Neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, kao najznačajnija stavka u strukturi ukupne aktive, iznose 238,1 milion KM ili 70,7% ukupne aktive i u odnosu na 31.12.2018. godine veća su za iznos od 23,5 miliona KM ili 10,9%. U pogledu kvaliteta aktive lizing sektora u FBiH u prvom polugodištu 2019. godine uočen je porast rezervi za gubitke po finansijskom lizingu za 49,7% u odnosu na 31.12.2018. godine, kao i porast dospjelih neizmirenih potraživanja za 12,3% u istom periodu. Ukupan broj i vrijednost novozaključenih lizing ugovora (finansijski i operativni lizing) u posmatranom periodu bilježe rast za 34,4%, odnosno 19,4%.

U strukturi ukupne pasive lizing sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine najveću stavku predstavljaju obaveze po uzetim kreditima u iznosu od 300,1 milion KM, koje su u cijelosti dugoročnog karaktera i čine 89,1% ukupne pasive. U odnosu na 31.12.2018. godine ove obaveze su povećane za iznos od 47,7 miliona KM ili 18,9%.

Ukupni kapital lizing sektora u FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosi 29,5 miliona KM, što čini 8,8% ukupne pasive lizing sektora FBiH i u poređenju sa 31.12.2018. godine smanjen je za ukupan iznos od 7,2 miliona KM ili 19,6%.

Na nivou lizing sektora u FBiH u periodu 01.01.-30.06.2019. godine iskazana je neto dobit u iznosu od 1,0 milion KM, koja je u odnosu na isti period prethodne poslovne godine smanjena za iznos od 3,2 miliona KM ili 76,8%, kao rezultat povećanja ukupnih rashoda za iznos od 2,2 miliona KM ili 17,3% i smanjenja ukupnih prihoda za iznos od 1,0 milion KM ili 6,2% u posmatranom periodu.

Osnovni pokazatelji faktoring sektora u FBiH

Faktoring sistem u FBiH sa 30.06.2019. godine čine jedno registrirano društvo za faktoring sa dozvolom FBA za obavljanje poslova faktoringa, koje je započelo sa radom u prvom kvartalu 2018. godine (faktoring sektor) i četiri komercijalne banke, od kojih su tri članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu.

Nakon finansijskog datuma društvo za faktoring podnijelo je zahtjev FBA za ukidanje odobrenja za obavljanje poslova faktoringa, a na osnovu prethodno donesene odluke Skupštine društva o brisanju djelatnosti obavljanja faktoring poslova.

Na nivou faktoring sistema FBiH ukupan volumen (nominalni iznos) otkupljenih novčanih tražbina u periodu 01.01.-30.06.2019. godine iznosi 88,5 miliona KM, od čega se iznos od 87,8 miliona KM ili 99,3% odnosi na banke, a iznos od 0,7 miliona KM ili 0,7% na društvo za faktoring. U odnosu na isti period 2018. godine ukupan volumen (nominalni iznos) otkupljenih novčanih tražbina je povećan za iznos od 31,4 miliona KM ili 55,1%. Ukupan broj zaključenih ugovora o faktoringu u prvom polugodištu 2019. godine smanjen je u odnosu na isti period 2018. godine za 21,1%, a broj aktivnih ugovora o faktoringu je u posmatranom periodu veći za 33,8%.

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa na nivou faktoring sistema u FBiH za period 01.01. - 30.06.2019. godine iznose 1,0 miliona KM, od čega ostvareni prihodi banaka čine 97,8% ukupno iskazanog prihoda faktoring sistema u FBiH. U poređenju sa istim periodom 2018. godine ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa na nivou faktoring sistema u FBiH su veći za 42,9%.

1. BANKARSKI SEKTOR

1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH

1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30.06.2019. godine u FBiH bankarsku dozvolu ima 15 komercijalnih banaka. Broj banaka je isti kao i 31.12.2018. godine. Posebnim zakonskim propisom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, koja je pravni slijednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine, a njen nadzor se vrši u skladu sa Uredbom o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, te podaci o njenom poslovanju nisu uvršteni u ovu Informaciju.

U Prilogu 1. daju se osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.06.2019. godine.

Banke iz FBiH su sa 30.06.2019. godine imale ukupno 538 organizacionih dijelova, što je manje za 2,0% u odnosu na 31.12.2018. godine. Na području FBiH nalazi se 480 organizacionih dijelova banaka. Šest banaka iz FBiH imale su 49 organizacionih dijelova u RS-u, a osam banaka devet organizacionih dijelova u BD-u.

Tri banke iz RS-a imaju organizacione dijelove u FBiH. Broj organizacionih dijelova banaka iz RS-a u FBiH je 25 i nije se mijenjao u odnosu na 31.12.2018. godine.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30.06.2019. godine. Sve banke u FBiH su članice AOD.

1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće

Vlasnička struktura banaka¹ u FBiH na dan 30.06.2019. godine, na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 14 banaka,
- u državnom i pretežno državnom vlasništvu² - jedna banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je deset banaka u većinskom stranom vlasništvu.

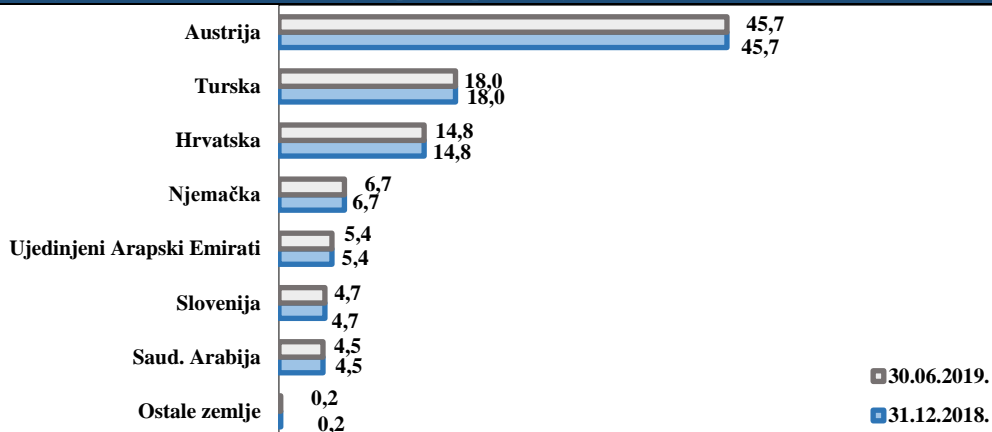
Ako se analizira samo strani kapital, prema kriteriju zemlje porijekla dioničara, na dan 30.06.2019. godine, stanje je nepromijenjeno u odnosu na kraj 2018. godine, obzirom da najveće učešće i dalje imaju dioničari iz Austrije, zatim Turske i Hrvatske, dok ostale zemlje nemaju značajnije pojedinačno učešće (ispod 7%).

Struktura stranog kapitala po zemljama daje se u sljedećem grafikonu:

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka

² Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH

Grafikon 1: Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %

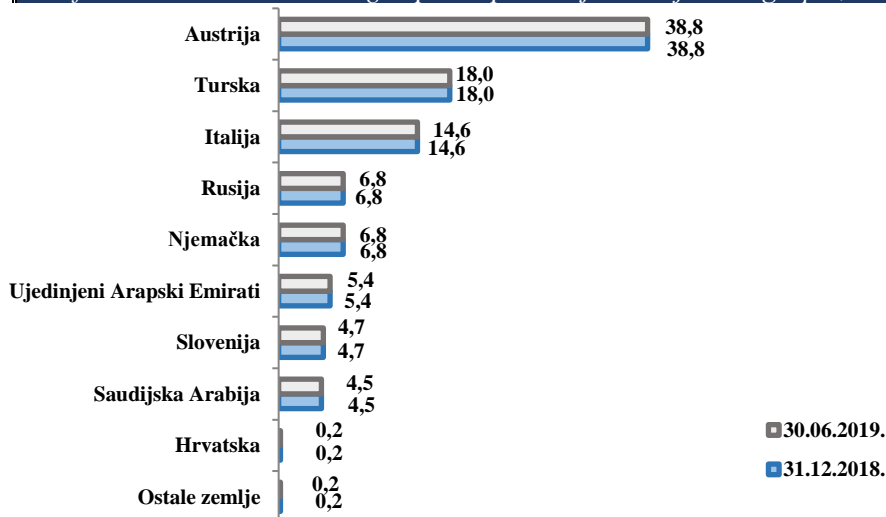

Ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno bankarske grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz bankarske grupe) banke u FBiH.

Prema ovom kriteriju stanje na dan 30.06.2019. godine je nepromijenjeno u odnosu na kraj 2018. godine, obzirom da najveće učešće imaju bankarske grupe i banke iz Austrije, zatim iz Turske i Italije, dok bankarske grupe i banke iz ostalih zemalja nemaju značajnije pojedinačno učešće (ispod 7%).

Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe³, učešće u %

Struktura vlasništva prema vrijednosti ukupnog kapitala daje se u sljedećoj tabeli:

³ Pored zemalja sjedišta matice-bankarske grupe čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH

-u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

Banke	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	53.507	1,9%	61.488	2,1%	61.242	2,0%	115	100
Privatne banke	2.811.542	98,1%	2.909.598	97,9%	3.018.535	98,0%	103	104
Ukupno	2.865.049	100%	2.971.086	100%	3.079.777	100%	104	104

Ukupan kapital bankarskog sektora u FBiH sa stanjem na dan 30.06.2019. godine, povećan je za 3,7% u odnosu na kraj 2018. godine i iznosi 3,1 milijardu KM. Povećanje ukupnog kapitala za 108,7 miliona KM ostvareno je kao neto efekat: povećanja iz osnova ostvarenog tekućeg finansijskog rezultata od 181,7 miliona KM i povećanja vrijednosti vrijednosnih papira koji se klasifikuju po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u iznosu od 11,2 miliona KM i smanjenja iz osnova prenosa na obaveze za isplatu dividendi kod dvije banke u ukupnom iznosu od 81,2 miliona KM i prenosa na obaveze za obračunati porez kod četiri banke na prenesene rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti u osnovni kapital u iznosu od tri miliona KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljniji analitički pregled o strukturi vlasništva kapitala banaka u FBiH, što je prikazano u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

Dionički kapital	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	31.619	2,6%	41.619	3,2%	41.619	3,2%	132	100
Privatni kapital (rezidenti)	142.109	11,6%	139.637	10,7%	139.664	10,7%	98	100
Strani kapital (nerezidenti)	1.052.061	85,8%	1.118.444	86,1%	1.118.417	86,1%	106	100
Ukupno	1.225.789	100%	1.299.700	100%	1.299.700	100%	106	100

Ukupan dionički kapital banaka, kao i učešće državnog kapitala, privatnog kapitala (rezidenti) i stranog kapitala (nerezidenti) sa 30.06.2019. godine ostalo je na istom nivou u odnosu na kraj 2018. godine. Neznatne promjene odnose se na povećanje privatnog, odnosno smanjenje stranog kapitala za iznos od 27,0 miliona KM.

1.1.3. Kadrovska struktura

Na nivou bankarskog sektora na dan 30.06.2019. godine broj zaposlenih je 6.754 i veći je za 15 zaposlenih ili 0,2% u odnosu na kraj 2018. godine. Povećanje broja zaposlenih prisutno je kod sedam banaka, kod šest banaka došlo je do smanjenja broja zaposlenih, a kod dvije banke u bankarskom sektoru FBiH broj zaposlenih je ostao nepromijenjen u odnosu na kraj 2018. godine. Pregled kvalifikacione strukture zaposlenih na nivou bankarskog sektora u FBiH, daje se u sljedećoj tabeli:

Tabela 3: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH

Stepen stručne sprema	Broj zaposlenih				30.06.2019.		Indeks	
	31.12.2017.		31.12.2018.		6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema - VSS	3.970	59,7%	4.102	60,9%	4.154	61,5%	103	101
Viša stručna sprema - VŠS	525	7,9%	520	7,7%	509	7,5%	99	98
Srednja stručna sprema - SSS	2.149	32,3%	2.108	31,3%	2.083	30,9	98	99
Ostali	11	0,2%	9	0,1%	8	0,1	82	89
Ukupno	6.655	100%	6.739	100%	6.754	100%	101	100

Povećanje broja zaposlenih u bankarskom sektoru FBiH sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, prisutno je kod zaposlenih sa visokom stručnom spremom, koja je i najviše zastupljena u ukupnoj kvalifikacionoj strukturi zaposlenih u bankama u FBiH.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi poslovanja pojedinačne banke i bankarskog sektora je omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom, pri čemu je veći omjer pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja banke i ukupnog sektora.

U sljedećoj tabeli daje se pregled aktive po zaposlenom po kriteriju vlasništva:

-u 000 KM-

31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.				
Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.			
6.655	20.209.851	3.037	6.739	22.094.135	3.279	6.754	23.082.271	3.418

1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

1.2.1. Bilans stanja

U prezentirane pokazatelje poslovanja banaka u FBiH i analize bankarskog sektora uključeni su pokazatelji iz aktivnog podbilansa jedne banke s većinskim državnim kapitalom⁴, a u skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka FBiH, prema kojim su banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne izvještavati FBA na bazi „ukupnog“ bilansa stanja, raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans.

S tim u vezi su iskazani podaci u Prilogu 2. ove Informacije - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans). U Prilogu 3. daje se pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH na dan 30.06.2019. godine.

U sljedećoj tabeli daje se pregled bilansa stanja bankarskog sektora:

-000 KM-

O p i s	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	5.794.664	28,7	6.591.117	29,8	6.956.446	30,1	114	106
Vrijednosni papiri	1.228.432	6,1	1.304.626	5,9	1.374.023	6,0	106	105
Plasmani drugim bankama	350.980	1,7	270.604	1,2	116.398	0,5	77	43
Kredit	13.178.860	65,2	14.325.634	64,8	14.922.929	64,7	109	104
Ispravka vrijed.	1.166.804	5,8	1.190.760	5,4	1.161.095	5,0	102	98
Kredit-neto (kredit minus isp. vrij.)	12.012.056	59,4	13.134.874	59,5	13.761.834	59,7	109	105
Posl. prostor i ostala fiksna aktiva	529.941	2,6	531.767	2,4	602.559	2,6	100	113
Ostala aktiva	293.778	1,5	261.147	1,2	271.011	1,1	89	104
UKUPNA AKTIVA	20.209.851	100	22.094.135	100	23.082.271	100	109	104
P A S I V A (OBAVEZE):								
Depoziti	15.814.723	78,3	17.604.487	79,7	18.306.386	79,3	111	104
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	835.667	4,1	862.931	3,9	803.906	3,5	103	93
Ostale obaveze	694.412	3,4	655.631	3,0	892.202	3,9	94	136
KAPITAL								
Kapital	2.865.049	14,2	2.971.086	13,4	3.079.777	13,3	104	104
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	20.209.851	100	22.094.135	100	23.082.271	100	109	104

⁴ Banke u većinskom državnom vlasništvu u "ukupnom" bilansu iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država i one iznose 709,7 miliona KM

Ukupna neto aktiva na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 23,1 milijardu KM i za 988,1 milion KM ili 4,5% je veća u odnosu na kraj 2018. godine. U okviru aktive bilansa banaka najveće učešće imaju neto krediti banaka (59,7%), zatim slijede novčana sredstva (30,1%), vrijednosni papiri (6,0%), fiksna aktiva (2,6%), ostala aktiva (1,1%) i plasmani drugim bankama (0,5%). U okviru pasive bilansa banaka najveće učešće imaju depoziti (79,3%), zatim slijede kapital (13,3%), ostale obaveze (3,9%) i obaveze po uzetim kreditima (3,5%).

Sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine u aktivni bilans banaka došlo je do rasta novčanih sredstava za 365,3 miliona KM ili 5,5%, vrijednosnih papira za 69,4 miliona KM ili 5,3%, kredita za 597,3 miliona KM ili 4,2%, poslovnog prostora i ostale fiksne aktive za 70,8 miliona KM ili 13,3%, kao i ostale aktive za 9,9 miliona KM ili 3,8%. U posmatranom periodu u pasivi bilansa banaka prisutan je rast depozita za 701,9 miliona KM ili 4,0%, ostalih obaveza za 236,6 miliona KM ili 36,1%, kao i ukupnog kapitala za 108,7 miliona KM ili 3,7%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi:

-000 KM-

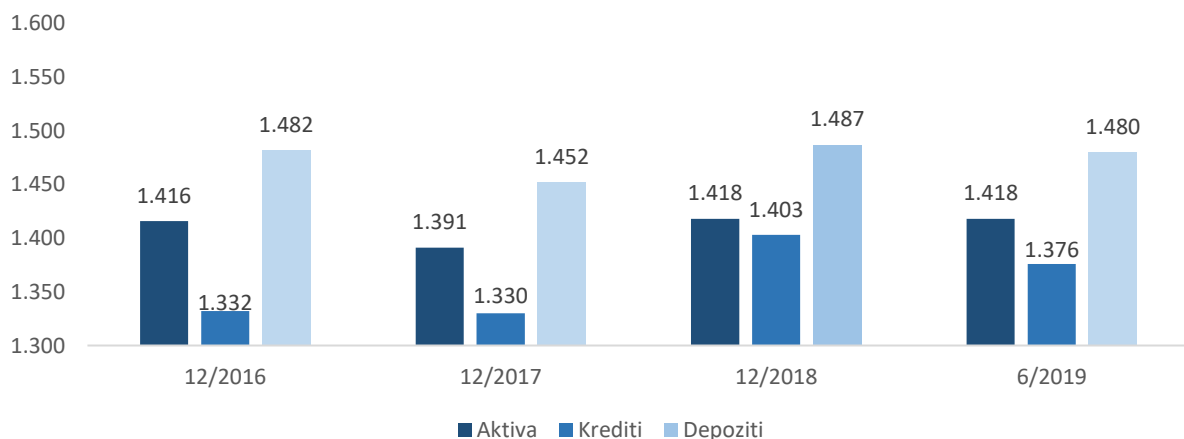
Tabela 6: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

Banke	31.12.2017.			31.12.2018.			30.06.2019.			Indeks	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	11=(6/3)	12=(9/6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Državne	1	654.373	3,2%	1	775.490	3,5%	1	775.022	3,4%	119	100
Privatne	14	19.555.478	96,8%	14	21.318.645	96,5%	14	22.307.249	96,6%	109	105
Ukupno	15	20.209.851	100%	15	22.094.135	100%	15	23.082.271	100%	109	104

U aktivni banaka bankarskog sektora FBiH prema vlasničkoj strukturi sa 30.06.2019. godine, neznatno je povećano učešće banaka sa privatnim kapitalom za 0,1 procentni poen, dok je za isti procentni poen smanjeno učešće banke sa državnim kapitalom.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivni, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁵. Pregled istog po periodima, daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 3: Herfindahlov indeks koncentracije u aktivni, kreditima i depozitima

⁵ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, a predstavlja zbir kvadrata

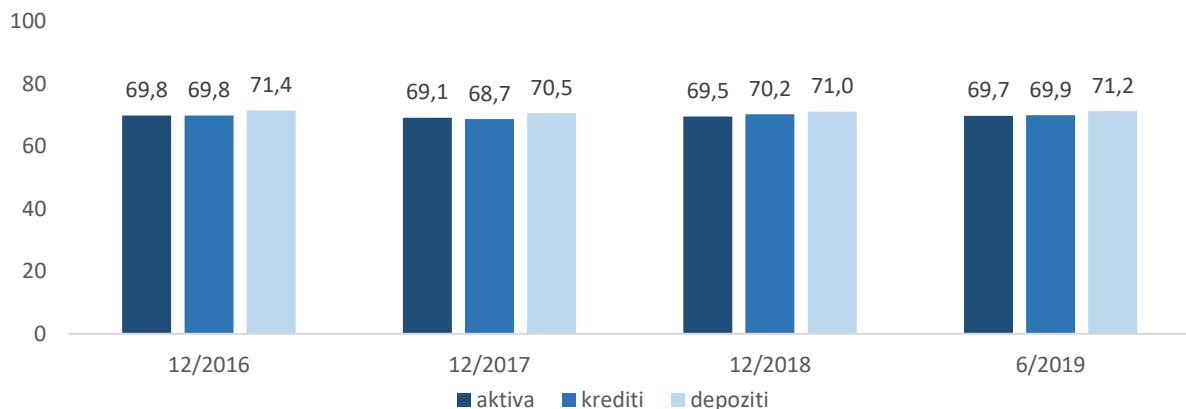
procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

Sa 30.06.2019. godine Herfindahlov indeks koncentracije u odnosu na kraj 2018. godine ostao je na istom nivou za aktivu, dok je ostvareno smanjenje ovog indeksa za kredite za 27 jedinica i za depozite za sedam jedinica. Herfindahlov indeks koncentracije za posmatrani period pokazuje umjerenu koncentraciju⁶ u sve tri relevantne kategorije (aktivu, kreditima i depozitima).

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sektoru je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁷ (u daljnjem tekstu: CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih banaka u sektoru u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivu, kreditima i depozitima. Ako se posmatra ukupno učešće pet najvećih banaka u sektoru - CR5 sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, neznatno je povećano za kategorije tržišnog učešća i depozita za 0,2 procentna poena, dok je prisutno smanjenje učešća za kredite za 0,3 procentna poena. Dvije najveće banke u sektoru čine 46,7% tržišta (aktiva 47,0%, krediti 44,8% i depoziti 48,4%).

Pregled koncentracijskih stopa za pet najvećih banaka u sektoru daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 4: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁸. Sa 30.06.2019. godine u bankarskom sektoru FBiH, prema veličini aktive, izdvajaju se tri banke sa učešćem od 56,6%, koje čine I grupu banaka sa aktivom preko 2,0 milijarde KM. Promjena u strukturi, odnosno učešću grupa banaka u odnosu na ukupnu aktivu bankarskog sektora FBiH sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine nastala je kod II grupe banaka (smanjenje učešća za 4,2 procentna poena) zbog prelaska jedne banke u III grupu banaka. U posmatranom periodu nijedna banka nema aktivu manju od 100 miliona KM.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz periode:

-000 KM-

Tabela 7: Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz periode

Iznos aktive	31.12.2017.			31.12.2018.			30.06.2019.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I (preko 2 milijarde KM)	9.404.805	46,5	2	12.456.111	56,4	3	13.064.271	56,6	3
II (1-2 milijarde KM)	6.626.507	32,8	5	6.075.157	27,5	5	5.380.761	23,3	4
III (0,5-1 milijarda KM)	2.465.564	12,2	3	2.168.293	9,8	3	3.236.172	14,0	4
IV (0,1-0,5 milijarde KM)	1.613.136	8	4	1.394.200	6,3	4	1.401.067	6,1	4
V (ispod 0,1 milijarde KM)	99.839	0,5	1	0	0,0	0	0	0,0	0
Ukupno	20.209.851	100	15	22.093.761	100	15	23.082.271	100	15

⁶Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁷ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju banaka koje se uključuju u izračun.

⁸ Banke su podijeljene u pet grupa u zavisnosti od veličine aktive.

Novčana sredstva na nivou bankarskog sektora FBiH sa 30.06.2019. godine iznosila su 7,0 milijardi KM i pregled istih kroz periode daje se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Novčana sredstva	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	800.215	13,8	910.481	13,8	906.125	13,0	114	100
Račun rezervi kod CBBiH	3.823.980	66,0	4.002.281	60,7	4.021.832	57,8	105	100
Računi kod depoz.inst.u BiH	41.411	0,7	38.746	0,6	37.840	0,6	94	98
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.127.877	19,5	1.639.544	24,9	1.990.565	28,6	145	121
Novč. sred. u procesu naplate	1.181	0,0	65	0,0	84	0,0	6	129
Ukupno	5.794.664	100	6.591.117	100	6.956.446	100	114	106

Sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine nije bilo značajnih promjena u strukturi novčanih sredstava banaka. Najznačajnije povećanje novčanih sredstava sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine prisutno je kod sredstava banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu, povećanje za 351,0 miliona KM ili 21,4%.

U valutnoj strukturi novčanih sredstava sa 30.06.2019. godine došlo je do promjene za 3,5 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine. Učešće domaće valute smanjeno je sa 71,3% na 67,8%, uz istovremeno povećanje učešća sredstava u stranoj valuti sa 28,7% na 32,2%.

Portfolio vrijednosnih papira na dan 30.06.2019. godine iznosio je 1,4 milijarde KM, što je za 5,3% više u odnosu na kraj 2018. godine, uz učešće u aktivi od 6,0%.

U sljedećim tabelama daje se pregled portfolia prema vrsti instrumenata i emitentu:

- 000 KM -

Ulaganja u VP	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	1.773	0,1	5.281	0,4	6.337	0,5	298	120
Dužnički vrijednosni papiri:	1.226.659	99,9	1.299.345	99,6	1.367.686	99,5	106	105
- VP svih nivoa vlasti u BiH	751.163	61,2	619.536	47,5	685.653	49,9	82	111
- Državni VP (druge zemlje)	400.855	32,6	533.666	40,9	534.508	38,9	133	100
- Korporativne obveznice ⁹	74.641	6,1	146.143	11,2	147.525	10,7	196	101
Ukupno	1.228.432	100	1.304.626	100	1.374.023	100	106	105

U okviru ulaganja u dužničke vrijednosne papire najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitovala FBiH¹⁰ ukupne vrijednosti 461,2 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta RS u iznosu od 210,0 miliona KM. U prvom polugodištu 2019. godine evidentiran je porast ulaganja u obveznice entitetskih vlada u odnosu na kraj 2018. godine.

⁹ Najveći dio, od cca 78%, odnosi se na obveznice banaka iz EU i SAD, a preostali dio na obveznice kompanija iz EU i BiH

¹⁰ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta FBiH

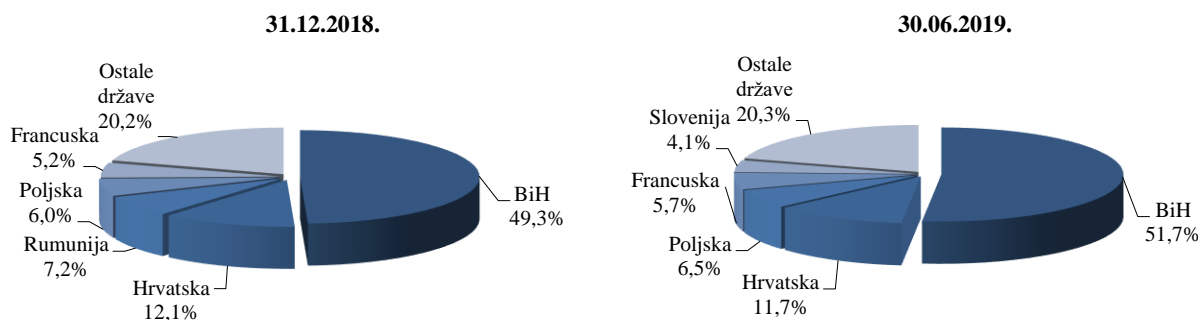
- 000 KM -

Tabela 10: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

Ulaganja u VP	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijednosni papiri emitenta FBiH:	587.687	78,9	436.164	73,2	461.228	68,7	74	106
- Trezorski zapisi	99.949	13,4	35.179	6,1	35.030	5,2	35	100
- Obveznice	487.738	65,5	400.985	67,1	426.198	63,5	82	106
Dužnički vrijednosni papiri emitenta RS:	157.353	21,1	175.395	26,8	209.969	31,3	111	120
- Trezorski zapisi	65.848	8,8	0	0,0	17.997	2,7	0	0
- Obveznice	91.505	12,3	175.395	26,8	191.972	28,6	192	109
Ukupno	745.040	100	611.559	100	671.197	100	82	110

Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveće učešće od 51,7% je prema emitentima iz BiH, a zatim slijede Hrvatska sa učešćem od 11,7%, Poljska 6,5%, Francuska 5,7%, Slovenija 4,1%, itd.

Grafikon 5: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta

1.2.2. Obaveze

Sa 30.06.2019. godine učešće depozita, kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, smanjeno je na 79,3% (0,4 procentna poena), kao i učešće kreditnih obaveza, koje iznosi 3,5% (0,4 procentna poena).

Kreditne obaveze banaka sa iznosom od 803,9 miliona KM i učešćem od 3,5%, imaju trend smanjenja od 59,0 miliona KM ili 6,8% u odnosu na kraj 2018. godine. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 197,9 miliona KM, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 4,4%.

Banke su na dan 30.06.2019. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima, na koje se odnosi 93,0% ukupnih kreditnih obaveza: EIB, TC Ziraat Bankasi a.s., Procredit Holding AG, EBRD, European Fund for Southeastern Europe, Procredit Bank AG Frankfurt i Nova Ljubljanska banka dd Ljubljana.

Depoziti su zabilježili rast u odnosu na kraj 2018. godine od 701,9 miliona KM ili 4,0%, i na dan 30.06.2019. godine iznose 18,3 milijarde KM. Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda, 5,9% odnosi se na depozite prikupljene u

organizacionim dijelovima banaka iz FBiH u RS-u i BD-u.

U sljedećoj tabeli dat je prikaz sektorske strukture depozita:

-u 000 KM-

Tabela 11: Sektorska struktura depozita

Sektori	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.482.708	9,4	1.778.835	10,1	1.956.935	10,7	120	110
Javna preduzeća	1.310.610	8,3	1.538.501	8,7	1.618.887	8,8	117	105
Privatna preduzeća i druš.	2.612.441	16,5	2.834.717	16,1	2.819.602	15,4	109	99
Bankarske institucije	847.965	5,4	1.215.334	6,9	1.256.877	6,9	143	103
Nebankarske finans.instit.	655.360	4,1	746.690	4,3	733.779	4,0	114	98
Stanovništvo	8.500.668	53,8	9.071.061	51,5	9.464.503	51,7	107	104
Ostalo	404.971	2,6	419.349	2,4	455.803	2,5	104	109
Ukupno	15.814.723	100	17.604.487	100	18.306.386	100	104	104

Sa 30.06.2019. godine zabilježene su promjene u sektorskoj strukturi depozita.

Najveće učešće u sektorskoj strukturi depozita imaju depoziti stanovništva sa 51,7% u odnosu na ukupne depozite bankarskog sektora FBiH i povećano je za 0,2 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine. Depoziti stanovništva na dan 30.06.2019. godine iznose 9,5 milijardi KM.

Rast depozita sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je kod depozita vladinih institucija za 178,1 milion KM ili 10,0%, depozita javnih preduzeća za 80,4 miliona KM ili 5,2%, depozita bankarskih institucija za 41,5 miliona KM ili 3,4%, depozita stanovništva za 393,4 miliona KM ili 4,3%, kao i ostalih depozita za 36,5 miliona KM ili 8,7%.

Smanjenje depozita sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine zabilježeno je kod depozita privatnih preduzeća za 15,1 milion KM ili 0,5% i kod depozita nebankarskih finansijskih institucija za 12,9 miliona KM ili 1,7%. Finansijska podrška bankarske grupe prisutna je u sedam banaka u FBiH, tako da se 90,7% ukupnih depozita bankarskih institucija odnosi na finansijsku podršku bankarskih grupa.

Valutna struktura depozita na dan 30.06.2019. godine promijenjena je u odnosu na kraj 2018. godine. Depoziti u KM su povećani za iznos od 577,3 miliona KM ili 5,6%, dok su u stranim valutama povećani u iznosu od 124,6 miliona KM ili 1,7%. U odnosu na kraj 2018. godine promijenjena je valutna struktura depozita za 0,9 procentnih poena, odnosno povećano je učešće depozita u domaćoj valuti na 59,6% a smanjeno je učešće depozita u stranoj valuti na 40,4%.

Struktura depozita, prema porijeklu deponenata, sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, ima sljedeću strukturu: sredstva rezidenata u iznosu od 16,8 milijardi KM imaju učešće od 91,5% (+0,1 procentni poen), a depoziti nerezidenata iznose 1,5 milijardi KM, što je 8,5% ukupnih depozita (-0,1 procentni poen). Promjene u strukturi su rezultat rasta depozita rezidenata (659,4 miliona KM ili 4,1%) i rasta depozita nerezidenata (42,5 miliona KM ili 2,8%).

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u prvom polugodištu 2019. godine, obzirom da rast iznosi 388,6 miliona KM ili 4,4% i na dan 30.06.2019. godine iznosi 9,2 milijarde KM.

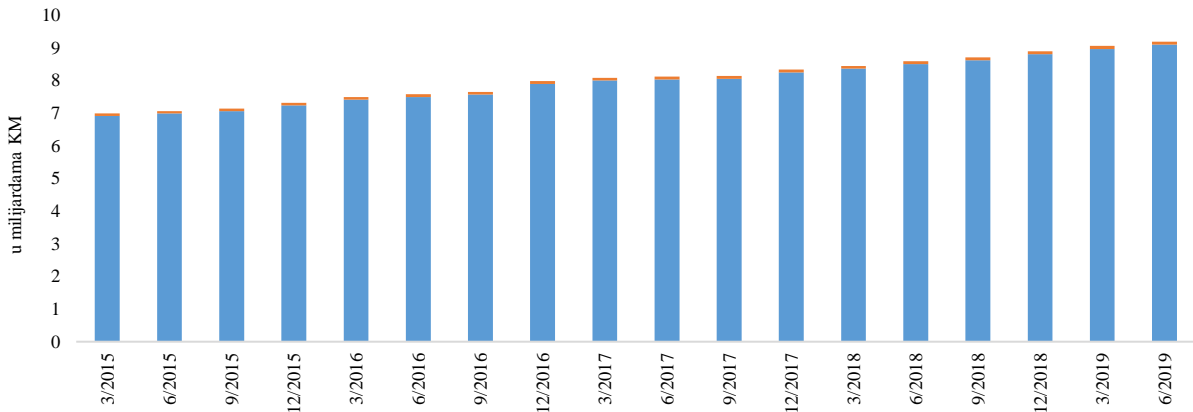
Trend štednje stanovništva prikazan je u sljedećoj tabeli i grafikonu:

-u 000 KM-

Tabela 12: Štednja stanovništva po periodima

Banke	Iznos			Indeks	
	31.12.2017.	31.12.2018.	30.06.2019.	(3/2)	(4/3)
1	2	3	4	5	6
Državne	83.530	91.645	91.999	110	100
Privatne	8.166.750	8.712.454	9.100.738	107	104
Ukupno	8.250.280	8.804.099	9.192.737	107	104

Grafikon 6: Štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke koncentrisano je 54,7% štednje, dok pet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2,0%, što iznosi 5,5% ukupne štednje u sektoru. Od ukupnog iznosa štednje, 46,9% se odnosi na štedne depozite u domaćoj, a 53,1% u stranoj valuti.

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2018. godine promjenjena je rastom kratkoročnih depozita za 363,1 milion KM ili 7,3%, kao i njihovim učešćem za 1,6 procentnih poena, što se može vidjeti u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 13: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kratkoročni štedni depoziti	4.460.734	54,1%	4.977.201	56,5%	5.340.332	58,1%	112	107
Dugoročni štedni depoziti	3.789.546	45,9%	3.826.898	43,5%	3.852.405	41,9%	101	101
Ukupno	8.250.280	100%	8.804.099	100%	9.192.737	100%	107	104

1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala

U postupku usklađivanja podzakonskih akata FBA sa novim zakonskim propisima, krajem 2017. godine stupila je na snagu nova Odluka o izračunavanju kapitala banke.

U skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke izmjenjen je sadržaj i forme regulatornih izvještaja. Najznačajnije izmjene odnose se na način izračuna regulatornog kapitala uz primjenu odgovarajuće metodologije za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni, tržišni i operativni rizik, nove metodologije za održavanje zaštitnih slojeva kapitala i obračuna finansijske poluge.

Sa 30.06. 2019. godine ukupan kapital banaka iznosio je 3,1 milijardu KM i ostvareno je povećanje istog za 108,7 miliona KM ili stopom rasta od 3,7% u odnosu na kraj 2018. godine (više detalja dato u podnaslovu 1.1.2. - Struktura vlasništva i tržišno učešće).

U sljedećoj tabeli daje se izvještaj o stanju, odnosno strukturi regulatornog kapitala banaka u FBiH:

-u 000 KM-

<i>Tabela 14: Izvještaj o stanju regulatornog kapitala</i>				
R.br.	Opis	31.12.2018.	30.06.2019.	Indeks
1.	Regulatorni kapital	2.478.985	2.671.121	108
1.1.	Osnovni kapital	2.351.425	2.537.837	108
1.1.1.	Redovni osnovni kapital	2.351.425	2.537.837	108
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	1.290.878	1.299.335	101
1.1.1.2.	Premija na dionice	137.290	137.290	100
1.1.1.3.	(-) Vlastiti instrumenti redovnog osnovnog kapitala	-215	-215	100
1.1.1.4.	Zadržana dobit prethodnih godina	238.344	291.136	122
1.1.1.5.	Priznata dobit ili gubitak	-34.743	-35.293	102
1.1.1.6.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	10.296	20.158	196
1.1.1.7.	Ostale rezerve	876.626	966.750	110
1.1.1.8.	(-) Ostala nematerijalna imovina	-56.116	-54.025	96
1.1.1.9.	(-) Odgođena porezna imovina koja zavisi o budućoj profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjениh za povezane poreske obaveze	-101	-10	10
1.1.1.10.	(-) Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital	0	-1.012	-
1.1.1.11.	(-) Odgođena poreska imovina koja se može odbiti i koja zavisi o budućoj profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika	-1.625	-1.631	100
1.1.1.12.	(-) Instrumenti redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	-12.118	-12.213	101
1.1.1.13.	Elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala – ostalo	-97.091	-72.433	75
1.1.2.	Dodatni osnovni kapital	0	0	-
1.1.2.1.	Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital (odbijen u redovnom osnovnom kapitalu)	0	-1.012	-
1.2.	Dopunski kapital	127.560	133.284	104
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	105.592	165.428	157
1.2.2.	(-) Vlastiti instrumenti dopunskog kapitala	-14	-14	100
1.2.3.	Opći ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	153.706	164.386	107
1.2.4.	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu)	0	1.012	-
1.2.5.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	-131.724	-197.528	150

Regulatorni kapital banaka u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 2,7 milijardi KM i u odnosu na kraj 2018. godine povećan je za 192,1 milion KM ili 7,7%. Osnovni kapital banaka na posmatrani period iznosi 2,5 milijardi KM, sa ostvarenim povećanjem od 186,4 miliona KM ili 7,9% a

dopunski kapital 133,3 miliona KM, sa ostvarenim povećanjem od 5,7 miliona KM ili 4,5% u odnosu na kraj 2018. godine.

U strukturi regulatornog kapitala osnovni kapital učestvuje sa 95,0%, dok dopunski kapital učestvuje sa 5,0% u ukupnom regulatornom kapitalu bankarskog sektora FBiH. Najveći uticaj na povećanje regulatornog kapitala imalo je povećanje osnovnog kapitala po osnovu raspodjele dobiti iz 2018. godine u osnovni kapital u iznosu od 105,8 miliona KM, prenos RKG formiranih iz dobiti u osnovni kapital, u skladu sa odlukama skupština kod devet banaka, u iznosu od 36,3 miliona KM, smanjenje odbitnih stavki u iznosu od 24,7 miliona KM, povećanje vrijednosti vrijednosnih papira koji se klasifikuju po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u iznosu od deset miliona KM i konverzije prioritetnih dionica u obične dionice kod jedne banke u iznosu od 8,5 miliona KM.

Ukupan iznos izloženosti riziku u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, predstavlja zbir izloženosti ponderisane rizikom za kreditni, tržišni, operativni rizik, rizik namirenja/slobodne isporuke i rizik povezan sa velikim izloženostima koje proizilaze iz stavki u knjizi trgovanja.

Ukupna izloženost riziku bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 30.06.2019. godine iznosila je 15,1 milijardu KM, čija struktura se daje u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	
		1.	Izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik	12.296.292	86,7	
2.	Izloženosti riziku namirenja/ slobodne isporuke	0	0,0	0	0,0	0
3.	Izloženosti za tržišni rizik (pozicijski i valutni rizik)	223.778	1,6	201.002	1,3	90
4.	Izloženosti riziku za operativni rizik	1.657.561	11,7	1.710.293	11,4	103
5.	Ukupan iznos izloženosti riziku	14.177.630	100	15.062.072	100	106

Ukupan iznos izloženosti riziku na nivou bankarskog sektora FBiH u posmatranom periodu povećan je za 884,4 miliona KM ili 6,2% u odnosu na kraj 2018. godine. U strukturi izloženosti riziku sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, najveće povećanje za 854,5 miliona KM ili 6,9%, ostvareno je u okviru izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik.

Sa 30.06.2019. godine, banke su najviše bile izložene kreditnom riziku (učešće 87,3%), koji je dominantan u bankarskom sektoru u FBiH. U posmatranom periodu došlo je do promjene u učešću po pojedinim vrstama rizika, odnosno povećano je učešće kod izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik za 0,6 procentnih poena, dok je smanjeno učešće od po 0,3 procentna poena kod izloženosti za tržišni rizik i izloženosti riziku za operativni rizik.

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održavana je kontinuirano iznad 15%, što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sektora. Odlukom o izračunavanju kapitala banke, propisano je da banka mora u svakom trenutku ispunjavati kapitalne zahtjeve u pogledu stope redovnog osnovnog kapitala od 6,75%, stope osnovnog kapitala od 9% i stope regulatornog kapitala od 12%. Takođe, je propisana obaveza banci da održava zaštitni sloj za očuvanje kapitala kao regulatorni kapital u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Pokazatelji adekvatnosti kapitala bankarskog sektora u FBiH sa stanjem na dan 30.06.2019. godine, daju se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 16: Pokazatelji adekvatnosti kapitala

R. br.	Opis	% i iznos viška ili manjka od propisanog minimuma	% i iznos viška ili manjka od propisanog minimuma
		31.12.2018.	30.06.2019.
1.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	16,6%	16,8%
2.	Višak (+) / manjak (-) redovnog osnovnog kapitala	1.394.434	1.521.148
3.	Stopa osnovnog kapitala	16,6%	16,8%
4.	Višak (+) / manjak (-) osnovnog kapitala	1.075.438	1.182.252
5.	Stopa regulatornog kapitala	17,5%	17,7%
6.	Višak (+) / manjak (-) regulatornog kapitala	777.668	863.672

Stopa regulatornog kapitala na dan 30.06.2019. godine iznosi 17,7% i znatno je veća u odnosu na zakonom propisani minimum od 12%. U odnosu na kraj 2018. godine stopa regulatornog kapitala sa 30.06.2019. godine povećana je za 0,2 procentna poena.

Na nivou bankarskog sektora iskazane su veće i ostale stope kapitala u odnosu na propisane minimume (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala).

Odlukom o izračunavanju kapitala banaka propisana je i nova metodologija izračuna i regulatorni okvir za praćenje visine finansijske poluge. Banke su dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge, kao odnos osnovnog kapitala i mjere ukupne izloženosti u iznosu od najmanje 6%. U sljedećem pregledu daje se stopa finansijske poluge bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 30.06.2019. godine:

-u 000 KM-

Tabela 17: Stopa finansijske poluge

R. br.	Vrijednosti izloženosti	31.12.2018.	30.06.2019.
1.	Izloženosti stope finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (4) Odluke o izračunavanju kapitala banke	23.162.644	24.167.282
2.	Osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (3) Odluke o izračunavanju kapitala banke	2.351.425	2.537.838
3.	Stopa finansijske poluge - skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke	10,1%	10,5%

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30.06.2019. godine iznosi 10,5% i veća je za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine. Sa 30.06.2019. godine, osam banaka ima stopu finansijske poluge iznad, odnosno sedam banaka ispod prosjeka bankarskog sektora FBiH.

1.2.4. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne obračunavati RKG u skladu sa kriterijima iz navedene Odluke, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka (obračunate u skladu s primjenjivim MRS i MSFI), uzimajući u obračun i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

Od 01.01.2018. godine banke su u obavezi primjenjivati novi standard finansijskog izvještavanja MSFI 9 - Finansijski instrumenti, koji je zamijenio MRS 39.

U sljedećoj tabeli daje se pregled aktive, RKG po regulatornim zahtjevima i ispravke vrijednosti po MSFI:

-u 000 KM-

Tabela 18: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MSFI

Opis	31.12.2017.			31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	1	2	3	4	5=(3/2)	6	7	8=(4/3)	9=(6/4)
1. Rizična aktiva ¹¹	17.224.329	17.224.329	18.468.934	19.130.295	107	104	107	104	104
2. Obračunate regulatorne RKG	1.492.475	1.492.475	1.479.654	1.463.997	99	99	99	99	99
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.262.277	1.262.277	1.311.031	1.279.933	104	98	104	98	98
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	402.640	402.640	404.539	410.369	100	101	100	101	101
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	181.480	142.164	57	78	57	78	78
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gubitke	198.771	198.771	228.816	269.960	115	118	115	118	118
7. Nerizične stavke	7.699.195	7.699.195	8.874.457	9.037.568	115	102	115	102	102
8. Ukupna aktiva (1+7)	24.923.524	24.923.524	27.343.391	28.167.863	110	103	110	103	103

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹² banaka u FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosi 28,2 milijarde KM i veća je za 824,5 miliona KM ili 3,0% u odnosu na kraj 2018. godine. Rizična aktiva iznosi 19,1 milijardu KM i veća je za 661,4 miliona KM ili 3,6%, a nerizične stavke sa vanbilansom iznose 9,0 milijardi KM i veće su za 163,1 milion KM ili 1,8% u odnosu na kraj 2018. godine. U sljedećoj tabeli daje se pregled ukupne aktive, bruto bilansne aktive, rizičnih i nerizičnih stavki aktive na nivou bankarskog sektora:

-u 000 KM-

Tabela 19: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

Opis	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
Kredit	11.910.826	83,5	12.762.366	83,8	13.422.341	84,4	107	105
Kamate	66.894	0,5	91.669	0,6	91.193	0,6	137	99
Dospjela potraživanja	1.036.949	7,3	992.177	6,5	993.163	6,2	96	100
Potraživanja po plać. garancijama	31.080	0,2	30.127	0,2	30.713	0,2	97	102
Ostali plasmani	400.584	2,8	511.914	3,4	434.892	2,7	128	85
Ostala aktiva	814.496	5,7	835.125	5,5	930.602	5,9	103	111
1. Rizična bilansna aktiva	14.260.829	100	15.223.378	100	15.902.904	100	107	104
2. Nerizična bilansna aktiva	7.172.606		8.140.926		8.416.996		113	103
3. Bruto bilansna aktiva (1+2)	21.433.435		23.364.304		24.319.900		109	104
4. Rizični vanbilans	2.963.500		3.245.556		3.227.391		110	99
5. Nerizični vanbilans	526.589		733.531		620.572		139	85
6. Ukupne vanbilansne stavke (4+5)	3.490.089		3.979.087		3.847.963		114	97
7. Rizična aktiva s vanbilansom (1+4)	17.224.329		18.468.934		19.130.295		107	104
8. Nerizične stavke (2+5)	7.699.195		8.874.457		9.037.568		115	102
9. Aktiva s vanbilansom (3+6)	24.923.524		27.343.391		28.167.863		110	103

Sa 30.06. 2019. godine nije bilo značajnih promjena u odnosu na kraj 2018. godine u učešću stavki u ukupnoj rizičnoj aktivi banaka.

Bruto bilansna aktiva¹³ iznosi 24,3 milijarde KM i veća je za 955,6 miliona KM ili 4,1% u odnosu na kraj 2018. godine, od čega rizična bilansna aktiva iznosi 15,9 milijardi KM, što je 65,4% bruto bilansne aktive, sa ostvarenim povećanjem od 679,5 miliona KM ili 4,5%, a nerizična bilansna aktiva iznosi 8,4 milijarde KM i veća je za 276,1 milion KM ili 3,4%.

Za razliku od rizične i nerizične bilansne aktive, sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine zabilježeno je smanjenje rizičnih i nerizičnih vanbilansnih stavki. Vanbilansne rizične stavke iznose 3,2 milijarde KM i smanjene su za iznos od 18,2 miliona KM ili 0,6% a nerizične vanbilansne stavke iznose 620,6 miliona KM, sa ostvarenim smanjenjem u iznosu od 113,0 miliona KM ili 15,4% u odnosu na kraj 2018. godine.

¹¹ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 254,7 miliona KM obezbijedenih novčanim depozitom

¹² Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj 85/11-prečišćeni tekst 33/12-ispravka, 15/13)

¹³ Isključen iznos kredita od 208,6 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu)

Na dan 30.06.2019. godine krediti iznose 14,9 milijardi KM i isti su ostvarili rast u iznosu od 597,3 miliona KM ili 4,2% u odnosu na kraj 2018. godine. Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 20: Sektorska struktura kredita

Sektori	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
Vladine institucije	245.102	1,9	216.596	1,5	198.444	1,3	88	92
Javna preduzeća	210.461	1,6	321.493	2,3	327.259	2,2	153	102
Privatna preduzeća i društ.	6.295.558	47,8	6.625.641	46,3	6.915.987	46,3	105	104
Bankarske institucije	12	0,0	217.706	1,5	205.817	1,4	1814217	94
Nebankarske finansijske instit.	58.992	0,4	75.804	0,5	82.381	0,6	128	109
Građani	6.358.707	48,2	6.853.979	47,8	7.179.681	48,1	108	105
Ostalo	10.028	0,1	14.415	0,1	13.360	0,1	144	93
Ukupno	13.178.860	100	14.325.634	100	14.922.929	100	109	104

Sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, nije bilo značajnijih promjena u učešću kredita po sektorima.

Rast kredita sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je kod kredita odobrenih stanovništvu za 343,7 miliona KM ili 4,8%, privatnim preduzećima za 290,3 miliona KM ili 4,4%, nebankarskim finansijskim institucijama za 6,6 miliona KM ili 8,7% i javnim preduzećima za 5,8 miliona KM ili 1,8%.

Smanjenje kredita sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine zabilježeno je u tri sektora, odnosno kod kredita odobrenih vladinim institucijama za 18,2 miliona KM ili 8,4%, bankarskim institucijama za 11,9 miliona KM ili 5,5% i ostalim sektorima za 1,1 milion KM ili 7,3%.

U valutnoj strukturi kredita najveće učešće od 49,8% ili 7,4 milijarde KM imaju krediti odobreni u domaćoj valuti, zatim slijede krediti odobreni sa valutnom klauzulom sa učešćem od 48,3% ili 7,2 milijarde KM (EUR: 7,2 milijarde KM ili 99,7%, CHF: 20,7 miliona KM ili 0,3%), a najmanje učešće od 1,9% ili 280,9 miliona KM imaju krediti odobreni u stranoj valuti (od toga se na EUR odnosi 279,8 miliona KM ili 99,6%).

Ukupan iznos kredita sa valutnom klauzulom vezano za CHF od 20,7 miliona KM ima učešće od 0,1% u ukupnom kreditnom portfoliju sektora i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sektoru.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, OKR i PKG po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 21: Klasifikacija aktive, OKR i PKG

Kategorija klasifikacije	31.12.2017.			31.12.2018.			30.06.2019.			Indeks	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	11=(5/2)	12=(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
A	14.834.609	86,1	296.693	16.225.548	87,9	324.512	16.885.502	88,3	337.710	109	104
B	1.032.373	6,0	82.700	919.119	4,9	72.972	972.688	5,1	79.696	89	106
C	166.456	1,0	45.486	140.776	0,8	40.189	125.443	0,7	37.848	85	89
D	301.598	1,8	178.304	345.526	1,9	204.017	333.684	1,7	195.770	115	97
E	889.293	5,2	889.292	837.965	4,5	837.964	812.978	4,2	812.973	94	97
Rizična aktiva (A-E)	17.224.329	100	1.492.475	18.468.934	100	1.479.654	19.130.295	100	1.463.997	107	104
Klasifikovana (B-E)	2.389.720	13,9	1.195.782	2.243.386	12,1	1.155.142	2.244.793	11,7	1.126.287	94	100
Nekvalitetna (C-E)	1.357.347	7,9	1.113.082	1.324.267	7,2	1.082.170	1.272.105	6,6	1.046.591	98	96
Nerizična aktiva ¹⁴	7.699.195			8.874.457			9.037.568			115	102
Ukupno (rizična i nerizična)	24.923.524			27.343.391			28.167.863			110	103

¹⁴ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2.stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%

Na dan 30.06.2019. godine dospjela potraživanja iznose 1,0 milijardu KM i veća su za iznos od 1,7 miliona KM ili 0,2% u odnosu na kraj 2018. godine, a učešće je smanjeno sa 7,1% na 6,9% u odnosu na ukupne kredite bankarskog sektora FBiH.

Klasifikovana aktiva (kategorije od B do E) na dan 30.06.2019. godine iznosi 2,2 milijarde KM, a nekvalitetna aktiva (kategorije od C do E) iznosi 1,3 milijarde KM. Sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, klasifikovana aktiva je povećana za iznos od 1,4 miliona KM ili 0,1%. Nekvalitetna aktiva je smanjena u posmatranom periodu za iznos od 52,2 miliona KM ili 3,9%, kao rezultat smanjenja nekvalitetne aktive kod najvećeg broja banaka i trajnog otpisa aktive.

Ukupan nivo obračunatih RKG sa 30.06.2019. godine iznosi 1,5 milijardi KM i u odnosu na kraj 2018. godine iskazano je smanjenje za iznos od 15,7 miliona KM a pojedinačno po kategorijama, povećanje RKG ostvareno je za kategorije A i B, dok je u preostalim kategorijama ostvareno smanjenje RKG u odnosu na kraj 2018. godine. Rezerve za kategoriju A povećane su za 4,1% i za kategoriju B 9,2%, dok je smanjenje RKG iskazano kod kategorije C za 5,8%, za kategoriju D 4,0% i kategoriju E za 3,0%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive odnos PKG i rizične aktive sa vanbilansom iznosi 5,9% i manji je za 0,3 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine. Na dan 30.06.2019. godine banke su, na približno istom nivou, kao i na kraju 2018. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 30%, D kategoriju 59% i E kategoriju 100%¹⁵ (povećanje kod C kategorije za 1,6 procentnih poena).

Sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je trend smanjenja kod sljedećih pokazatelja kvaliteta aktive bankarskog sektora FBiH: odnosa nekvalitetne i rizične aktive koji iznosi 6,6% (smanjenje za 0,6 procentnih poena) i učešća klasifikovane aktive u rizičnoj aktivi koji iznosi 11,7% (smanjenje za 0,4 procentna poena).

U Prilogu 4. i 4a. daju se zasebni pregledi klasifikacije ukupne aktive bilansa i ukupnih vanbilansnih rizičnih stavki.

Sektorska analiza podataka zasniva se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravna lica i stanovništvo.

U sljedećoj tabeli daje se detaljan pregled klasifikacije kredita datih stanovništvu i pravnim licima:

-u 000 KM-

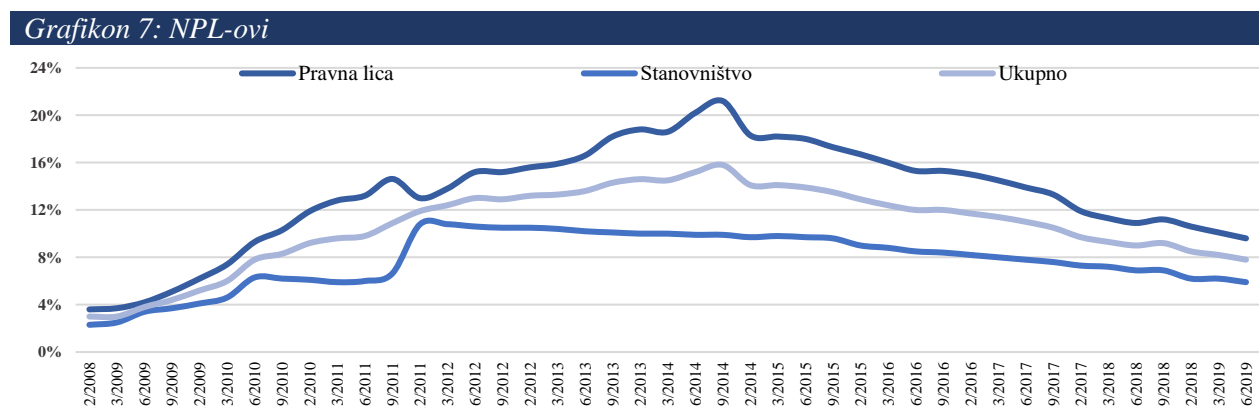
Kategorija klasifikacije	31.12.2018.						30.06.2019.						Indeks 14=(12/6)
	Stanovništvo	Učešće%	Pravna lica		Ukupno		Stanovništvo	Učešće%	Pravna lica		Ukupno		
			Učešće%	Iznos	Učešće%	Iznos			Učešće%	Iznos			
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12=(8+10)	13	
A	6.275.311	91,5	6.107.597	81,7	12.382.908	86,4	6.585.774	91,7	6.408.845	82,8	12.994.619	87,1	105
B	151.062	2,2	573.795	7,7	724.857	5,1	172.371	2,4	592.252	7,6	764.623	5,1	105
C	60.150	0,9	73.815	1,0	133.965	0,9	64.360	0,9	55.654	0,7	120.014	0,8	90
D	46.055	0,7	288.575	3,9	334.630	2,3	44.081	0,6	276.467	3,6	320.548	2,2	96
E	321.401	4,7	427.873	5,7	749.274	5,3	313.095	4,4	410.030	5,3	723.125	4,8	96
Ukupno	6.853.979	100	7.471.655	100	14.325.634	100	7.179.681	100	7.743.248	100	14.922.929	100	104
Klas.kred. B-E	578.668	8,4	1.364.058	18,2	1.942.726	13,6	593.907	8,3	1.334.403	17,2	1.928.310	12,9	99
Nekv.kred. C-E	427.606	6,2	790.263	10,6	1.217.869	8,5	421.536	5,9	742.151	9,6	1.163.687	7,8	96
		47,8		52,2		100		48,1		51,9		100	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,8		70,2		100		30,8		69,2		100	
Nekvalitetni C-E		35,1		64,9		100		36,2		63,8		100	
Kategorija B		20,8		79,2		100		22,5		77,5		100	

¹⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju RKG po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%

Sa 30.06.2019. godine učešće klasifikovanih kredita je smanjeno za 0,7 procentnih poena i iznosilo je 12,9%. Klasifikovani krediti stanovništva povećani su za 15,2 miliona KM ili 2,6%, dok su klasifikovani krediti pravnih lica smanjeni za 29,7 miliona KM ili 2,2%. Sa 30.06.2019. godine nekvalitetni krediti smanjeni su za iznos od 54,2 miliona KM ili 4,4%. U svim kategorijama u okviru nekvalitetnih kredita zabilježeno je smanjenje: u kategoriji C za 14,0 miliona KM, kategoriji D za 14,1 milion KM i kategoriji E za 26,1 milion KM.

Učešće NPL-ova je smanjeno sa 8,5% na 7,8%, dominantno kao rezultat kreditnog rasta i aktivnosti na naplati. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima, na NPL-ove se odnosi 742,2 miliona KM ili 9,6%, što je za 1,0 procentni poen manje nego na kraju 2018. godine. Za sektor stanovništva NPL-ovi iznose 421,5 miliona KM ili 5,9%, što je za 0,3 procentna poena manje nego na kraju 2018. godine.

Pregled NPL-ova, kroz periode, daje se u sljedećem grafikonu:

Detaljnija i potpunija analiza NPL-ova zasniva se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni) i daje se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 23: Granska koncentracija kredita

Opis	31.12.2018.				30.06.2019.				Indeks	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5=(4/2)	6	7	8	9=(8/6)	10=(6/2)	11=(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	187.278	1,3	36.311	19,4	161.306	1,1	25.573	15,9	86	70
Proizvodnju (IND)	2.130.781	14,9	269.505	12,6	2.140.960	14,3	250.734	11,7	100	93
Građevinarstvo (CON)	441.833	3,1	74.092	16,8	491.914	3,3	74.865	15,2	111	101
Trgovinu (TRD)	2.642.599	18,4	274.333	10,4	2.906.670	19,5	270.545	9,3	110	99
Ugostiteljstvo (HTR)	268.239	1,9	16.074	6,0	285.835	1,9	13.547	4,7	107	84
Ostalo ¹⁶	1.800.925	12,6	119.948	6,6	1.756.563	11,8	106.887	6,1	97	89
Ukupno 1	7.471.655	52,2	790.263	10,6	7.743.248	51,9	742.151	9,6	104	94
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	5.574.057	38,9	326.714	5,9	5.866.504	39,3	347.757	5,9	105	106
Stambene potrebe	1.178.483	8,2	87.273	7,4	1.210.458	8,1	60.485	5,0	103	69
Obavljanje djelat. (obrtnici)	101.439	0,7	13.619	13,4	102.719	0,7	13.294	12,9	101	98
Ukupno 2	6.853.979	47,8	427.606	6,2	7.179.681	48,1	421.536	5,9	105	99
Ukupno (1+2)	14.325.634	100	1.217.869	8,5	14.922.929	100	1.163.687	7,8	104	96

Najveće učešće kod kredita odobrenim pravnim licima u odnosu na ukupne kredite imaju sektori trgovine (19,5%) i proizvodnje (14,3%).

¹⁶ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo

Kreditni plasirani sektoru proizvodnje u iznosu od 2,1 milijardu KM povećani su sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine za iznos od 10,2 miliona KM ili 0,5%, dok NPL-ovi kod ovih kredita iznose 250,7 miliona KM i smanjeni su za iznos od 18,8 miliona KM ili 7,0%. I pored smanjenja za 0,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine, njihovo učešće je i dalje na visokom nivou od 11,7% .

Kreditni odobreni sektoru trgovine sa 30.06.2019. godine iznose 2,9 milijardi KM i povećani su u odnosu na kraj 2018. godine za iznos od 264,1 milion KM ili 10,0% , dok NPL-ovi iznose 270,5 miliona KM i smanjeni su za 3,8 miliona KM ili 1,4%, a njihovo učešće je takođe smanjeno za 1,1 procentni poen, odnosno na 9,3%.

Kod kredita odobrenih pravnim licima najveće učešće NPL-ova sa 30.06.2019. godine prisutno je kod kredita odobrenih poljoprivredi od 15,9% (smanjenje za 3,5 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine) i kod kredita odobrenih u sektoru građevinarstva od 15,2% (smanjenje za 1,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine).

Najveće učešće kod kredita odobrenih stanovništvu u odnosu na ukupne kredite imaju krediti za opću potrošnju (39,3%) i krediti odobreni za stambene potrebe (8,1%). Sa 30.06.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine krediti za opću potrošnju ostvarili su rast za iznos od 292,4 miliona KM ili 5,2%, dok je učešće NPL-ova ostalo na istom nivou i iznosi 5,9%. Krediti odobreni za stambene potrebe imali su rast za iznos od 32,0 miliona KM ili 2,7%, a smanjenje učešća NPL-ova za 2,4 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine koje na posmatrani datum iznosi 5,0%.

Kreditni rizik je dominantan rizik u bankarskom sektoru FBiH, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno identifikaciji, mjerenju, praćenju i kontroli kreditnog rizika i klasifikaciji aktive. Ključni pokazatelji kvaliteta aktive bankarskog sektora FBiH ukazuju da je kvalitet aktive sa 30.06.2019. godine poboljšan.

1.2.5. Profitabilnost

Na profitabilnost banaka, najznačajnije utiču kvalitet aktive, struktura, diverzificiranost i troškovi izvora finansiranja, troškovna efikasnost, eksterni faktori koji su specifični za bankarski, odnosno finansijski sektor u FBiH (razvijenost finansijskog sistema, regulatorna obilježja, industrijska koncentracija i dr.) i eksterni makroekonomski faktori (ekonomski rast, kamatne stope na svjetskom tržištu, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti, kretanje plaća, inflacija, i dr.).

Pored kreditnog rizika koji se mjeri kvalitetom kreditnog portfolia, finansijski rezultat poslovanja bankarskog sektora u FBiH je pod uticajem cjenovnog i kamatnog rizika. Ovi rizici odražavaju se na strani raspoloživosti izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, i na strani mogućnosti ostvarivanja adekvatnog nivoa neto kamatne marže.

Iz supervizorske perspektive, profitabilnost bankarskog sektora u FBiH, kao i pojedinačnih banaka u sektoru, posmatra se u kontekstu održivosti, odnosno stabilnosti nivoa i kvaliteta zarade i jačanja kapitalne osnove putem zadržane dobiti. Sposobnost banaka da ostvaruju prihvatljivu, održivu i stabilnu dobit povezana je sa rizicima njihovih poslovnih modela, odnosno faktora koji utiču na održivost poslovnog modela i sposobnost generisanja dobiti koja poizilazi iz odgovarajućih izvora finansiranja i kapitala i primjerene sklonosti ka preuzimanju rizika kroz jedan zaokružen poslovni i ekonomski ciklus, a koja je adekvatno iskazana kao rezultat pravilne, cjelovite i konzistentne primjene MRS i MSFI.

U narednom periodu, sa postepenim prelaskom na novi SREP okvir, fokus supervizorskih postupaka i procedura u segmentu profitabilnosti će biti usmjeren na procjenu poslovnih modela banaka u pogledu njegove opstojnosti i održivosti, odnosno sposobnosti banaka da ostvaruje

prihvatljiv povrat u toku primjerenog vremenskog perioda, odnosno tokom cijelog poslovnog, odnosno ekonomskog ciklusa.

U nastavku ovog dijela Informacije su prezentirani podaci i informacije o profitabilnosti bankarskog sektora u FBiH na osnovu izvještajnih podataka koje su banke dostavile prema stanju na dan 30.06.2019. godine, koji su analizirani u kontekstu važećih elemenata za procjenu kvaliteta i nivoa profitabilnosti i kriterija za rangiranje osnovnih komponenti finansijskog i operativnog stanja banaka (CAMELS).

1.2.5.1. Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH

Na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01.-30.06.2019. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 181,7 miliona KM, što je za iznos od 6,9 miliona KM ili 3,9% više u odnosu na isti period 2018. godine. Za prvo polugodište 2019. godine iskazana ukupna neto-dobit na nivou bankarskog sektora u FBiH iznosila je 182,2 miliona KM (14 banaka), a neto-gubitak je iskazala jedna banka u iznosu od 0,5 miliona KM, koja je u istom periodu 2018. godine iskazala minimalnu neto-dobit, odnosno u istom periodu 2017. godine gubitak u iznosu od 2,1 milion KM.

Tri najveće banke, koje prema visini aktive sa 30.06.2019. godine čine 56,6% ukupne bilansne aktive na nivou bankarskog sektora u FBiH, iskazale su neto dobit u iznosu od 137,6 miliona KM, što čini 75,7% ukupnog finansijskog rezultata. Od tri najveće banke, iskazana neto-dobit banke koja prema visini aktive učestvuje sa 28,1% u ukupnoj aktivni bankarskog sektora u FBiH čini 34,8% ukupne neto dobiti sektora.

Analizom strukture prihoda i rashoda na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01.-30.06.2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine, uočava se da je iskazani pozitivni finansijski rezultat-neto dobit u iznosu od 181,7 miliona KM rezultat uticaja sljedećih promjena:

- povećanja ukupnih operativnih prihoda za iznos od 6,8 miliona KM ili 3,1%, pri čemu je u strukturi istih evidentno povećanje prihoda iz poslova trgovanja, naknada za izvršene usluge, naknada po vanbilansnim poslovima i iz poslovanja sa devizama, dok su smanjeni ostali operativni prihodi i prihodi po osnovu naknada po kreditima;
- blagog smanjenja ukupnih neamatnih rashoda za iznos od 0,8 miliona KM ili 0,2%, pri čemu su smanjeni ukupni poslovni i direktni rashodi za iznos od 3,1 milion KM ili 3,5%, a ukupni operativni rashodi su povećani za iznos od 2,2 miliona KM ili 0,9%; i
- neznatnog povećanja neto kamatnih i sličnih prihoda za iznos od 0,3 miliona KM ili 0,1%, što predstavlja neto efekat smanjenja ukupnih kamatnih i sličnih rashoda za iznos od 3,9 miliona KM ili 5,9% i smanjenja ukupnih kamatnih i sličnih prihoda za iznos od 3,6 miliona KM ili 1,0%.

U strukturi ukupnih kamatnih i sličnih prihoda smanjeni su kamatni prihodi po kreditima i poslovima lizinga za iznos od 4,6 miliona KM ili 1,4% u odnosu na prvo polugodište 2018. godine i ostali prihodi od kamata i slični prihodi za iznos od 1,6 miliona KM ili 4,5%, dok su ostale kategorije kamatnih i sličnih prihoda zabilježile rast, koji je najizraženiji kod kamatnih prihoda po plasmanima drugim bankama za 151,2%. Istovremeno je nastavljen je trend smanjenja kamatnih rashoda po depozitima koji predstavljaju dominantan izvor finansiranja banaka. Ova kategorija kamatnih i sličnih rashoda smanjena je za iznos od 7,1 milion KM ili 13,2% u odnosu na prvo polugodište 2018. godine. Neto kamatni i slični prihodi su u odnosu na prvo polugodište 2018. godine neznatno promijenjeni, za iznos od 0,3 miliona KM ili 0,1%, pri čemu su prosječne aktivne kamatne stope zabilježile smanjenje (sa 2,01% na 1,83%, a prosječne pasivne kamatne stope sa 0,54% na 0,46%).

U posmatranom periodu, u strukturi ukupnih poslovnih i direktnih troškova na nivou bankarskog

sektora u FBiH, značajno su smanjeni troškovi ispravki vrijednosti rizične aktive, rezervisanja za potencijalne obaveze i ostala vrijednosna usklađenja za ukupan iznos od 9,9 miliona KM ili 30,5% u odnosu na prvo polugodište 2018. godine. Istovremeno su ostali poslovni i direktni troškovi povećani za iznos od 6,8 miliona KM ili 11,8%.

Iskazano povećanje ukupnih operativnih rashoda u poređenju sa prvim polugodištem 2018. godine u iznosu od 2,2 miliona KM ili 0,9% posljedica je povećanje troškova po osnovu plata i doprinosa za iznos od 2,8 miliona KM ili 2,2% i troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija za iznos od 1,4 miliona KM ili 1,8%. U posmatranom periodu neznatno je povećan broj zaposlenih u bankarskom sektoru u FBiH (za 35 zaposlenih osoba ili 0,5%), dok nije bilo širenja poslovne mreže organizacionih dijelova banaka u FBiH, odnosno broj organizacionih dijelova banaka iz FBiH se neznatno smanjio. Istovremeno je iskazano smanjenje ostalih operativnih troškova za 1,8 miliona KM ili 3,3%.

U Prilogu 5. prikazan je bilans uspjeha banaka u FBiH za period 01.01.-30.06.2019. godine, po šemi FBA, sa uporednim podacima za isti izvještajni period 2018. godine.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iskazanog finansijskog rezultata na nivou bankarskog sektora u FBiH, kroz sljedeće izvještajne periode:

-000 KM-

Tabela 24: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak

O p i s	30.06.2017.		30.06.2018.		30.06.2019.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-2.126	1	0	0	-550	1
Dobit	153.815	14	174.820	15	182.231	14
Ukupno	151.689	15	174.820	15	181.681	15

Iskazani finansijski rezultat na nivou bankarskog sektora u FBiH kroz izvještajne periode kontinuirano bilježi porast, koji je izraženiji u prvom polugodištu 2018. godine u odnosu na isti period 2017. godine (za 15,2%), dok je u prvom polugodištu 2019. godine stopa porasta iznosila 3,9% u odnosu na isti period 2018. godine.

1.2.5.2. Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka sa 30.06.2019. godine, ukupni prihodi na nivou bankarskog sektora u FBiH iznose 589,6 miliona KM i u odnosu na 30.06.2018. godine povećani su za iznos od 3,2 miliona KM, što u relativnom izrazu predstavlja povećanje od 0,6%.

-000 KM-

Tabela 25: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.06.2018.		30.06.2019.		Indeks
	Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6=(4/2)
I Prihodi od kamata i slični prihodi					
Kamatn. rač. depozita kod depoz.inst.	2.022	0,3	2.582	0,4	128
Kreditni i poslovi lizinga	328.878	56,1	324.284	55,0	99
Ostali prihodi od kamata	38.325	6,5	38.755	6,6	100
Ukupno I	369.225	63,0	365.621	62,0	99
II Operativni prihodi					
Naknade za izvršene usluge	157.868	26,9	152.085	25,8	96
Prihodi iz posl. sa devizama	28.001	4,8	28.732	4,9	103
Ostali operativni prihodi	31.275	5,3	43.166	7,3	138
Ukupno II	217.144	37,0	223.983	38,0	103
Ukupni prihodi (I+II)	586.369	100	589.604	100	101

Ukupni kamatni i slični prihodi su u posmatranom periodu zabilježili neznatno smanjenje, koje je posljedica smanjenja kamatnih prihoda po kreditima i poslovima lizinga, čije je učešće u ukupnim prihodima smanjeno sa 56,1% na 55,0%. Istovremeno učešće kredita i potraživanja po poslovima lizinga u ukupnoj aktivni je neznatno smanjeno, sa 64,8% na 64,7%. Najveći rast zabilježili su prihodi po kamatnosnim računima depozita kod depozitnih institucija, koji u ukupnim prihodima učestvuju sa manje od 1%. Istovremeno je učešće kamatonosnih računa depozita kod depozitnih institucija u ukupnoj aktivni bankarskog sektora u FBiH u posmatranom periodu povećano sa 16,4% na 17,1%. Navedeni rast ove kategorije kamatnih prihoda, odnosno bilansne pozicije oročenih depozita kod drugih banaka generisan je povećanjem nivoa oročenih depozita jedne banke, sa efektom na povećanje kamatnih prihoda (1,3 miliona KM). U okviru kamatnih prihoda zabilježeno je povećanje na poziciji kamatnih prihoda na vrijednosne papire, koji se drže do dospijeca i računovodstveno evidentiraju po amortiziranom trošku, za iznos od 0,8 miliona KM ili 52,1%, pri čemu je učešće ovih kamatnih prihoda u ukupnim kamatnim prihodima ispod 1%. Navedeno povećanje kamatnih prihoda se najvećim dijelom odnosi na jednu banku, koja je povećala ovaj portfolio.

Ukupni operativni prihodi su u posmatranom periodu zabilježili rast za 6,8 miliona KM ili 3,1%, pri čemu je njihovo učešće u ukupnim prihodima neznatno povećano sa 37,0% na 38,0%. U strukturi ukupnih operativnih prihoda, najveća stavka su prihodi po naknadama za izvršene usluge sa učešćem od 67,9%, koji su zabilježili povećanje za 10,6 miliona KM ili 7,5%. Povećani su i prihodi iz poslova trgovanja, dok su se prihodi iz poslovanja sa devizama i naknada po vanbilansnim poslovima uglavnom održali na istom nivou u odnosu na prvo polugodište 2018. godine.

1.2.5.3. Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka sa 30.06.2019. godine, ukupni rashodi na nivou bankarskog sektora u FBiH iznose 406,9 miliona KM, koji su u odnosu na 30.06.2018. godine smanjeni za iznos od 4,7 miliona KM ili 1,1%.

Struktura ukupnih rashoda bankarskog sektora u FBiH u posmatranom periodu daje se u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

<i>Tabela 26: Struktura ukupnih rashoda</i>					
Struktura ukupnih rashoda	30.06.2018.		30.06.2019.		Indeks
	Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6=(4/2)
I Rashodi od kamata i slični rashodi					
Depoziti	54.238	13,2	47.091	11,6	87
Obaveze po uzetim kredit. i ostal.pozajmicama	4.535	1,1	4.544	1,1	100
Ostali rashodi od kamata	7.702	1,9	10.934	2,7	142
Ukupno I	66.475	16,2	62.569	15,4	94
II Ukupni nekamatni rashodi					
Troškovi IV vrijednosti rizične aktive, rezerv. po potenc. obavez. i ostala vrijedn. usklađenja	32.297	7,8	22.432	5,5	69
Troškovi plata i doprinosa	126.993	30,8	129.746	31,9	102
Troškovi poslovnog prostora i amortizacija	74.364	18,1	75.722	18,6	102
Ostali poslovni i direktni troškovi	57.171	13,9	63.937	15,7	112
Ostali operativni troškovi	54.249	13,2	52.460	12,9	97
Ukupno II	345.074	83,8	344.297	84,6	100
Ukupni rashodi (I+II)	411.549	100	406.866	100	99

U posmatranom periodu smanjeni su kamatni i slični rashodi za 5,9%, prevashodno kao posljedica smanjenja kamatnih rashoda po depozitima, koji predstavljaju dominantan izvor finansiranja bankarskog sektora u FBiH, za 13,2%. U posmatranom periodu depozitni potencijal bankarskog sektora u FBiH je povećan za 701,9 miliona KM ili 4,0%, pri čemu je njihovo učešće u ukupnoj

bilansnoj sumi neznatno smanjeno, sa 79,7% na 79,3%. Učešće kamatnih rashoda po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama se održava na istom nivou, iako je u posmatranom periodu nivo zaduženja bankarskog sektora u FBiH po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama smanjen za 59,0 miliona KM ili 6,8%. Ostali kamatni i slični rashodi su povećani za 3,2 miliona KM ili 42,0%, kao posljedica uvođenja MSFI 16 - Inkrementalna kamata na finansijske obaveze (trošak finansiranja), negativne kamatne stope na depozite kod ino-banaka i sredstva iznad obavezne rezerve kod CBBiH, a kod jedne banke kao posljedica repo transakcija, koje se obavljaju od četvrtog kvartala 2018. godine, uz negativnu kamatnu stopu.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH neznatno su smanjeni ukupni nekamatni rashodi za 0,2% u posmatranom periodu, pri čemu se najznačajnije strukturalne promjene odnose na smanjenje troškova ispravki vrijednosti rizične aktive i rezerviranja za potencijalne obaveze i ostala vrijednosna usklađenja za 30,5%. Smanjenje ove kategorije troškova posljedica je poboljšane naplate nekvalitetnih kredita i smanjenja priliva nove nekvalitetne aktive kod najvećeg broja banaka u bankarskom sektoru u FBiH.

Stopu rasta veću od 10% zabilježili su ostali poslovni i direktni troškovi, pri čemu se najveće povećanje odnosi na naknade koje banke plaćaju za usluge međunarodnog kartičnog poravnanja, obzirom da je u posmatranom periodu zabilježeno povećanje naknada po domaćim i međunarodnim transakcijama, kao i broja i volumena transakcija po kartičnom poslovanju.

1.2.5.4. Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U sljedećoj tabeli dat je pregled najznačajnijih koeficijenata koji se koriste kao mjere za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka u FBiH:

-u %-

<i>Tabela 27: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti po periodima</i>			
Koeficijent	30.06.2017.	30.06.2018.	30.06.2019.
Dobit na prosječnu aktivu	0,8	0,9	0,8
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,5	6,1	5,9
Dobit na prosječni dionički kapital	12,4	14,3	14,0
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,6	1,5	1,3
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,1	1,1	1,0
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	2,7	2,5	2,3
Poslovni i direktni rashodi/ prosječna aktiva ¹⁷	0,5	0,4	0,4
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,4	1,2	1,1
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	1,9	1,7	1,5

Prilikom analize prezentiranih pokazatelja za bankarski sektor u FBiH potrebno je uzeti u obzir da je posmatrani period obilježio kontinuirani rast ukupne, odnosno prosječne aktive, te prosječnog ukupnog i dioničkog kapitala, koji su osnovica za izračun navedenih koeficijenata. Rast aktive je bio izraženiji u odnosu na rast ukupnog i dioničkog kapitala, te ukupnih prihoda, pri čemu su neznatne promjene u nivou neto kamatnih i sličnih prihoda u prvom polugodištu 2019. u odnosu na isti period 2018. godine.

Dobit na prosječnu aktivu, prosječni ukupni kapital i prosječni dionički kapital se u posmatranim izvještajnim periodima održava stabilnom, uz nešto povoljnije pokazatelje sa 30.06.2018. godine. Pokazatelji navedenih kategorija prihoda i rashoda u odnosu na prosječnu aktivu u posmatranim izvještajnim periodima pokazuju blagi opadajući, odnosno stagnirajući trend.

¹⁷ u rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti

Jedan od pokazatelja za ocjenu performansi bankarskog sektora u FBiH je iznos aktive po zaposlenom, koja u posmatranim izvještajnim periodima bilježi kontinuiran rast, što upućuje na povećanje efikasnosti u poslovanju bankarskog sektora u FBiH, pri čemu je taj rast usporeniji u prvom polugodištu 2019. godine u odnosu na prethodno navedene izvještajne periode.

1.2.6. Ponderisane NKS i EKS

Sa ciljem veće transparentnosti i lakše usporedivosti uslova banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite clijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita, odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS za sve banke sa sjedištem u FBiH, kao i na organizacione dijelove banaka sa sjedištem u RS-u, a koji posluju u FBiH, te obavezno mjesečno izvještavanje FBA o ponderisanim NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite u izvještajnom mjesecu, u skladu sa propisanom metodologijom¹⁸.

Za potrebe korisnika kredita, prilikom analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani sa kreditom, tj. uslovima korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer, troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih lica ako je osiguranje uslov za odobravanje kredita, zatim drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uslov su za korištenje kredita).

U Prilogu 6. daju se ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite sa 30.06.2019. godine, a u Prilogu 6a. ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite po periodima.

Ukupne ponderisane prosječne EKS na kredite u bankarskom sektoru FBiH sa 30.06.2019. godine iznose 3,98% i u odnosu na kraj 2018. godine, kada su iznosile 4,15%, smanjene su za 0,17 procentnih poena. Trend smanjenja ponderisanih prosječne EKS na nivou bankarskog sektora u FBiH u posmatranom periodu prisutan je i kod kratkoročnih kredita za 0,2 procentna poena (sa 2,97% smanjenje na 2,77%) i kod dugoročnih kredita za 0,05 procentna poena (sa 5,62% na 5,57%). Posmatrano u navedenom periodu prema sektorskoj strukturi, EKS na ukupne kredite privredi smanjene su za 0,23 procentna poena (sa 3,13% na 2,90%), a na kredite odobrene stanovništvu za 0,35 procentnih poena (sa 7,22% na 6,87%).

Ukupne ponderisane prosječne EKS na depozite u bankarskom sektoru FBiH sa 30.06.2019. godine iznose 0,77% i u odnosu na kraj 2018. godine, kada su iznosile 0,65%, povećane su za 0,12 procentnih poena. Posmatrano prema ročnosti depozita, ponderisane prosječne EKS na kratkoročne depozite zabilježile su smanjenje za 0,04 procentna poena (sa 0,36% na 0,32%), dok su na dugoročne depozite povećane za 0,06 procentna poena (sa 1,16% na 1,22%).

Na ukupnom nivou u posmatranom periodu smanjenje EKS na kredite (za 0,17 procentnih poena) bilo je neznatno izraženije u odnosu na povećanje EKS na depozite (za 0,12 procentnih poena).

Ponderisane EKS na ukupne kredite po prekoračenjima po računima za bankarski sektor u junu 2019. godine u odnosu na decembar 2018. godine su blago smanjene sa 6,28% na 6,20% ili za 0,08 procentna poena, dok su ponderisane EKS na depozite po viđenju ostale na istom nivou u odnosu na decembar 2018. godine (0,02%).

¹⁸ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine Federacije BiH", br. 81/17) i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

1.2.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduslova za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sektor u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utiču na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju aktivom i pasivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti, zajedno sa kamatama, vraćaju u skladu s rokovima dospijea.

Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke propisani su minimalni kvalitativni zahtjevi za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, polazeći od propisanih standarda za upravljanje rizicima u bankama, kvantitativni zahtjevi za banke u pogledu LCR-a i osiguranja stabilnih izvora finansiranja, te korištenje dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

U sljedećoj tabeli daje se trend kretanja LCR-a u bankarskom sektoru u FBiH:

-000 KM-

Tabela 28: LCR

Opis	31.12.2018.	30.06.2019.	Indeks
1	2	3	4 (3/2)
Zaštitni sloj likvidnosti	4.325.281	4.274.711	99
Neto likvidnosni odlivi	1.392.629	1.457.168	105
LCR	311%	293%	94

Sa 30.06.2019. godine LCR na nivou bankarskog sektora FBiH iznosi 293% i smanjen je za 18,0 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine. Sve banke u bankarskom sektoru FBiH sa stanjem na dan 30.06.2019. godine ispunjavaju zahtjeve u pogledu LCR-a, a većina banaka značajno iznad propisanog minimuma.

U strukturi izvora finansiranja bankarskog sektora na dan 30.06.2019. godine najveće učešće od 79,3% imaju depoziti, zatim uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove) s učešćem od 4,4%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki finansijske aktive i finansijskih obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

Ročna struktura depozita po preostalom dospijeu je prikazana u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 29: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeu

Depoziti	31.12.2017.		31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	9.227.317	58,4	10.562.758	60,0	10.984.389	60,0	114	104
7-90 dana	988.235	6,2	1.058.414	6,0	1.115.517	6,1	107	105
91 dan do jedne godine	2.144.316	13,6	2.616.873	14,9	2.371.781	13,0	122	91
1. Ukupno kratkoročni	12.359.868	78,2	14.238.045	80,9	14.471.687	79,1	115	102
Do 5 godina	3.280.639	20,7	3.193.809	18,1	3.632.463	19,8	97	114
Preko 5 godina	174.216	1,1	172.783	1,0	202.386	1,1	99	117
2. Ukupno dugoročni	3.454.855	21,8	3.366.592	19,1	3.834.849	20,9	97	114
Ukupno (1 + 2)	15.814.723	100	17.604.637	100	18.306.536	100	111	104

Sa 30.06.2019. godine kratkoročni depoziti po preostalom dospijeću imali su učešće od 79,1%, a dugoročni 20,9%, pri čemu je došlo do smanjenja učešća kratkoročnih, odnosno povećanja učešća dugoročnih depozita za 1,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine. U posmatranom periodu kod kratkoročnih depozita zabilježeno je povećanje od 233,6 miliona KM ili 1,6%, a kod dugoročnih depozita povećanje od 468,3 miliona KM ili 13,9%. Porast dugoročnih depozita ostvaren je i kod depozita do 5 godina (za 438,7 miliona KM ili 13,7%) i kod depozita preko 5 godina (za 29,6 miliona KM ili 17,1%).

Ako se analizira struktura dugoročnih depozita po preostalom dospijeću, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (94,7% dugoročnih depozita i 19,8% ukupnih depozita). Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli:

-u %-

<i>Tabela 30: Koeficijenti likvidnosti</i>			
Koeficijenti	31.12.2017.	31.12.2018.	30.06.2019.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ¹⁹ / ukupna aktiva	30,2	30,8	30,4
Likvidna sredstva/ kratkoročne finans.obaveze	47,6	46,3	46,6
Kratkoročne finans. obaveze/ ukupne finans. obaveze	74,9	77,7	76,1
Kreditni/ depoziti i uzeti krediti ²⁰	79,2	77,6	78,1
Kreditni/ depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ²¹	78,5	77,1	77,3

Pokazatelj - krediti u odnosu na depozite i uzete kredite na dan 30.06.2019. godine je 78,1%, što je za 0,5 procentnih poena više u odnosu na kraj 2018. godine. Kod šest banaka pokazatelj je viši od 85,0%. Učešće kratkoročnih finansijskih obaveza u ukupnim finansijskim obavezama je i dalje visoko, ali je odnos likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi kontinuirano zadovoljavajući.

Važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana²². U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolia je determinisana upravo ročnošću izvora. Obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne neusklađenosti između izvora i plasmana u skladu s propisanim limitima.

U sljedećoj tabeli i grafikonu daje se pregled ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza do 180 dana:

¹⁹ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite

²⁰ Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici i zadovoljavajućeg, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan

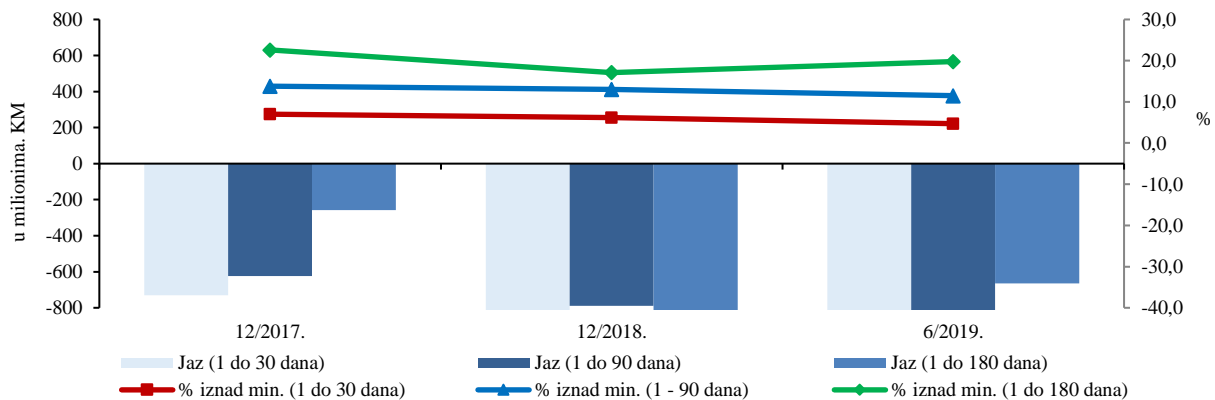
²¹ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj

²² Član 41. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine Federacije BiH“, br. 81/17): „Do uvođenja NSFR iz člana 34. ove odluke, kao obaveznog kvantitativnog zahtjeva prema bankama, banke će primjenjivati i izvještavati o ročnoj usklađenosti finansijske imovine i finansijskih obaveza i strukturi najvećih izvora, te u skladu s tim ostaju da važe član 6. stav (3) tačka 1., čl. 6a., 6b., 11. stav (2) i 12. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 48/12, 110/12 i 45/14)“. Propisani procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijeća do 90 dana u plasmane s rokom dospijeća do 90 dana i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijeća do 180 dana u plasmane s rokom dospijeća do 180 dana

-u 000 KM-

Opis	31.12.2017.	31.12.2018.	30.06.2019.	Indeks	
	Iznos	Iznos	Iznos	5=(3/2)	6=(4/3)
1	2	3	4	5=(3/2)	6=(4/3)
I 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.462.124	9.513.412	9.810.973	112	103
2. Iznos finansijskih obaveza	9.193.511	10.425.706	10.932.195	113	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-731.387	-912.294	-1.121.222	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	92,0%	91,2%	89,7%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,0%	6,2%	4,7%		
II 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	9.416.671	10.556.830	10.862.700	112	103
2. Iznos finansijskih obaveza	10.041.101	11.345.741	11.865.837	113	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-624.430	-788.911	-1.003.137	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	93,8%	93,0%	91,5%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	13,8%	13,0%	11,5%		
III 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	10.476.675	11.640.075	12.114.075	111	104
2. Iznos finansijskih obaveza	10.734.265	12.644.902	12.777.864	118	101
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-257.590	-1.004.827	-663.789	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	97,6%	92,1%	94,8%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,6%	17,1%	19,8%		

Grafikon 8: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana

Na dan 30.06.2019. godine finansijska aktiva u sva tri intervala bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, prvenstveno depozita, od rasta finansijske aktive. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su u intervalima od 1-30 i 1-90 dana na dan 30.06.2019. godine nešto niži (za 1,5 procentnih poena u oba intervala), a u intervalu od 1-180 dana viši (za 2,7 procentnih poena) u odnosu na kraj 2018. godine i iznad propisanog minimuma i to u prvom intervalu za 4,7%, u drugom za 11,5% i u trećem intervalu za 19,8%.

Posmatrajući osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utiču na poziciju likvidnosti banaka, može se zaključiti da je likvidnost bankarskog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine zadovoljavajuća.

Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabiji prilivi likvidnih sredstava vezano za poteškoće u naplati kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (ročna struktura depozita, otplata dospjelih kreditnih obaveza i znatno manje zaduživanje kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u prethodnim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka sa aspekta ročnosti), potrebno je istaći da upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti treba biti u fokusu banaka, uspostavljanjem i provođenjem politika

likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba, uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

1.2.8. Devizni (FX) rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim usljed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i FX rizik, koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke. Odlukom o upravljanju deviznim rizikom banke²³, propisan je način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost FX riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke²⁴. Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti FX riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA.

Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

Prema stanju na dan 30.06.2019. godine na nivou bankarskog sektora u valutnoj strukturi aktive banaka stavke u stranim valutama iznosile su 3,4 milijarde KM, sa učešćem od 14,6% (na kraju 2018. godine 3,2 milijarde KM ili 14,4%). Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 8,5 milijardi KM ili 36,6% (na kraju 2018. godine 8,3 milijarde KM, uz učešće od 37,6%). U sljedećoj tabeli daje se struktura finansijske aktive i finansijskih obaveza i devizna pozicija za EUR, kao najznačajniju valutu i ukupna devizna pozicija na nivou bankarskog sektora:

-u milionima KM-

Opis	31.12.2018.				30.06.2019.				Indeks	
	EUR		Ukupno		EUR		Ukupno		EUR	Ukupno
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(6/2)	(8/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I Finansijska aktiva										
1. Novčana sredstva	1.437	15,5	1.882	19,0	1.807	19,0	2.237	22,0	126	119
2. Krediti	264	2,9	265	2,7	255	2,7	255	2,5	97	96
3. Krediti sa val.klauzulom	6.482	70,1	6.490	65,6	6.531	68,7	6.536	64,4	101	101
4. Ostalo	843	9,1	1.029	10,4	665	7,0	871	8,6	79	85
5. Ostala fin.akt. s val.kl.	225	2,4	225	2,3	249	2,6	249	2,5	111	111
Ukupno I (1+2+3+4+5)	9.251	100	9.891	100	9.507	100	10.148	100	103	103
II Finansijske obaveze										
1. Depoziti	6.614	74,8	7.284	76,5	6.747	74,6	7.403	76,2	102	102
2. Uzeti krediti	855	9,7	855	9,0	796	8,8	796	8,2	93	93
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.204	13,6	1.204	12,7	1.259	13,9	1.259	13,0	105	105
4. Ostalo	166	1,9	172	1,8	246	2,7	253	2,6	148	147
Ukupno II (1+2+3+4)	8.839	100	9.515	100	9.048	100	9.711	100	102	102
III Vanbilans										
1. Aktiva	80		131		34		68			
2. Pasiva	456		463		444		449			
IV Pozicija										
Duga (iznos)	37		44		49		56			
%	1,5%		1,8%		1,8%		2,1%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30,0%		30,0%		30,0%		30,0%			
Manja od dozvoljene	28,5%		28,2%		28,2%		27,9%			

²³ "Službene novine Federacije BiH", br. 81/17

²⁴ Članom 3. Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EUR najviše do 30%, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30% priznatog kapitala banke

²⁵ Izvor: Obrazac 5 – Devizna pozicija

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sektora FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sektora FX riziku sa 30.06.2019. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30.06.2019. godine dugu deviznu poziciju imalo je sedam banaka, a osam banaka kratku poziciju. Na nivou sektora iskazana je duga devizna pozicija od 2,1% ukupnog priznatog kapitala banaka, što je za 27,9 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EUR, iznosila je 1,8%, što je za 28,2 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi²⁶ dominantno je učešće EUR od 81,1% (31.12.2018. godine 80,1%), uz povećanje nominalnog iznosa za 183,0 miliona KM ili 7,2%. Učešće EUR-a u finansijskim obavezama je 92,2% i u odnosu na kraj 2018. godine je povećano za 154,0 miliona KM ili 2,0%. Osnovica za izračun učešća EUR-a u finansijskoj aktivi i finansijskim obavezama ne uključuje stavke sa valutnom klauzulom.

1.3. USKLAĐENOST BANAKA U OBAVLJANJU PLATNOG PROMETA I SA STANDARDIMA SPNiFTA

1.3.1. Usklađenost banaka u obavljanju platnog prometa

U skladu sa unutrašnjom organizacijom FBA, poslovi kontrole platnog prometa su organizovani kroz neposredni i posredni nadzor usklađenosti unutrašnjeg platnog prometa i deviznog poslovanja u bankama.

Aktivnosti u kontroli unutrašnjeg i deviznog platnog prometa u periodu 01.01.-30.06.2019. godine su se ogledale u neposrednoj i posrednoj kontroli banaka, obezbjeđenju kontinuiranog izvještavanja o obavljanju poslova unutrašnjeg i deviznog platnog prometa i kontroli izvještavanja.

Kontrolom prikupljenih podataka za Registar banaka, ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta, kao i komparacijom podataka dobivenih od banaka i od FMF, te usaglašavanjem istih, u proteklom periodu nastavilo se sa kontinuiranim vođenjem, ažuriranjem i održavanjem baze podataka Registra banaka, ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta. Na dan 30.06.2019. godine u Registru je evidentirano 75 ovlaštenih mjenjača i 401 mjenjačko mjesto, koji imaju zaključen ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova sa bankama čije je sjedište u FBiH.

Na osnovu izvještaja koje banke dostavljaju FBA o obimu deviznog platnog prometa evidentiran je sljedeći obim transakcija u bankama u FBiH razvrstanih po valutama:

Valuta transakcije	Ukupan broj transakcija	Ukupna vrijednost transakcija u KM
EUR	587.509	5.268.308.540
USD	23.044	480.431.841
Ostale valute	39.621	317.923.670
Ukupno	650.174	6.066.664.051

²⁶ Izvor: Izvještaj o deviznoj poziciji banke: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Finansijska aktiva se iskazuje po neto principu, odnosno umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze

Na osnovu izvještaja koje banke dostavljaju FBA o obimu mjenjačkih poslova ovlaštenih mjenjača evidentiran je sljedeći obim izvršenih mjenjačkih poslova ovlaštenih mjenjača razvrstanih po valutama:

Tabela 34: Obim mjenjačkih poslova ovlaštenih mjenjača u periodu 01.01.-30.06.2019.g. po valutama

Valuta	Transakcije - vrijednost u KM			
	Otkup		Prodaja	
	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
EUR	144.934	60.207.015	6.061	2.528.500
USD	7.635	1.925.383	87	36.569
Ostale valute	23.083	10.057.437	3.203	416.535
Ukupno	175.652	72.189.835	9.351	2.981.604

Na osnovu izvještaja koje banke dostavljaju FBA o obimu mjenjačkih poslova banaka evidentiran je sljedeći obim izvršenih mjenjačkih poslova banaka razvrstanih po valutama:

Tabela 35: Obim izvršenih mjenjačkih poslova banaka u periodu 01.01.-30.06.2019.g. po valutama

Valuta	Transakcije - vrijednost u KM			
	Otkup		Prodaja	
	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
EUR	116.102	66.248.202	15.526	13.183.078
USD	14.151	7.752.065	664	660.032
Ostale valute	28.496	13.443.845	9.731	2.009.521
Ukupno	158.749	87.444.112	25.921	15.852.631

Na osnovu izvještaja koje banke dostavljaju FBA o obimu unutrašnjeg platnog prometa evidentiran je sljedeći obim izvršenih platnih transakcija banaka u unutrašnjem platnom prometu:

Tabela 36: Obim izvršenih platnih transakcija u unutrašnjem platnom prometu u periodu 01.01.-30.06.2019.g. prema vrsti transakcija

Vrsta transakcije	Transakcije	
	Broj	Vrijednost
Gotovinske - G	817.756	897.585.078
Bezgotovinske - UBPT	2.323.766	3.250.066.071
Bezgotovinske - MBPT GC	2.953.396	839.364.423
Bezgotovinske - MBPT RTGS	74.120	3.758.635.711
Ukupno	6.169.038	8.745.651.283

Na osnovu izvještaja banaka sačinjen je pregled otvorenih i ugašenih računa poslovnih subjekata i poduzetnika u bankama u periodu 01.01.-30.06.2019. godine, podijeljenih po vrsti računa:

Tabela 37: Pregled otvorenih i ugašenih računa u bankama u periodu 01.01.-30.06.2019.g. prema vrsti računa²⁷

Vrsta računa	Broj otvorenih računa	Broj ugašenih računa
1. Glavni račun	1.102	391
2. Ostali računi	1.106	1.127
2.1. Računi za redovno poslovanje (R)	362	631
2.2. Računi organizacionih dijelova (O)	27	13
2.3. Računi za posebne namjene (P)	171	129
2.4. Računi javnih prihoda (J)	1	1
2.5. Devizni računi (D)	505	243
2.6. Računi depozita za kolateral (K)	26	34
2.7. Računi za stečaj (S)	5	10
2.8. Računi za finansijsku konsolidaciju (F)	0	0
2.9. Računi bez oznake vrste računa	9	66
Ukupno (1.+2.)	2.208	1.518

U kontrolama platnog prometa u bankama u FBiH utvrđene su određene neusklađenosti, za koje su dati nalozi za njihovo otklanjanje.

FBA će nastaviti sa unapređenjem i razvojem regulative u segmentu nadzora platnog prometa, u skladu sa propisanim nadležnostima, sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sektora u FBiH i unapređenja njegovog zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja.

1.3.2. Usklađenost banaka sa standardima SPNiFTA

U periodu 01.01.-30.06.2019. godine banke su, po Izvještajima o gotovinskim transakcijama od 30.000 KM ili više, povezanim i sumnjivim transakcijama (Obrazac SPNiFTA, tabele A do F), koje dostavljaju FBA, izvijestile FOO o ukupno 137.385 transakcija (za 2,6% više u odnosu na isti period prethodne godine) u ukupnoj vrijednosti od 6.756.063.928 KM (za 0,5% više u odnosu na isti period prethodne godine).

U istom izvještajnom periodu banke su izvijestile o ukupno 53 sumnjive transakcije (za 89,3% više u odnosu na isti period prethodne godine) u ukupnoj vrijednosti od 4.050.134 KM (za 162,0% više u odnosu na isti period prethodne godine).

U posmatranom izvještajnom periodu banke su prijavile 65 sumnjivih klijenata (za 4,8% više u odnosu na isti period prethodne godine). FOO je tražio dostavu podataka za jednog klijenta.

U narednim tabelama prikazan je broj i vrijednost ukupno izviještenih transakcija i izviještenih sumnjivih transakcija i klijenata.

Pregled izviještenih transakcija po broju i vrijednosti:

Tabela 38: Broj izviještenih transakcija, po broju i vrijednosti

Opis	Period 01.01.-30.06.2018.g.		Period 01.01.-30.06.2019.g.		Indeks	
	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6 (4/2)	7 (5/3)
Transakcije prijavljene prije izvršenja	4	193.312	4	1.633.675	100	845
Transakcije prijavljene u roku od 3 dana	133.878	6 722.901.922	137.367	6 753.814.180	103	100
Transakcije prijavljene poslije roka od 3 dana	20	730.704	14	616.073	70	84
Ukupno	133.902	6.723.825.938	137.385	6.756.063.928	103	100

²⁷ Banke sa sjedištem u RS-u, a koje posluju na području FBiH nisu obuhvaćene navedenim izvještajima

Pregled izvještenih sumnjivih transakcija po broju i vrijednosti:

Tabela 39: Broj izvještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti

Opis	Period 01.01.-30.06.2018.g.		Period 01.01.-30.06.2019. g.		Indeks	
	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6 (4/2)	7 (5/3)
Transakcije prijavljene prije izvršenja	4	193.312	4	1.633.675	100	845
Transakcije prijavljene u roku od 3 dana	20	1.265.781	36	1.974.022	180	156
Transakcije prijavljene poslije roka od 3 dana	4	86.513	13	442.437	325	511
Ukupno	28	1.545.606	53	4.050.134	189	262

Pregled prijavljenih sumnjivih klijenata:

Tabela 40: Pregled broja izvještenih sumnjivih klijenata

Izvještteni sumnjivi klijenti za koje je FOO:	01.01.-30.06.2018.g.	01.01.-30.06.2019.g.	Indeks
1	2	3	4 (3/2)
Tražio dodatne podatke		4	1 25
Nije tražio dodatne podatke		58	64 110
Ukupno		62	65 105

Podatak da je broj i vrijednost sumnjivih transakcija i broj prijavljenih sumnjivih klijenata povećan, upućuje na zaključak da su banke unaprijedile kontrole, te da posvećuju veću pažnju praćenju transakcija i aktivnosti klijenata. Posebno je izražen trend rasta transakcija prijavljenih nakon izvršenja, što ukazuje da su banke veću pažnju posvetile korektivnom praćenju transakcija. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u četiri slučaja (8,0%), kada su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile FOO-u prije izvršenja transakcije. Ovo upućuje na zaključak da bi banke trebale da posvete više pažnje analizi transakcija prije izvršenja.

Na osnovu statističkih podataka i dokumentacije prikupljene u pripremi kontrole sadržane u evidencijama FBA, kao i podataka i dokumentacije prikupljene u toku kontrole u bankama izvršena je ocjena rizičnog profila banaka, koji predstavlja mjeru, odnosu procjenu strukture i nivoa rizika od PNiFTA kojem je ili kojem bi banka mogla biti izložena u svom poslovanju.

Temeljem ocjene mjere koje banke poduzimaju u cilju zaštite od zloupotrebe u svrhu PNiFTA i ocjene potencijalnih prijetnji od PNiFTA, može se zaključiti da je bankarski sektor većim dijelom usklađen sa standardima SPNiFTA.

1.4. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR

Prethodni period u bankarskoj superviziji obilježili su značajni, zahtjevni i opsežni procesi koji se vezuju za reformu regulatornog okvira za poslovanje i nadzor banaka i uspostavu novog okvira za restrukturiranje banaka, realizaciju višegodišnjeg projekta prelaska sa postojeće supervizorske metodologije zasnovane na CAMELS-u na potpuno novi supervizorski okvir - SREP, te uspostavu novog okvira nadzornog izvještavanja. U tom smislu, FBA je nastavila jačati supervizorske kapacitete sa ciljem implementacije novog regulatornog okvira, u skladu sa ZoB-om, ZoA i na osnovu njih donesenog seta podzakonskih akata.

FBA će, u skladu sa propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja banaka u FBiH, nastaviti sa poduzimanjem mjera i aktivnosti na očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštite deponenata, te unapređenja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH. Navedene mjere i aktivnosti će naročito biti usmjerene na nastavak kontinuiranog nadzora banaka, sa težištem na:

- kontrolama dominantnih rizičnih segmenata poslovanja, kontrolama banaka od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti i banaka kod kojih su koncentrisani veliki iznosi štednje i drugih depozita, te kontrolama primijenjenih praksi u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata i dr.;
- realizaciji planova kapitalnog jačanja banaka, a posebno onih sa značajnim rastom aktive i banaka u kojima se smanjuju koeficijenti adekvatnosti kapitala;
- praćenju primjene MRS/MSFI, sa ciljem adekvatnog vrednovanja finansijske imovine i izdvajanja rezervi za očekivane kreditne gubitke u funkciji održavanja adekvatne kapitaliziranosti banaka u FBiH;
- uspostavi, širenju i unapređenju saradnje sa nadležnim supervizorskim tijelima za nadzor bankarskih grupa iz EU i trećih zemalja čije članice imaju sjedište u FBiH, u cilju efikasnije supervizije i unapređenja supervizorskih praksi, te saradnje i razmjene informacija sa ECB-om i EBA-om po pitanjima supervizije i bankarske regulative, kao i sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- unapređenju saradnje kroz potpisivanje novih sporazuma o saradnji sa relevantnim institucijama u BiH, koje su uključene u institucionalni okvir za obavljanje supervizije, upravljanje kriznim situacijama i sistemskim rizikom, zaštite korisnika finansijskih usluga i
- nastavku saradnje sa UBBiH, sa ciljem unapređenja poslovanja banaka, usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima, međunarodnim standardima i pravilima struke, te zahtjevima tržišta i dr.

Polazeći od propisanih nadležnosti, FBA će nastaviti poduzimati mjere i aktivnosti sa ciljem realizacije preporuka FSAP misije, u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora, kao i obaveza preuzetih Pismom namjere koje su vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om, a koje se odnose na entitetske agencije za bankarstvo, projekte jačanja bankarske supervizije u okviru tehničke pomoći koju pružaju međunarodne finansijske institucije SB i MMF, te u okviru USAID FINRA projekta i dr.

Realizacija navedenih aktivnosti uslovljena je kontinuiranim angažmanom i usklađenim institucionalnim djelovanjem svih dijelova sistema, sudske, zakonodavne i izvršne vlasti, efikasnim provođenjem ekonomskih reformi, kako bi se uskladio ostvareni napredak u monetarnoj sferi i bankarskom sektoru, unapređenjem zakonskih propisa u segmentima računovodstva i revizije, upravljanjem imovinom, uspostavom mehanizma vansudskog rješavanja dugova privrednih društava, sigurnosti i zaštite novca u trezorima i blagajnama banaka i u transportu, rješavanjem ili ublažavanjem problema prezaduženih građana, posebnih sudskih odjela za privredu i dr., što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta, koji bi podsticajno djelovao na bankarski sektor, realni sektor i stanovništvo.

Izvršavanje supervizorskih mjera i aktivnosti pretpostavlja kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema, kao bitan preduslov za efikasan nadzor poslovanja banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka, te permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova.

Zbog posebne uloge i odgovornosti banaka u finansijskom sistemu i ukupnom privrednom sistemu, dostignutog nivoa razvijenosti bankarskog sektora u FBiH, te činjenice da depoziti

građana predstavljaju dominantan izvor finansiranja banaka, od banaka se očekuje da u narednom periodu svoje aktivnosti usmjere na:

- kreditnu podršku privredi i stanovništvu, uz primjenu propisanih zahtjeva u pogledu upravljanja kreditnim rizicima i održavanja adekvatne kapitaliziranosti u odnosu na profil rizičnosti banke;
- efikasnost integralnog sistema upravljanja rizicima i unapređenje sistema ranog prepoznavanja povećanih kreditnih rizika, odnosno pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolia, kao i efikasnijim mjerama upravljanja NPL-ovima;
- usklađivanje poslovanja sa novim regulatornim zahtjevima za poslovanje i nadzor banaka, što uključuje i zahtjeve koji se odnose na planiranje oporavka i restrukturiranja banaka;
- konzistentnu i potpunu primjenu MRS/MSFI;
- unapređenje ICAAP-a i ILAAP-a u skladu sa novim regulatornim zahtjevima;
- dosljednu primjenu propisa u segmentu platnog prometa, SPNiFTA, zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata, sigurnosti i zaštiti novca u banci i u transportu;
- aktivno učešće u provođenju reformskih mjera i mjera na rješavanju problema prezaduženosti građana, te finansijskoj konsolidaciji privrednih društava i dr.

2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

U skladu sa propisanim nadležnostima FBA za nadzor nedepozitnih finansijskih institucija u FBiH (MKO, lizing društva i faktoring društava, čije je osnivanje, poslovanje, upravljanje, nadzor i prestanak rad uređen posebnim zakonskim propisima) u ovom dijelu Informacije daje se pregled strukture i finansijskih pokazatelja poslovanja navedenih nedepozitnih finansijskih institucija u FBiH u prvom polugodištu 2019. godine.

Pored toga, sa ciljem veće transparentnosti i lakše usporedivosti uslova korištenja finansijskih usluga i zaštite klijenata - korisnika finansijskih usluga kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova mikrokreditiranja, finansiranja putem lizinga i faktoringa, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS i to: Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite, koja se odnosi na banke i MKO, koje dostavljaju propisane mjesečne izvještaje o ponderisanim NKS i EKS, te Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope ugovora o finansijskom lizingu koja se odnosi na lizing društva, koja dostavljaju mjesečne izvještaje o nominalnim i efektivnim kamatnim stopama. Obavezno mjesečno izvještavanje FBA od strane MKO i lizing društava vrši se u skladu sa podzakonskim aktima FBA kojim je bliže uređen način i metodologija po kojoj se izračunava i iskazuje EKS na mikrokredite i ugovore o finansijskom lizingu, te dostava izvještaja. FBA u okviru posrednog i neposrednog nadzora vrši kontrolu usklađenosti MKO i lizing društava sa propisanim odredbama o zaštiti korisnika finansijskih usluga i primjeni jedinstvenog načina obračuna i iskazivanja EKS-a.

Za potrebe korisnika finansijskih usluga mikrokreditiranja i finansiranja putem ugovora o finansijskom lizingu, relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani sa ovim vidovima finansiranja (ugovori o mikrokreditiranju i finansijskom lizingu) i koji ulaze u obračun cijene mikrokredita, odnosno ugovora o finansijskom lizingu (na primjer, troškovi za obradu zahtjeva za mikrokreditiranje, odnosno finansiranje putem finansijskom lizinga i svi drugi troškovi čiji je nastanak uslov za njihovo odobravanje, zatim drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent-korisnik finansijske usluge, a uslov su za korištenje mikrokredita ili finansijskog lizinga).

Pružaoци usluga faktoringa, odnosno društva za faktoring koja imaju odobrenje FBA za obavljanje poslova faktoringa su, u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima strukture, sadržaja, načina i rokova dostavljanja informacija i izvještaja društava za faktoring Agenciji za bankarstvo Federacije BiH, obavezni su dostavljati propisane kvartalne izvještaje o kamatnim stopama i naknadama. Prema propisanom izvještajnom obrascu, podaci o kamatnim stopama, naknadama i administrativnim naknadama unose se prema visini koja je vrijedila na zadnji dan izvještajnog razdoblja. Prema izvještajnim podacima sa 30.06.2019. godine, najveća kamatna stopa na isplaćeni predujam na tržištu faktoringa u FBiH, koja je vrijedila na zadnji dan izvještajnog perioda za drugi kvartal 2019. godine iznosila je 8,0%, dok je diskontna kamatna stopa iznosila 5,0% i obje su obračunate u domaćem faktoringu. Društvo i banke koje su obavljale faktoring poslove su obračunavale naknadu za faktoring, dok je samo jedna banka i Društvo naplaćivalo administrativnu naknadu u pružanju faktoring usluge.

U nastavku ovog dijela Informacije obrađene su ponderisane NKS i EKS za nedepozitne finansijske institucije (mikrokreditni i lizing sektor u FBiH) u periodu 01.01.-30.06.2019. godine, sa osvrtom na isti period 2018. godine, čiji se pregled daje u pripadajućim priložima, koji su sastavni dio Informacije.

Ponderisane NKS i EKS na mikrokredite i ugovore o finansijskom lizingu

Na nivou ukupnog mikrokreditnog portfolia u posmatranom periodu ponderisane NKS su iznosile 19,58%, a EKS 23,98%, pri čemu su na kratkoročne mikrokredite iznosile 21,26%, odnosno 29,83%, a na dugoročne mikrokredite 19,29%, odnosno 22,98%. Ponderisane prosječne EKS na ukupne mikrokredite na nivou mikrokreditnog sektora u prvom polugodištu 2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine bilježe blago povećanje sa 23,92% na 23,98% (za 0,06 procentnih poena), pri čemu su prosječne ponderisane EKS na kratkoročne mikrokredite zabilježile rast sa 27,00% na 29,83% (za 2,83 procentna poena), dok su ponderisane EKS na dugoročne mikrokredite zabilježile smanjenje sa 23,34% na 22,98% (za 0,36 procentnih poena).

U Prilogu 8. daje se pregled ponderisanih prosječnih NKS i EKS na mikrokredite, prema ročnosti i prema namjeni, a prema ugovorima o mikrokreditiranju koji su zaključeni, odnosno isplaćeni u periodu 01.01.-30.06.2019. godine u MKO registriranim u FBiH.

U Prilogu 8a) daje se pregled ponderisanih prosječnih NKS i EKS na mikrokredite, prema ročnosti i prema namjeni, a prema ugovorima o mikrokreditiranju koji su zaključeni, odnosno isplaćeni u periodu 01.01.-30.06.2019. godine u MKO registriranim u RS koje imaju podružnice u FBiH. Evidentno je da su na ukupnom nivou u posmatranom periodu ponderisane NKS iznosile 17,28%, a EKS su iznosile 38,53% i iste su na višem nivou u odnosu na MKO registrirane u FBiH za 14,55 procentnih poena. Ponderisana prosječna NKS na kratkoročne mikrokredite isplaćene u MKO koje posluju u FBiH, sa sjedištem u RS-u, iznosila je 16,28%, dok je EKS iznosila 84,81%. Na visoke EKS ovih MKO na kratkoročne mikrokredite uticale su enormno visoke ponderisane prosječne EKS za ostale namjene, koje prevashodno naplaćuje jedno MKD sa sjedištem u RS-u na isplaćene mikrokredite za ovu namjenu, što je bilo predmet kontrole FBA, te je konstatovano da su izvještajni podaci o EKS-u ovog MKD posljedica specifično ugovorenih mikrokredita za ostale namjene koji nisu ugovoreni sa nominalnom kamatnom stopom, već uz naplatu enormno visoke naknade. U toku su kontrolne aktivnosti u ovom segmentu, koje se provode u saradnji FBA i ABRS-a. U narednom periodu potrebno je pratiti i uticaj ulaska novog MKD na tržište u FBiH na visinu EKS na mikrokredite, kako bi se preduprijedili negativni efekti na korisnike finansijskih usluga i osigurala usklađenost poslovanja MKO sa propisima iz segmnetna zaštite prava potrošača-korisnika finansijskih usluga.

Ponderisane prosječne NKS i EKS na dugoročne mikrokredite koje su u prvom polugodištu 2019. godine isplatile MKO koje posluju u FBiH a sa sjedištem iz RS-a niže su u odnosu na MKO sa sjedištem u FBiH.

U prilogu 8b) daje se uporedan pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na isplaćene mikrokredite (kratkoročne, dugoročne i ukupne) sa 30.06.2019. godine u odnosu na isti finansijski datum za prethodne četiri poslovne godine (period 2015.-2019.).

Ukupna prosječna NKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene u prvoj polovini 2019. godine je iznosila 8,9% za kratkoročne ugovore i 6,5% za dugoročne ugovore, dok je EKS za kratkoročne ugovore iznosila 18,0%, a za dugoročne 10,0% u prvoj polovini 2019. godine. Ukupna ponderisana NKS u prvoj polovini 2019. godine je iznosila 6,5%, a EKS 10,0% u navedenom periodu.

U Prilogu 15. daje se pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu zaključene u periodu 01.01.-30.06.2019. godine, prema ročnosti, predmetu lizinga, odnosno korisniku lizinga.

U usporedbi sa istim periodom 2018. godine, kada je iskazana ukupna ponderisana NKS od 4,3% i EKS od 6,9%, evidentan je rast NKS i EKS uslijed značajnog porasta iznosa finansiranja

korisnicima lizinga iz kategorije fizičkih lica od strane jednog lizing društva koje je tržišno orjentisano na ovu vrstu korisnika lizinga i finansiranja odobrava sa većom kamatnom stopom u odnosu na prosjek sektora i sistema općenito. Značajne razlike u visini ponderisanih EKS prema korisnicima lizinga su uzrokovane činjenicom da izračun EKS na ugovore zaključene sa fizičkim licima nije identičan izračunu iste u ugovorima zaključenim sa pravnim licima, obzirom da se u iste ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore sa fizičkim licima zakonska obaveza.

U Prilogu 15a) daje se uporedan pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu po periodima, prema ročnosti, predmetu lizinga, odnosno korisniku lizinga.

2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR

2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH

2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

U FBiH sa 30.06.2019. godine, dozvolu za rad FBA ima 13 MKO koje čine mikrokreditni sektor u FBiH, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i dva MKD (profitne organizacije). U odnosu na 31.12.2018. godine dozvolu za rad FBA je u februaru 2019. godine dobilo novo MKD, koje je u drugom kvartalu 2019. godine počelo sa poslovnim aktivnostima.

Mikrokreditni sektor u FBiH sa 30.06.2019. godine posluje putem ukupno 364 evidentirana organizaciona dijela MKO sa sjedištem u FBiH, što u odnosu na podatke sa 31.12.2018. godine predstavlja povećanje za dva organizaciona dijela ili 0,6%. Sa 30.06.2019. godine pet MKD koja imaju sjedište u RS-u posluju u FBiH putem 46 organizacionih dijelova, što u odnosu na 31.12.2018. godine predstavlja povećanje za jedan organizacioni dio ili 2,2%.

U Prilogu 7. dati su osnovni podaci o MKF i MKD koji sa 30.06.2019. godine imaju dozvolu FBA za obavljanje djelatnosti mikrokreditiranja.

2.1.1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravno lice koje se, u skladu sa propisima, može osnovati i poslovati kao MKF ili MKD. MKF u FBiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija, udruženja građana i fizičkih lica. Osnivači su po osnovu doniranog kapitala za osnivanje MKF stekli pravo da budu registrovani kao osnivači bez prava vlasništva nad kapitalom, dok se MKD nalazi u 100% vlasništvu jedne MKF. Novoregistrirano MKD, koje je dozvolu FBA dobilo u prvom kvartalu 2019. godine, u vlasništvu je tri nerezidentna fizička lica.

2.1.1.3. Kadrovska struktura

U mikrokreditnom sektoru u FBiH sa 30.06.2019. godine zaposleno je ukupno 1.506 osoba, što je za 43 zaposlena ili 2,9% više u odnosu na stanje sa 31.12.2018. godine. Analitički posmatrano, kod osam MKO evidentno je povećanje broja zaposlenih za 55 osoba, kod tri MKO je prisutno smanjenje broja zaposlenih za 12 osoba, a kod dvije MKO broj zaposlenih je ostao nepromijenjen. Na povećanje broja zaposlenih u mikrokreditnom sektoru u FBiH najviše je uticalo zapošljavanje u novoosnovanom MKD (14 novoupisanih ili 32,6% ukupnog povećanja broja zaposlenih u sektoru).

Od ukupnog broja zaposlenih u mikrokreditnom sektoru u FBiH, u MKF zaposleno je 1.200 ili 79,7%, a u dva MKD 306 ili 20,3%.

Sa 30.06.2019. godine u strukturi zaposlenih najveće učešće imaju zaposleni sa VSS - 51,3%, slijedi učešće zaposlenih sa SSS -39,0%, te sa VSS - 8,7%. Preostalo učešće - 1,0% odnosi se na zaposlenike sa NS, KV i VKV. Analizom podataka o efikasnosti osoblja na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine zaključuje se da je od ukupnog broja zaposlenih, 718 mikrokreditnih službenika ili 47,7%, pri čemu je broj aktivnih mikrokredita po kreditnom službeniku 221, što je neznatno manje u odnosu na 31.12.2018. godine (za šest aktivnih mikrokredita ili 2,6%).

2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 611,3 miliona KM i za iznos od 30,9 miliona KM ili 5,3% je veća u odnosu na stanje sa 31.12.2018. godine. Rast ukupne aktive MKD u posmatranom periodu iznosi 4,9 miliona KM ili 15,9% ukupnog rasta aktive, pri čemu se na rast aktive novoosnovanog MKD, koje je u drugom kvartalu 2019. godine započelo sa poslovnim aktivnostima, odnosio iznos od 1,2 miliona KM ili 3,9% ukupnog povećanja aktive mikrokreditnog sektora u FBiH. Rast ukupne aktive 11 MKF iznosio je 26,0 miliona KM, što je činilo 84,1% ukupnog rasta aktive mikrokreditnog sektora. Pri tome su četiri MKF iskazale smanjenje ukupne aktive u iznosu koji nije materijalno značajan, dok su od sedam MKF sa iskazanim rastom ukupne aktive najveći rast aktive iskazale tri MKF u ukupnom iznosu od 19,5 miliona KM, što čini 63,1% ukupnog rasta aktive sektora u posmatranom periodu.

U Prilozima 9. i 10. ove Informacije dat je zbirni prikaz bilansa stanja MKF i MKD, dok je u Prilogu 11. dat pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO prema izvještajnim podacima na dan 30.06.2019. godine.

Zbirni bilans stanja mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine i uporednim podacima sa 31.12.2018. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 41: Bilans stanja mikrokreditnog sektora									
R. br.	Opis	31.12.2018.			30.06.2019.			%	Indeks
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno		
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9	10
AKTIVA									
1.	Novčana sredstva	48.291	9.107	57.398	44.459	6.404	50.863	8,3	89
2.	Plasmani bankama	210	0	210	220	0	220	0,0	105
3.	Mikrokrediti	322.369	134.551	456.920	344.322	139.513	483.835	79,2	106
4.	Rezer. za kred. gubitke	-2.232	-672	-2.904	-2.608	-791	-3.399	-0,6	117
5.	Neto mikrokrediti	320.137	133.879	454.016	341.714	138.722	480.436	78,6	106
6.	Posl. pr. i ost. fik. aktiva	24.918	1.751	26.669	31.540	4.545	36.085	5,9	135
7.	Dugoročne investicije	33.061	0	33.061	33.061	0	33.061	5,4	100
8.	Ostala aktiva	6.900	2.270	9.170	8.568	2.237	10.805	1,8	118
9.	Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	-135	-36	-171	-166	-49	-215	0,0	126
Ukupno aktiva		433.382	146.971	580.353	459.396	151.859	611.255	100,0	105
PASIVA									
10.	Obav. po uzetim kred.	177.970	101.712	279.682	192.803	101.247	294.050	48,1	105
11.	Ostale obaveze	21.647	6.155	27.802	26.118	7.942	34.060	5,6	123
12.	Kapital	233.765	39.104	272.869	240.475	42.670	283.145	46,3	104
Ukupno pasiva		433.382	146.971	580.353	459.396	151.859	611.255	100	105
13.	Vanbilansna evidencija	105.572	1.506	107.078	102.781	2.068	104.849	-	98

U strukturi aktive mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.06.2019. godine, smanjen je nivo i učešće novčanih sredstava, dok su ostale bilansne pozicije zabilježile rast u posmatranom periodu. Najveće stope rasta su iskazane na poziciji poslovnog prostora i ostale fiksne aktive, koji je uglavnom uzrokovan primjenom MSFI 16 - Najmovi, koja je obavezna od 01.01.2019. godine, a

što je povezano sa rastom ostalih obaveza u pasivi, kao i pozicije rezervisanja na ostale stavke aktive, osim mikrokredita. Stope rasta veće od 10% iskazane su i na pozicijama ostale aktive i rezervi za kreditne gubitke po mikrokreditima.

Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 6,4%, što je u okviru propisanog ograničenja (do 10,0%), pri čemu je kod jedne MKF iskazana stopa (64,5%) značajno veća od propisanog ograničenja, a kod jedne MKD je na granici propisanog ograničenja (9,6%).

Neto mikrokreditni porfolio, kao dominantna stavka aktive mikrokreditnog sektora sa učešćem od 78,6%, zabilježio je rast u apsolutnom iznosu od 26,4 miliona KM ili 5,8%, od čega se na rast neto mikrokredita u MKF odnosi 21,6 miliona KM ili 81,8%, a na MKD se odnosi 4,8 milion KM ili 18,2% u odnosu na 31.12.2018. godine. Nivo rezervi za kreditne gubitke je u posmatranom periodu veći za iznos od 0,5 miliona KM ili 17,0%, pri čemu se na povećanje kod MKF odnosi 0,4 miliona KM, sa stopom rasta od 16,8%, a na MKD iznos od 0,1 milion KM, sa stopom rasta od 17,7%.

Ukupna vanbilansna evidencija sa 30.06.2019. godine iznosi 104,8 miliona KM i u odnosu na 31.12.2018. godine smanjena je za iznos od 2,2 miliona KM ili 2,1%, pri čemu je kod MKF smanjena za iznos od 2,8 miliona KM ili 2,6%, dok je kod MKD povećana za iznos od 0,6 miliona KM ili 37,3%. Od ukupnog iznosa vanbilansne evidencije sa 30.06.2019. godine, najveća stavka se odnosi na otpisanu glavnica po mikrokreditima u iznosu od 92,7 miliona KM ili 88,5%, a na otpisanu kamatu iznos od 10,0 miliona KM ili 9,5%. Ukupan broj otpisanih mikrokreditnih partija sa 30.06.2019. godine je 38.427, što u odnosu na 31.12.2018. godine predstavlja smanjenje za ukupno 736 mikrokreditnih partija, kao neto efekat broja novih otpisa, izvršenih trajnih otpisa i u potpunosti naplaćenih mikrokreditnih partija.

2.1.2.2. Kapital i obaveze

Najveće stavke pasive mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine odnose se na obaveze po uzetim kreditima, koje iznose 294,1 milion KM ili 48,1% ukupne pasive i kapital, koji iznosi 283,1 milion KM i čini 46,3% ukupne pasive. Preostali iznos od 34,1 milion KM ili 5,6% odnosi na ostale obaveze (po osnovu poreza na dobit, prema zaposlenim, dobavljačima i dr.).

U odnosu na 31.12.2018. godine, u prvom polugodištu 2019. godine evidentan je rast obaveza po uzetim kreditima za iznos od 14,4 miliona KM ili 5,1%. Ročna struktura obaveza po uzetim kreditima daje se u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 42: Ročna struktura uzetih kredita

R. br.	Opis	31.12.2018.				30.06.2019.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	69.189	33.197	102.386	36,6	76.737	41.405	118.142	40,2	115
2.	Obaveze po uzetim dugoroč. kreditima	108.781	68.515	177.296	63,4	116.066	59.842	175.908	59,8	99
	Ukupno	177.970	101.712	279.682	100	192.803	101.247	294.050	100	105

U strukturi ukupnih obaveza po uzetim kreditima sa 30.06.2019. godine, kreditne obaveze MKF čine 65,6%, a MKD 34,4%. U pogledu ročne strukture obaveza po uzetim kreditima u odnosu na 31.12.2018. godine povećano je učešće kratkoročnih obaveza, odnosno smanjeno učešće dugoročnih obaveza za za 3,6 procentna poena. Najveći kreditori mikrokreditnog sektora u FBiH, prema njihovom učešću u ukupnom kreditnom zaduženju MKO sa 30.06.2019. godine, su EFSE sa 45,7%, Symbiotics - Švicarska sa 21,5% i BlueOrchard - Švicarska sa 20,9%.

U posmatranom periodu na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH ukupno povećanje kapitala je iznosilo 10,3 miliona KM ili 3,8%, od čega se na povećanje kapitala MKD odnosi iznos od 3,6

miliona KM ili 35,0% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora, dok je kapital svih MKF u posmatranom periodu povećan za iznos od 6,7 miliona KM ili 65% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora u prvom polugodištu 2019. godine. Struktura kapitala mikrokreditnog sektora u FBiH prikazana je u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 43: Struktura kapitala mikrokreditnog sektora

R. br.	Opis	31.12.2018.					30.06.2019.					Indeks
		Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	Ukupno	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	Ukupno	
1	2	3	4	5	6	7=(3+5)	8	9	10	11	12=(8+10)	13=12/7
1.	Donirani kapital	48.076	20,6	0	0,0	48.076	48.076	20,0	0	0,0	48.076	100
2.	Osnovni kapital	3.820	1,6	30.600	78,3	34.420	3.820	1,6	31.100	72,9	34.920	101
3.	Višak/manjak prih. nad rashodima	181.168	77,5	0	0,0	181.168	187.886	78,1	0	0,0	187.886	104
4.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	0	0	0,0	0	0,0	0	0
5.	Neraspoređena dobit	0	0,0	6.504	16,6	6.504	0	0,0	9.042	21,2	9.042	139
6.	Zakonske rezerve	0	0,0	2.000	5,1	2.000	0	0,0	2.528	5,9	2.528	126
7.	Ostale rezerve	701	0,3	0	0,0	701	693	0,3	0	0,0	693	99
Ukupno kapital		233.765	100	39.104	100	272.869	240.475	100	42.670	42.670	283.145	104

Od ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora FBiH koji sa 30.06.2019. godine iznosi 283,1 miliona KM, ukupan kapital MKF iznosi 240,4 miliona KM ili 84,9%, a najveće stavke su višak prihoda nad rashodima, koji iznosi 187,9 miliona KM i čini 78,1% ukupnog kapitala MKF-a i donirani kapital, koji iznosi 48,1 milion KM ili 20,0%. Od ukupnog iznosa doniranog kapitala, donacije za kreditni fond iskazuje devet MKF, pri čemu se na tri MKF odnosi 64,5%, od čega na jednu MKF odnosi 39,1% ukupnih donacija za kreditni fond. Pet najvećih pojedinačnih donatora u MKF u FBiH učestvuju sa 69,1% (33,2 miliona KM), pri čemu najveći donator učestvuje sa 10,1 milion KM ili 21,0% u ukupnom doniranom kapitalu.

Ukupan kapital MKD iznosi 42,7 miliona KM, što čini 15,1% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a u strukturi istog najveće stavke predstavljaju: osnovni kapital u iznosu od 31,1 milion KM ili 72,9% i neraspoređena dobit u iznosu od 9,1 miliona KM ili 21,3%. Preostalih 2,5 miliona KM ili 5,8% kapitala MKD odnosi se na zakonske rezerve.

Ukupan kapital mikrokreditnog sektora u FBiH, umanjen za ukupan iznos doniranog kapitala, sa 30.06.2019. godine iznosi 235,1 miliona KM, što čini 38,5% ukupne pasive, pri čemu bi kod dvije MKF ukupan kapital bez doniranog kapitala imao negativnu vrijednost.

Posmatrajući pokazatelj stope kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na aktivu, koji sa 30.06.2019. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 38,5%, može se konstatovati da je isti u skladu sa propisanim ograničenjem (više od 10%), pri čemu dvije MKF nisu usklađene sa ovim standardom, obzirom da ovaj pokazatelj ima negativnu vrijednost.

Ostale obaveze na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznose 34,1 milion KM ili 5,6% ukupne pasive, i u poređenju sa 31.12.2018. godine su povećane za iznos od 6,3 miliona KM ili 22,5%, što je prevashodno posljedica prve primjene MSFI 16 -Najmovi i povezano je sa porastom bilansnih pozicija poslovnog prostora i ostale fiksne aktive.

2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Mikrokreditni portfolio iskazan u bruto iznosu u ukupnoj bilansnoj sumi mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 483,8 miliona KM ili 79,2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora, odnosno sa umanjnjem za pripadajuće RKG u ukupnom iznosu od 3,4 miliona KM ili 0,6%, neto mikrokreditni portoflio iznosi 480,4 miliona KM ili 78,6% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH. U poređenju sa 31.12.2018. godine bruto mikrokreditni portfolio se povećao za iznos od 26,9 miliona KM ili 5,9%, dok je neto mikrokreditni portfolio povećan za

iznos od 26,4 miliona KM ili 5,8%. U istom periodu nivo RKG je povećan za iznos od 0,5 miliona KM ili 17,0%. Omjer RKG u odnosu na ukupan bruto mikrokreditni portfolio sa 30.06.2019. godine iznosi 0,7%, što u poređenju sa istim omjerom 31.12.2018. godine, kada je iznosio 0,6%, predstavlja povećanje za 0,1 procentni poen.

U strukturi ukupnog neto mikrokreditnog portfolia sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine, neto mikrokrediti MKF iznose 341,7 miliona KM i čine 71,1% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora, dok se na MKD odnosi iznos od 138,7 miliona KM ili 28,9% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora. U poređenju sa 31.12.2018. godine neto mikrokrediti MKF su se povećali za iznos od 21,6 miliona KM ili 6,7%, dok su neto mikrokrediti MKD povećani za iznos od 4,8 miliona KM ili 3,6%.

Neto mikrokrediti sa 30.06.2019. godine, koje čine ukupni bruto mikrokrediti umanjeni za RKG, prikazani su u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 44: Neto mikrokrediti								
R. br.	Opis	31.12.2018.			30.06.2019.			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Mikrokrediti (bruto)	322.369	134.551	456.920	344.322	139.513	483.835	106
2.	Rezerve za kreditne gubitke	2.232	672	2.904	2.608	791	3.399	117
3.	Neto mikrokrediti (1.-2.)	320.137	133.879	454.016	341.714	138.722	480.436	106

Posmatrano u relativnom izrazu, stopa rasta rezervi za kreditne gubitke je u posmatranom periodu bila veća od stope rasta ukupnih (bruto) mikrokredita.

Detaljni podaci o sektorskoj i ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija na dan 31.12.2018. godine prikazani su u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 45: Sektorska i ročna struktura mikrokredita na dan 30.06.2019. g.						
R. br.	Mikrokrediti	Kratkoročni mikrokrediti	Dugoročni mikrokrediti	Dospjela potraživanja	Ukupno	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	280	7.180	32	7.492	55,4
b.)	Trgovina	186	2.990	21	3.197	23,6
c.)	Poljoprivreda	41	846	0	887	6,6
d.)	Proizvodnja	94	1.758	12	1.864	13,8
e.)	Ostalo	10	74	1	85	0,6
	Ukupno 1:	611	12.848	66	13.525	100
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	4.565	79.697	250	84.512	18,0
b.)	Trgovina	1.246	13.480	64	14.790	3,2
c.)	Poljoprivreda	7.454	151.814	249	159.517	33,9
d.)	Proizvodnja	575	7.968	18	8.561	1,8
e.)	Stambene potrebe	3.010	103.148	221	106.379	22,6
f.)	Ostalo	14.680	81.491	380	96.551	20,5
	Ukupno 2:	31.530	437.598	1.182	470.310	100
	Ukupno (1+2):	32.141	450.446	1.248	483.835	

U ročnoj strukturi ukupnog mikrokreditnog portfolia sa 30.06.2019. godine, iskazanoj na bruto osnovi, najveće učešće imaju dugoročni mikrokrediti sa 93,1%, kratkoročni mikrokrediti učestvuju sa 6,6% i dospjela potraživanja po mikrokreditima sa 0,3%.

Posmatrajući sektorsku strukturu, dominantno je učešće mikrokredita odobrenih fizičkim licima od 97,2%, a preostalih 2,8% se odnosi na mikrokredite odobrene pravnim licima. U okviru

mikrokreditnog portfolia fizičkih lica, najveće je učešće mikrokredita odobrenih za poljoprivredu koje je iznosilo 33,9% i za stambene potrebe 22,6%. Prema visini učešća slijede ostali sektori sa 20,5% i uslužne djelatnosti sa 18,0%. Učešće mikrokredita za trgovinu je 3,2%, a za proizvodnju 1,8%. U strukturi mikrokredita pravnim licima, dominantno je učešće mikrokredita za uslužne djelatnosti - 55,4%.

Sa stanjem na 30.06.2019. godine, na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH je 158.371 aktivna mikrokreditna partija, što je za 1.668 partija, odnosno 1,1% više u odnosu na kraj 2018. godine. Prosječan iznos mikrokredita na nivou sektora, na dan 30.06.2019. godine je 3.055 KM, što je u odnosu na 31.12.2018. godine više za 4,8%. Posmatrano analitički, prosječan iznos mikrokredita u MKF iznosi 2.668 KM i za 4,5% je povećan u odnosu na 31.12.2018. godine, dok u MKD iznosi 4.759 KM i u posmatranom periodu je povećan za 7,6%.

Analizom sektorske i ročne strukture mikrokredita može se zaključiti da se mikrokrediti najvećim dijelom odnose na dugoročne mikrokredite odobrene fizičkim licima, iz čega proizlazi da se u najvećem broju slučajeva odobravaju licima koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja, kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

Odredbama Odluke o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija, koja je u primjeni od 2007. godine, propisana je obaveza MKO da plasirane mikrokredite i druga potraživanja mjesečno raspoređuju u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati i da za svaku grupu izdvaja rezerve za pokriće kreditnih gubitaka na teret troškova poslovanja, prema utvrđenim stopama rezervisanja. Pri tome, osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog mikrokredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. U vezi sa navedenim, MKO su obavezne primjenjivati sistem koji omogućava formiranje i održavanje rezervi za pokriće kreditnih gubitaka, te dostavljati FBA izvještaje na propisanim obrascima. U skladu sa prethodno navedenom obavezom izvještavanja, u sljedećoj tabeli daje se pregled potraživanja sa pripadajućim rezervisanjima po grupama prema broju dana kašnjenja, kao i podatak o nenaplaćenim dospjelim potraživanjima preko 180 dana, koja su isknižena iz bilansa stanja, na dan 30.06.2019. godine:

- 000 KM -

Tabela 46: RKG sa stanjem na dan 30.06.2019. godine

R. br.	Dani kašnjenja	Stope rezervisanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata			Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezervisanja	Iznos kamate	Iznos ostalih stavki aktive	Po mikrokred.	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	474.278	98,0	0%	6	390	0	0	0	0
2.	1-15	2%	2.998	0,6	2%	41	0	60	1	0	61
3.	16-30	15%	2.924	0,6	100%	42	0	457	42	0	499
4.	31-60	50%	1.140	0,3	100%	32	0	575	32	0	607
5.	61-90	80%	895	0,2	100%	35	0	716	35	0	751
6.	91-180	100%	1.591	0,3	100%	105	0	1.591	105	0	1.696
Ukupno			483.835	100		261	390	3.399	215	0	3.614
7.	preko 180	Otpis	960		100%	80	0	0	0	0	0

U ukupnom mikrokreditnom portfoliju na nivou sektora, 98,0% se odnosi na mikrokredite u čijoj otplati nema kašnjenja, dok kod preostalih 2,0% mikrokredita ima kašnjenja, od čega se na kašnjenja do 30 dana odnosi 1,2%, a 0,8% su kašnjenja od 31 do 180 dana. Potraživanja po mikrokreditima kod kojih se u otplati kasni preko 180 dana iznose 1,0 milion KM, što predstavlja 0,2% ukupnog bruto mikrokreditnog portfolia.

Od ukupnog iznosa dospjele kamate (0,3 miliona KM), kašnjenja u otplati do 30 dana čine 34,1%, a kašnjenja od 31 do 180 dana čine 65,9%. Za dospjele kamate koje nisu naplaćene u roku do 15

dana MKO je dužna u 100%-tnom iznosu potraživanja formirati rezerve za pokriće kreditnih gubitaka. Otpisana kamata sa 30.06.2019. godine iznosi 0,1 milion KM.

Od ukupnog iznosa rezervisanja po osnovu mikrokredita, kamata i ostalih stavki aktive sa 30.06.2019. godine (3,6 miliona KM), najveću stavku čine rezervisanja izvršena po mikrokreditima u kašnjenju od 91 do 180 dana, koja iznose 1,7 miliona KM i čine 46,9% ukupnog iznosa rezervisanja. Ukupna rezervisanja po dospjelim kamatama u bilansu iznose 0,2 miliona KM i čine 5,9% ukupnog iznosa rezervisanja.

Ključni pokazatelji kvalitete mikrokreditnog portfolia

U poređenju sa 31.12.2018. godine, bruto mikrokreditni portfolio sa 30.06.2019. godine bilježi rast u apsolutnom iznosu od 26,9 miliona KM ili 5,9%. U istom periodu pokrivenost bruto mikrokredita sa rezervama za kreditne gubitke je sa 0,64%, koliko je iznosila 31.12.2018. godine, povećana na 0,70%, što predstavlja povećanje za 0,06 procentnih poena.

Pokazatelj portfolia u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) sa 30.06.2019. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 0,75% i povećan je za 0,03 procentna poena u odnosu na 31.12.2018. godine, kada je iznosio 0,72%. Ovaj pokazatelj rizičnosti mikrokreditnog portfolia na nivou sektora je u okviru propisanog standarda (ispod 5%), pri čemu jedna MKF ne zadovoljava propisani standard, obzirom da ovaj pokazatelj iznosi 17,4%, a jedna MKF je na gornjoj granici propisanog standarda, obzirom da ovaj pokazatelj iznosi 4,97%.

Pokazatelj portfolia u riziku preko jednog dana kašnjenja (PAR>1 dana) na nivou mikrokreditnog sektora sa 30.06.2019. godine iznosi 1,98% i isti je u odnosu na 31.12.2018. godine povećan za 0,39 procentnih poena, obzirom da je iznosio 1,59%.

Stopa NPL-a na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 18,0% i u kontinuitetu od 31.12.2014. godine, kada je iznosila 34,8%, bilježi smanjenje. U odnosu na 31.12.2018. godine stopa NPL-a je smanjena za 1,2 procentna poena.

Na nivou mikrokreditnog sektora stopa otpisa mikrokredita sa 30.06.2019. godine iznosi 0,84%, što je u okviru FBA standarda (ispod 3%). Ovaj pokazatelj bilježi konstantan opadajući trend od kraja 2014. godine, kada je bio iznad navedenog standarda. Pri tome, dvije MKF ne zadovoljavaju taj standard, obzirom da je njihov pokazatelj iznad 3% (5,5%, odnosno 6,1%), koje ne ispunjavaju ni standard u pogledu portfolia u riziku preko 30 dana kašnjenja.

Prema stanju na dan 30.06.2019. godine pokazatelj ukupnog otpisa potraživanja na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH u vanbilansnoj evidenciji u odnosu na ukupne bruto mikrokredite je 21,6%. Četiri MKO značajno su iznad pokazatelja na nivou sektora, pri čemu je kod dvije MKO navedeni pokazatelj izrazito visok (preko 100%), od toga je jedno novoosnovano MKD.

2.1.2.4. Profitabilnost

U skladu sa zakonskim propisima, MKO posluju kao nedepozitne finansijske organizacija, čija je osnovna djelatnost mikrokreditiranje, koju obavljaju sa ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja uposlenosti, pružanja podrške razvoju poduzetništva i stjecanja dobiti. U skladu sa zakonskim propisom, MKO je pravna osoba koja se može osnovati i poslovati kao MKD ili MKF, pri čemu je odredbama člana 13. Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji propisana raspodjela viška prihoda nad rashodima za MKF i raspodjela dobiti za MKD. U skladu sa prethodno navedenom odredbom Odluke, nije dopuštena direktna ili indirektna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima,

članovima organa, odgovornim licima i zaposlenim u MKF i drugim povezanim licima, donatorima i trećim licima. Takođe, nije dopuštena indirektna raspodjela dobiti MKD osnovanog od MKF ili u kojem MKF ima ulaganja. Pri tome, su precizno propisane odredbe šta se podrazumijeva pod indirektnom raspodjelom viška prihoda nad rashodima.

U skladu sa ostalim standardima poslovanja MKO i ograničenjima propisanim čl. 11. i 12. predmetne Odluke, MKF je dužna dobit iz poslovanja MKD koristiti samo za obavljanje djelatnosti iz člana 15. ZoMKO i ciljeva utvrđenih Statutom MKF usklađenim sa zakonskim odredbama.

MKO su dužne osigurati da povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije, bude pozitivan, te da operativna efikasnost ne smije biti viša od 45%.

Finansijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, u prvom polugodištu 2019. godine, ukupan finansijski rezultat na nivou mikrokreditnog sektora FBiH bio je pozitivan i iznosio je 10,4 miliona KM, što je za iznos od 1,1 milion KM ili 9,8% manje nego u istom periodu 2018. godine.

Struktura zbirnog bilansa uspjeha na nivou mikrokreditnog sektora FBiH je prikazana u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

<i>Tabela 47: Zbirni bilans uspjeha mikrokreditnog sektora</i>										
R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.06.2018.				Za period 01.01. - 30.06.2019.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=(9/5)
1.	Prihodi									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	31.902	8.583	40.485	90,2	32.240	11.902	44.142	90,9	109
1.2.	Operativni prihodi	3.635	761	4.396	9,8	3.363	1.034	4.397	9,1	100
2.	Ukupni prihodi (1.1.+1.2.)	35.537	9.344	44.881	100	35.603	12.936	48.539	100	108
3.										
3.1.	Rashodi po kamata i slični rashodi	4.155	1.722	5.877	14,8	4.055	2.265	6.320	14,8	108
3.2.	Operativni rashodi	27.017	4.330	31.347	79,2	27.224	6.578	33.802	79,0	108
3.3.	Trošk. rez. za kred. i dr. gubitke	1.687	671	2.358	6,0	1.950	722	2.672	6,2	113
4.	Ukupni rashodi (3.1.+3.2.+3.3.)	32.859	6.723	39.582	100	33.229	9.565	42.794	100	108
5.	Vanredni prihodi	6.870	18	6.888	-	5.177	101	5.278	-	77
6.	Vanredni rashodi	310	88	398	-	216	28	244	-	61
7.	Ukupno prihodi-rashodi (2+5-4-6)	9.238	2.551	11.789	-	7.335	3.444	10.770	-	91
8.	Višak/manjak prihoda nad rashodima	9.238	-	9.238	-	7.335	-	7.335	-	79
9.	Dobit prije oporezivanja	-	2.551	2.551	-	-	3.444	3.444	-	135
10.	Porezi	-	255	255	-	-	379	379	-	149
11.	Neto dobit/gubitak	-	2.296	2.296	-	-	3.065	3.065	-	133
12.	Ukupan finansijski rezultat			11.534	-			10.400	-	90

MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima, koji je za 1,9 miliona KM ili 20,6% manji u odnosu na 30.06.2018. godine. Na navedeno smanjenje uticalo je neznatno smanjenje ukupnih prihoda za 0,2%, kao posljedica smanjenja operativnih prihoda za 7,5%, dok su kamatni i slični prihodi zabilježili blagi rast za 1,1%, kao i povećanje ukupnih rashoda za 1,1%, pri čemu su kamatni i slični rashodi smanjeni za 2,4%, uz blago povećanje operativnih rashoda za 0,8%. U posmatranom periodu vanredni prihodi na nivou MKF su neznatno povećani za 0,3%, dok su vanredni rashodi veći za 28,4%. Troškovi rezervi za kreditne i druge gubitke u MKF su povećani za 15,6%.

Na nivou MKD iskazana je neto dobit u iznosu od 3,1 milion KM, što u odnosu na 30.06.2018. godine predstavlja povećanje za 0,8 miliona KM ili 33,5%. Navedeni iznos neto dobiti sa

30.06.2019. godine predstavlja neto efekat neto dobiti jednog MKD u iznosu od 3,4 miliona KM i neto gubitka iz redovnog poslovanja drugog, novoosnovanog MKD u iznosu od 0,3 miliona KM, koje je na početku poslovanja iskazalo veće kamatne i slične rashode od kamatnih i sličnih prihoda, kao i operativne rashode veće od operativnih prihoda, obzirom da je tek u drugom kvartalu 2019. godine otpočelo sa operativnim poslovanjem.

U posmatranom periodu neto finansijski prihodi MKD su povećani za iznos od 2,8 miliona KM ili 40,5%, ukupni operativni prihodi za 0,3 miliona KM ili 35,9%, te vanredni prihodi za 0,1 milion KM ili 461,1%, dok su operativni rashodi povećani za 2,2 miliona KM ili 51,9%, a vanredni rashodi su smanjeni za 68,2%. U okviru rasta operativnih rashoda, najveću stopu rasta zabilježili su troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija za iznos od 0,5 miliona KM ili 74,0%, a značajan rast zabilježile su i kategorije ostalih operativnih troškova za 0,3 miliona KM ili 60,8% i troškova plaća i doprinosa za 1,4 miliona KM ili 45,5%.

Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke u MKD iznose 0,7 miliona KM i u odnosu na 30.06.2018. godine povećani su za 7,6% (51 hiljada KM).

U Prilozima 12. i 13. dati su zbirni bilans uspjeha za MKF i zbirni bilans uspjeha za MKD.

Analitički posmatrano, jedna MKF sa 30.06.2019. godine iskazala je manjak prihoda nad rashodima, dok su ostale MKF iskazale višak prihoda nad rashodima. Učešće tri MKF u ukupno iskazanom višku prihoda nad rashodima je 74,6%, pri čemu jedna MKF učestvuje sa 43,6% u ukupnom iznosu viška prihoda nad rashodima svih MKF. Strukturalno posmatrano, šest MKF iskazuje manjak prihoda nad rashodima iz redovnog poslovanja, iz čega proizilazi zaključak da pet MKF zahvaljujući vanrednim prihodima iskazuje pozitivan rezultat poslovanja u prvom polugodištu 2019. godine.

Pokazatelji efikasnosti i održivosti mikrokreditnog sektora FBiH

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.06.2019. godine iznosi 18,3%, što je u okviru propisanog pokazatelja do 45%, koji predstavlja propisanu obavezu usklađenosti MKO sa članom 12. stav (1) tačka b) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji. Tri MKO odstupaju od propisanog pokazatelja, obzirom da prema izvještajnim podacima iskazuju ovaj pokazatelj veći od 45%, pri čemu jedna MKO²⁸ ima izrazito visoko prekoračenje ovog pokazatelja.

Na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iskazani povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije, je pozitivan i iznosi 2,9%, pri čemu četiri MKO ne ispunjavaju propisano ograničenje, obzirom da su im navedeni pokazatelji negativni, od čega jedna MKO²⁹ iskazuje značajne negativne vrijednosti ovog pokazatelja (preko 100%).

Pokazatelj operativne održivosti mikrokreditnog sektora FBiH, koji se koristi kao uobičajeni standard i iskazuje odnosom ukupnih prihoda iz redovnog poslovanja (ne uključujući vanredne prihode) i ukupnih rashoda iznosi 112,8% što ukazuje na operativnu održivost sektora (iznad 100%). Pri tome, sedam MKO iskazuje ovaj pokazatelj ispod 100%, uključujući i novoosnovano MKD (1,1%). Od ostalih šest MKO, jedna MKF je na granici operativne održivosti (99,5%), a pokazatelji preostalih pet MKF iskazani su u intervalu od 43,3% do 94,2%.

²⁸ novoosnovano MKD, koje je tek u drugom kvartalu započelo sa poslovnim aktivnostima

²⁹ novoosnovano MKD, koje je tek u drugom kvartalu započelo sa poslovnim aktivnostima

2.1.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MIKROKREDITNOG SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA

U periodu 01.01.-30.06.2019. godine MKO su, prema Izvještajima o gotovinskim transakcijama od 30.000 KM ili više, povezanim i sumnjivim transakcijama (Obrazac SPNiFTA, tabele A i B), koje dostavljaju FBA, izvijestile FOO o 821 transakciji (za 266,5% više u odnosu na isti period prethodne godine) u vrijednosti od 607.274 KM (za 123,8% više u odnosu na isti period prethodne godine). FOO je tražio dodatne podatke samo za jednu transakciju.

U istom periodu prijavljeno je 55 sumnjivih klijenata (za 7,8% više u odnosu na isti period prethodne godine). FOO je tražio dodatne podatke samo za jednog klijenta.

U tabeli 48. prikazan je broj i vrijednost izviještenih transakcija, a u tabeli 49. broj izviještenih sumnjivih klijenata:

Tabela 48: Pregled broja i vrijednosti prijavljenih transakcija

Opis	Period 01.01.-30.06.2018.		Period 01.01.-30.06.2019.		Indeks	
	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
	2	3	4	5	6 (4/2)	7 (5/3)
Transakcije za koje je FOO tražio podatke	0	0	1	29.243	0	0
Transakcije za koje FOO nije tražio podatke	224	271.397	820	578.031	366	213
Ukupno	224	271.397	821	607.274	366	224

Tabela 49: Pregled broja prijavljenih sumnjivih klijenata

Opis	Period 01.01.-30.06.2018.		Period 01.01.-30.06.2019.	Indeks
	Broj		Broj	Broj
	2	3	4 (3/2)	
Sumnjivi klijenti za koje je FOO tražio podatke	0	1	0	
Sumnjivi klijenti za koje FOO nije tražio podatke	51	54	106	
Ukupno	51	55	108	

Podatak da broj i vrijednost prijavljenih sumnjivih transakcija i sumnjivih klijenata ima trend rasta, upućuje na zaključak da su MKO posvetile veću pažnju praćenju transakcija i aktivnosti klijenata. Međutim, podatak da je FOO tražio dodatne podatke za jednu transakciju (0,12% prijavljenih transakcija) i za jednog prijavljenog sumnjivog klijenta (1,81% prijavljenih sumnjivih klijenata) ukazuje na određene slabosti u sistemu prepoznavanja sumnjivih transakcija i sumnjivih klijenata. MKO u cilju poboljšanja kvalitete dostavljenih prijava trebaju unaprijediti indikatore za prepoznavanje sumnjivih transakcija i sumnjivih aktivnosti klijenata.

2.1.4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor mikro kreditnog sektora u FBiH nastaviti sa planiranim supervizorskim aktivnostima, koje će biti usmjerene na nadzor:

- usklađenosti poslovanja MKO sa zakonskim propisima, sa ciljem pune primjene odredbi ZoMKO u pogledu ostvarenja propisanih ciljeva mikro kreditiranja, u smislu poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikro kredita, doprinosa povećanju zaposlenosti i podrške razvoju poduzetništva,
- primjene podzakonskog okvira za poslovanje i nadzor MKO u FBiH, sa ciljem potpune i adekvatne primjene važećih propisa i povećanja transparentnosti poslovanja mikro kreditnog sektora u FBiH i poduzimanje odgovarajućih supervizorskih mjera;

- pravovremenog i adekvatnog poduzimanja aktivnosti u MKO prema izrečenim korektivnim mjerama na otklanjanju nepravilnosti i slabosti u poslovanju.

U izvršenju nadležnosti nadzora i održavanja stabilnosti mikrokreditnog sektora u FBiH, FBA će nastaviti saradnju sa ABRS-om sa ciljem unapređenja efikasnog nadzora MKO, kao i po pitanju ostvarivanja ciljeva mikrokreditiranja u skladu sa zakonskim propisima, te zaštite prava korisnika finansijskih usluga.

Mikrokreditni sektor u FBiH ima obavezu da u svom poslovanju, a polazeći od propisanih regulatornih zahtjeva i ciljeva mikrokreditiranja, primjenjuje propisane standarde i ograničenja u obavljanju poslova mikrokreditiranja, izvještavanja i revizije. U vezi sa navedenim, potrebno je da nadležna upravljačka tijela MKO osiguraju usklađenost poslovanja sa propisanim standardima, a posebno u pogledu:

- obavljanja djelatnosti mikrokreditiranja radi poboljšanja materijalnog položaja korisnika, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva, polazeći od zakonom propisanih ciljeva mikrokreditiranja uz dosljednu primjenu zakonskih odredbi o zaštiti korisnika finansijskih usluga, uključujući i usklađivanje politika kamatnih stopa na mikrokredite sa propisanim ciljevima mikrokreditiranja, dajući na taj način doprinos stabilnosti i održivosti mikrokreditnog sektora u FBiH;
- održavanja i unapređenja zdrave prakse upravljanja rizicima kojima su ili kojima bi mogle biti izložene MKO, efikasnosti sistema internih kontrola i neovisne funkcije interne revizije;
- optimiziranja resursa i primjene principa odgovornog mikrokreditiranja, odnosno zdravih praksi u poslovanju sa sredstvima MKF-a;
- usklađivanja, odnosno unapređenja pokazatelja operativne efikasnosti i operativne održivosti;
- redovnog, ažurnog i tačnog dostavljanja podataka CBBiH za potrebe vođenja CRK-a;
- poboljšanja transparentnosti poslovanja i dr.

MKO koje su manje kapitalizirane i/ili imaju materijalno značajan iznos otpisanih mikrokredita trebaju uspostaviti i realizirati jasna i konzistentna strateška opredjeljenja u pogledu održivosti poslovanja, odnosno mogućeg iznalaženja prihvatljivih partnera za konsolidaciju, odnosno pripajanja većim i snažnijim MKF, kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te obezbijedila budućnost zaposlenih u MKO, što će biti predmet supervizorske pažnje sa ciljem očuvanja stabilnosti mikrokreditnog sektora i ostvarenja zakonom propisanih ciljeva i djelatnosti mikrokreditiranja u FBiH.

2.2. LIZING SEKTOR

2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH

2.2.1.1. Broj lizing društava

Dozvolu FBA za obavljanje poslova lizinga na dan 30.06.2019. godine posjeduje šest lizing društva u FBiH. U odnosu na 31.03.2019. godine smanjen je broj lizing društava zbog oduzimanja dozvole za obavljanje poslova jednom lizing društvu, Rješenjem FBA broj 04-1-3-985-1/19 od 15.04.2019. godine, koje je uslijedilo na osnovu odluke vlasnika društva (nerezidentno pravno lice - banka sa sjedištem u EU) o pokretanju procesa likvidacije lizing društva. Takođe, u posmatranom periodu izvršena i promjena naziva jednog lizing društva.

U Prilogu 14. daju se osnovni podaci o lizing društvima, koja sa 30.06.2019. godine čine lizing sektor u FBiH.

2.2.1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva lizing društava u FBiH, prema podacima sa 30.06.2019. godine, je sljedeća: dva lizing društva se nalaze u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, jedno lizing društvo se nalazi u većinskom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, jedno lizing društvo se nalaze u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnog fizičkog lica, dok se dva lizing društva nalaze u 100%-tnom vlasništvu rezidentnih pravnih lica. Kod jednog lizing društva promijenjena je vlasnička struktura i to većinskog vlasnika, unutar iste grupacije rezidentnih pravnih lica.

Detaljan pregled vlasničke strukture lizing društava u FBiH dat je u Prilogu 16.

2.2.1.3. Kadrovska struktura

Na dan 30.06.2019. godine u lizing sektoru u FBiH bilo je ukupno 129 zaposlenih, od čega je 126 angažovano putem ugovora o radu (izvještajna kategorija „stalno zaposleni“), dok su tri zaposlenih angažovana putem studentskog servisa i preko organizacija koje posreduju u zapošljavanju (izvještajna kategorija „privremeno zaposleni“). Broj stalno zaposlenih je u odnosu na 31.12.2018. godine veći za osam zaposlenih ili 6,8%.

U kvalifikacionoj strukturi zaposlenih u lizing sektoru FBiH na dan 30.06.2019. godine nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodne izvještajne periode. Najveće učešće imaju zaposlenici sa visokom stručnom spremom (66,7%), nakon čega slijede zaposleni sa srednjom stručnom spremom (19,0%).

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi lizing društva zasniva se na omjeru aktive i broja zaposlenih (aktiva po zaposlenom), a prema pokazateljima na dan 30.06.2019. godine na nivou lizinga sektora u FBiH na svakog zaposlenog odnosilo se 2,7 miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj je u odnosu na prethodni izvještajni period veći za 0,2 miliona KM ili 6,2%. Analitički pokazatelji za pojedinačna lizing društva u FBiH kreću se u rasponu od 0,3 do 5,4 miliona KM aktive po zaposlenom, pri čemu dva lizing društva imaju veći pokazatelj aktive po zaposlenom u odnosu na prosjek na nivou lizing sektora u FBiH, dok su ostala četiri lizing društva ispod prosjeka.

2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.2.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosila je 336,9 miliona KM i veća je za iznos od 39,8 miliona KM ili 13,4% u odnosu na 31.12.2018. godine. Na dva lizing društva, posmatrano po veličini aktive, odnosi se 74,5% ukupne aktive lizing sektora u FBiH.

U Prilogu 17. dat je Zbirni bilans stanja lizing društava u FBiH, prema izvještajnim podacima sa stanjem na dan 30.06.2019. godine.

Poređenjem iznosa aktive pojedinačnih lizing društava na dan 30.06.2019. godine sa podacima na dan 31.12.2018. godine³⁰ može se zaključiti da je kod četiri lizing društva iskazan porast bilansne sume u iznosu od 54,1 milion KM, dok je kod dva lizing društva iskazano smanjenje bilansne sume u ukupnom iznosu od 5,0 miliona KM, od čega se na jedno lizing društvo odnosi iznos od 4,5 miliona KM ili 91,1% ukupnog iznosa smanjenja bilansne sume.

³⁰ uključena aktiva lizing društva u iznosu od 9,4 miliona KM, kojem je u drugom kvartalu 2019. godine oduzeta dozvola za obavljanje poslova lizinga

U Prilogu 18. dat je pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 30.06.2019. godine, a u Prilogu 19. pregled osnovnih finansijskih pokazatelja na nivou sistema (šest lizing društava i banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga).

U strukturi ukupne aktive lizing sektora u FBiH najznačajnije je učešće neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, koja iznose 238,1 milion KM ili 70,7% ukupne aktive. U poređenju sa 31.12.2018. godine, neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga su veća za iznos od 23,5 miliona KM ili 10,9%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga veća za iznos od 33,0 miliona KM ili 14,1%. U istom periodu rezerve za gubitke za potraživanja po finansijskom lizingu povećane su za 0,5 miliona KM ili 49,7%.

Uvidom u izvještaje banke koja obavlja poslove finansijskog lizinga, konstatovano je da su iskazana neto potraživanja po osnovu ugovora finansijskog lizinga u iznosu od 70,7 miliona KM, tako da ukupna neto potraživanja na nivou lizing sistema u FBiH iznose 308,9 miliona KM i ista su za 12,3 miliona KM veća u odnosu na prethodni izvještajni period.

U strukturi potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na nivou lizinga sektora u FBiH, ugovori koji su odobreni po osnovu finansiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti učestvuju sa 84,8%, ugovori po osnovu finansiranja opreme učestvuju sa 14,4%, dok se na ugovore putem kojih su finansirane nekretnine odnosi 1,0%.

U sljedećim tabelama iskazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu na nivou lizing sektora u FBiH (potraživanja prije umanjena po osnovu rezervi za gubitke) na dan 30.06.2019. godine i uporedni pregled strukture potraživanja sa 31.12.2018. godine i 30.06.2019. godine:

-u 000 KM-

<i>Tabela 50: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 30.06.2019. godine</i>					
Prema predmetu lizinga	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Putnička vozila	33.178	70.557	1.048	104.783	43,8%
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	37.759	59.338	1.101	98.198	41,0%
Mašine i oprema	11.350	22.865	317	34.532	14,4%
Nekretnine	327	1.597	45	1.969	0,8%
Ostalo	0	0	0	0	0,0%
Ukupno	82.614	154.357	2.511	239.482	100%
Prema korisniku lizinga	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Pravna lica	74.450	133.445	1.783	209.678	87,6%
Preduzetnici	2.010	3.899	44	5.953	2,5%
Fizička lica	4.374	14.326	677	19.377	8,1%
Ostalo	1.780	2.687	7	4.474	1,9%
Ukupno	82.614	154.357	2.511	239.482	100%

Tabela 51: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled

Prema predmetu lizinga	Potraživanja na dan 31.12.2018.	Potraživanja na dan 30.06.2019.	Indeks
1	2	3	4=(3/2)
Putnička vozila	86.363	104.783	121
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	99.446	98.198	99
Mašine i oprema	27.434	34.532	126
Nekretnine	2.324	1.969	85
Ostalo	4	0	0
Ukupno	215.571	239.482	111
Prema korisniku lizinga	Potraživanja na dan 31.12.2018.	Potraživanja na dan 30.06.2019.	Indeks
1	2	3	4=(3/2)
Pravna lica	191.495	209.678	109
Preduzetnici	5.416	5.953	110
Fizička lica	14.478	19.377	134
Ostalo	4.182	4.474	107
Ukupno	215.571	239.482	111

Neto potraživanja po osnovu zajma su na dan 30.06.2019. godine iznosila 5,8 miliona KM ili 1,7% iznosa ukupne aktive lizing sektora u FBiH. U odnosu na 31.12.2018. godine, neto potraživanja po osnovu zajma su smanjena za iznos od 0,4 miliona KM ili 6,7%. Potraživanja po osnovu zajmova u strukturi ukupne aktive lizing društava su smanjena zbog kontinuiranog smanjenja potraživanja po osnovu zajma, jer je odredbama ZoL-a zabranjeno lizing društvima zaključivanje novih ugovora o zajmu, pri čemu će ostati evidentirani u bilansima lizing društava u FBiH dok ne isteknu ugovoreni rokovi na koje su odobreni. Iskazani iznos neto potraživanja po osnovu zajma se odnosi na potraživanja jednog lizing društva, koje u svom portfoliju ima značajne iznose potraživanja po zajmu supsidijarnih lica, putem kojih su prije stupanja na snagu ZoL-a finansirani projekti izgradnje nekretnina.

Iskazano stanje bilansne pozicije novac i novčani ekvivalenti na dan 30.06.2019. godine je iznosilo 4,6 miliona KM, što je za 9,4 miliona KM ili 67,3% manje u odnosu na 31.12.2018. godine. Učešće navedene pozicije u ukupnoj aktivi na dan 30.06.2019. godine je iznosilo 1,4%, što je manje za 3,3 procentna poena u odnosu na 31.12.2018. godine, kada je iznosilo 4,7%.

Plasmani bankama su na dan 30.06.2019. godine iznosili 33,3 miliona KM, što čini 9,9% ukupne aktive lizing sektora u FBiH, a što je za iznos od 16,0 miliona KM ili 93% više u odnosu na 31.12.2018. godine. Od ukupnog iznosa ovih plasmana, iznos od 31,7 miliona KM ili 95,2% se odnosi na oročena sredstva jednog lizing društva kod komercijalnih banaka.

Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 30.06.2019. godine iznosi 45,6 miliona KM i za 10,2 miliona KM ili 28,9% je povećana u odnosu na 31.12.2018. godine. Pojedinačno posmatrano, kod dva lizing društva je iskazan porast neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga u iznosu od 10,5 miliona KM, dok je kod dva lizing društava iskazano smanjenje u iznosu od 0,3 miliona KM.

Struktura neto bilansnih pozicija aktive sektora lizinga u FBiH može se sagledati iz sljedećeg tabelarnog pregleda:

Tabela 52: Struktura neto bilansnih pozicija aktive

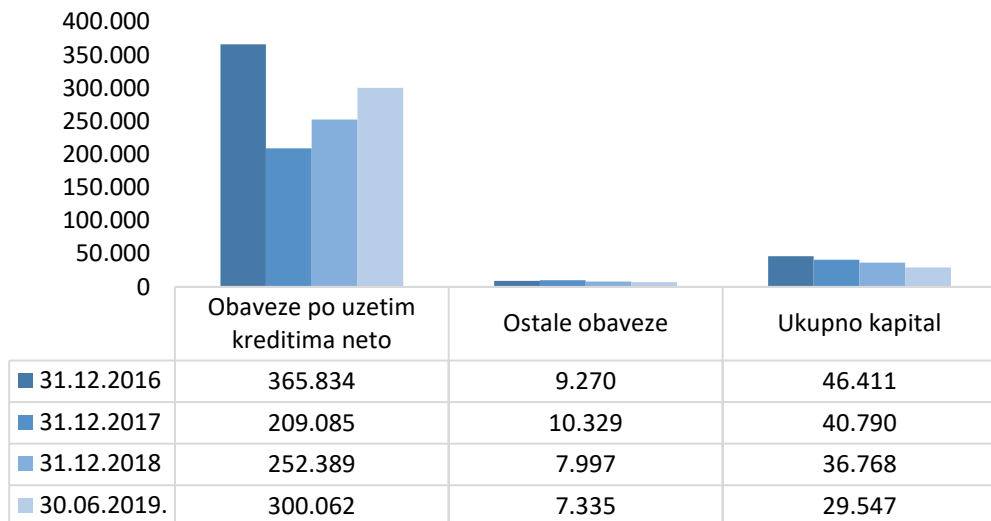
Opis	31.12.2018.	Učešće u aktivi	30.06.2019.	Učešće u aktivi	Indeks
1	2	3	4	5	6=(4/2)
Finansijski lizing	214.674	72,3%	238.139	70,7%	111
Operativni lizing	35.385	11,9%	45.621	13,5%	129
Zajam	6.253	2,1%	5.837	1,7%	93
Ostala imovina	40.842	13,7%	47.347	14,1%	116
Ukupno	297.154	100%	336.944	100,0%	113

2.2.2.2. Kapital i obaveze

Ukupne obaveze lizing sektora na dan 30.06.2019. godine iznose 307,4 miliona KM, što čini 91,2% ukupne pasive lizing društava u FBiH. U poređenju sa stanjem na 31.12.2018. godine ukupne obaveze na nivou sektora su povećane za iznos od 47,0 miliona KM ili 18,1%.

Grafikon 9. prikazuje strukturu pasive lizing sektora u FBiH na dan 30.06.2019. godine:

Grafikon 9: Struktura pasive

Obaveze lizing društava u FBiH po uzetim kreditima na dan 30.06.2019. godine i dalje predstavljaju dominantan izvor u strukturi ukupne pasive lizing sektora u FBiH, obzirom da čine 89,1% ukupne pasive. U poređenju sa 31.12.2018. godine, pozicija obaveza po kreditima je veća za iznos od 47,7 miliona KM ili 18,9%. Od navedenog povećanja kreditnog zaduženja na nivou lizing sektora u FBiH, na dva lizing društva u FBiH se odnosi iznos od 39,7 miliona KM ili 83,0%. Na zaduženja kod komercijalnih stranih i domaćih banaka, koje uglavnom pripadaju bankarskim grupama kojima pripadaju i lizing društva, odnosi se 53,2% ukupnih kreditnih zaduženja, 24,5% se odnosi na direktna zaduženja kod osnivača i 22,3% na zaduženja od EIB, EBRD, CEDB i DEG. Kreditna sredstva od ovih banaka su po prirodi namjenska i uglavnom se odnose na razvoj srednjih i malih preduzeća, a obezbjeđena su bankarskim garancijama izdatim od strane matičnih banaka ili njihovih holding kompanija. Cjelokupan iznos obaveza po uzetim kreditima se, posmatrano prema ugovorenoj ročnosti, odnosi na dugoročne obaveze po kreditima.

Ukupna ponderisana NKS koju lizing društva plaćaju na izvore sredstava u periodu od 01.01. do 30.06.2019. godine je iznosila 1,5% na godišnjem nivou (kamatna stopa izračunata na bazi prosječnog stanja uzetih kredita i kamatnog rashoda u posmatranom periodu) i ista je na približno istom nivou kao i u periodu 01.01.-31.12.2018. godine, kada je iznosila 1,4%.

Ukupni kapital lizing sektora u FBiH na dan 30.06.2019. godine iznosio je 29,5 miliona KM. U poređenju sa 31.12.2018. godine, navedena pozicija je smanjena za iznos od 7,2 miliona KM ili 19,6%. Posmatrano analitički, kod dva lizing društva iskazano je povećanje ukupnog kapitala u odnosu na 31.12.2018. godine³¹ u iznosu od 3,7 miliona KM, dok je kod četiri lizing društva došlo do smanjenja ukupnog kapitala u iznosu od 1,8 miliona KM. Preostali iznos od 9,1 milion KM koji je uticao na smanjenje ukupnog kapitala odnosi se na iznos kapitala lizing društva kojem je u drugom kvartalu 2019. godine oduzeta dozvola za obavljanje poslova lizinga.

Jedno lizing društvo je na dan 30.06.2019. godine iskazalo ukupan iznos kapitala manji od minimalnog iznosa propisanog odredbama ZoL-a. Prethodno navedeno je uzrokovano administrativnim poteškoćama u postupku prenosa vlasničkih udjela sa postojećeg na novog vlasnika lizing društva. Postupak prenosa vlasničkih udjela, kao i dokapitalizacija Društva nisu okončani do 30.06.2019. godine.

2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Prema izvještajnim podacima na nivou lizing sektora u FBiH, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 30.06.2019. godine iskazane su u iznosu od 1,3 miliona KM i veće su u odnosu na 31.12.2018. godine za iznos od 0,5 miliona KM ili 49,7%. U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 30.06.2019. godine iskazano je ukupno 2,5 miliona KM dospjelih neizmirenih potraživanja, koja su veća za iznos od 0,3 miliona KM ili 12,3% u odnosu na 31.12.2018. godine.

U Prilogu 20. daje se detaljan pregled rezervi za finansijski lizing.

U sljedećoj tabeli data je struktura formiranih rezervi za gubitke lizing sektora po kategorijama kašnjenja:

-u 000 KM-

<i>Tabela 53: Formirane rezerve lizing sektora za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja</i>				
Dani kašnjenja	Ukupne rezerve 31.12.2018.	Ukupne rezerve 30.06.2019.	Indeks	
1	2	3	4=(3/2)	
0-60	325	853	262	
60-90	19	123	647	
90-180	120	124	103	
preko 180	427	243	57	
preko 360	6	0	0	
Ukupno	897	1.343	150	

Povećanje dospjelih nenaplaćenih potraživanja i povećanje rezervi za gubitke u prvom polugodištu 2019. godine odražavaju promjene u kvaliteti portfolia potraživanja po finansijskom lizingu, koje zahtijevaju unapređenje upravljanja kreditnim rizikom, pravovremeno prepoznavanja poteškoća u naplati potraživanja po finansijskom lizingu i njihovog efikasnog prevazilaženja. Povećanje formiranih rezervi odnose se na kategorije kašnjenja do 180 dana, pri čemu je stopa rasta iznosa rezervi najveća u kategoriji kašnjenja 60-90 dana, dok je u kategorijama kašnjenja preko 180 dana značajno smanjen iznos formiranih rezervi.

Rezerve za zajmove na dan 30.06.2019. godine su iznosile 5,9 miliona KM i iste su nepromijenjene u odnosu na nivo sa 31.12.2018. godine, pri čemu se cjelokupan iznos formiranih rezervi za zajmove odnosi na jedno lizing društvo koje u svom portfoliju ima značajan iznos potraživanja po ugovorima zajma od subsidijarnih lica.

³¹ uključen iznos kapitala od 9,1 milion KM lizing društva kojem je u drugom kvartalu 2019. godine oduzeta dozvola za obavljanje poslova lizinga

U Prilogu 21. daje se pregled rezervi za zajmove lizing društava.

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po finansijskom lizingu i zajmu na dan 30.06.2019. godine iznosi 31,7 miliona KM i značajno je manji u odnosu na 31.12.2018. godine za 41,2 miliona KM ili 56,5%, uslijed oduzimanja dozvole jednom društvu za obavljanje lizing poslova, koje je na dan 31.12.2018. godine iskazalo ukupno 40,7 miliona KM otpisanih potraživanja.

Tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga, uslijed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga na dan 30.06.2019. godine na nivou lizing sektora FBiH iznosi 1,0 milion KM i smanjena je u odnosu na 31.12.2018. godine za iznos od 0,4 milion KM ili 26,0%, dok je broj izuzetih predmeta, veći za osam jedinica. Struktura izuzetih predmeta na nivou lizing sektora iskazana je u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM -

Tabela 54: Izuzeti predmeti sektora lizinga				
Vrsta predmeta lizinga	31.12.2018.		30.06.2019.	
	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga
1	2	3	4	5
Putnička vozila	19	299	30	353
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	2	16	4	75
Mašine i oprema	3	96	1	5
Nekretnine	6	931	3	563
Ostalo	0	0	0	0
Ukupno:	30	1.342	38	996

Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta lizing sektora u FBiH na dan 30.06.2019. godine, na nekretnine se odnosi 56,5% (tri jedinice - poslovni objekti) po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga. Ukupan iznos navedene pozicije se odnosi na dva lizing društva. Broj izuzetih jedinica - predmeta lizinga je u posmatranom periodu povećan (za 8 jedinica ili 26,7%), a njihova tržišna vrijednost je smanjena za ukupan iznos 0,3 miliona KM ili 25,8% u odnosu na 31.12.2018. godine.

Posmatrano na nivou lizing sistema FBiH na dan 30.06.2019. godine tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga iznosi 9,2 miliona KM i ista je smanjena za iznos od 0,5 miliona KM u odnosu na 31.12.2018. godine. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta lizinga, na predmete izuzete od strane banke koja obavlja poslove lizinga odnosi se na iznos od 8,2 miliona KM ili 85,3% ukupne tržišne vrijednosti izuzetih predmeta iskazanih na nivou sistema lizinga.

Trenutna tržišna situacija i neadekvatni kriteriji odobravanja finansiranja iz prethodnih godina uzrokuju otežanu prodaju ili novo finansiranje preuzetih nekretnina putem finansijskog ili operativnog lizinga, naročito ukoliko se uzme u obzir i činjenica da su preuzete nekretnine uglavnom poslovno-proizvodni objekti.

2.2.2.4. Profitabilnost

Prema izvještajnim podacima lizing društava, na nivou sektora lizinga u FBiH u periodu od 01.01. do 30.06.2019. godine iskazana je neto-dobit u iznosu od 1,0 milion KM i u odnosu na isti period 2018. godine smanjena je za iznos od 3,2 miliona KM ili 76,8%. Na iskazano smanjenje u odnosu na prvo polugodište 2018. godine uticalo je smanjenje ukupnih rashoda za iznos od 2,2 miliona KM ili 17,3% i smanjenje ukupnih prihoda za iznos od 1,0 milion KM ili 6,2%.

Pojedinačno posmatrano, tri lizing društva iskazala su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 3,2 miliona KM, a tri lizing društva iskazala su negativan finansijski rezultat u iznosu od 2,2 miliona KM, od čega se na jedno lizing društvo odnosi 1,1 milion KM ili 51,9% ukupno iskazanog negativnog finansijskog rezultata.

Zbirni bilans uspjeha lizing društava u FBiH sa 30.06.2019. godine dat je u Prilogu 22. ove Informacije.

U sljedećoj tabeli daje se uporedni pregled iskazanog finansijskog rezultata na nivou lizing sektora u FBiH:

- u 000 KM -

<i>Tabela 55. Finansijski rezultat</i>						
Opis	30.06.2017.		30.06.2018.		30.06.2019.	
	Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-595	1	-392	2	-2.207	3
Dobit	2.335	6	4.554	4	3.173	3
Ukupno	1.740	7	4.162	6	966	6

U posmatranom periodu smanjivao se broj lizing društava koja su poslovala sa dobiti, odnosno povećavao broj lizing društava sa iskazanim gubicima u poslovanju.

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine iznose 15,7 miliona KM, a nivo i struktura ukupnih prihoda sa uporednim podacima za isti period prethodne dvije poslovne godine predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

<i>Tabela 56: Struktura ukupnih prihoda</i>									
Struktura ukupnih prihoda	30.06.2017.		30.06.2018.		30.06.2019.		Indeks	8=(4/2)	9=(6/4)
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće			
1	2	3	4	5	6	7			
I Prihod od kamata i slični prihodi									
Kamate po finansijskom lizingu	7.858	38,4	4.464	26,8	5.622	35,9	57		126
Kamate na plasmane bankama	137	0,7	137	0,8	154	1,0	100		112
Ostali prihodi od kamate	1.670	8,2	835	5,0	785	5,0	50		94
Ukupno I	9.665	47,3	5.436	32,6	6.561	41,9	56		121
II Operativni prihodi									
Naknade za operativni najam	6.060	29,6	6.093	36,5	6.867	43,8	101		113
Naknada za izvršene usluge	2	0,0	1	0,0	1	0,0	50		100
Ostali operativni prihodi	4.723	23,1	5.165	30,9	2.238	14,3	109		43
Ukupno II	10.785	52,7	11.259	67,4	9.106	58,1	104		81
Prihod po osnovu otpuštanja rezervi za gubitke	0	0,0	0	0,0	0	0,0	n.a.		n.a.
Ukupni prihodi (I+II)	20.450	100	16.695	100	15.667	100	82		94

Kamatni prihodi lizing sektora FBiH u periodu od 01.01. do 30.06.2019. godine iznosili su 6,6 miliona KM i isti su veći za 1,1 milion KM ili 20,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Najznačajnija pozicija prihoda od kamata su prihodi po osnovu kamata iz finansijskog lizinga u ukupnom iznosu od 5,6 miliona KM i isti su za 1,2 miliona KM ili 25,9% veći u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Kategorija operativnih prihoda je iznosila 9,1 milion KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manja je za 2,1 milion KM ili 19,1% uslijed smanjene naplate po osnovu otpisanih potraživanja.

Ukupni rashodi sa 30.06.2019. godine iznose 14,7 miliona KM, a nivo i struktura ukupnih rashoda sa uporednim podacima u odnosu na isti period prethodne dvije poslovne godine predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

<i>Tabela 57: Struktura ukupnih rashoda</i>								
Struktura ukupnih rashoda	30.06.2017.		30.06.2018.		30.06.2019.		Indeks	
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
I Rashod od kamata i slični prihodi								
Kamate na pozajmljena sredstva	2.824	15,0	1.522	12,1	1.963	13,4	54	129
Naknade za obradu kredita	57	0,3	46	0,4	50	0,3	81	109
Ostali rashod po kamati	1	0,0	3	0,0	6	0,0	n/a	200
Ukupno I	2.882	15,3	1.571	12,5	2.019	13,7	55	129
II Operativni rashodi								
Troškovi plata i doprinosa	3.515	18,7	2.427	19,4	2.677	18,2	69	110
Troškovi poslovnog prostora	5.437	28,9	4.743	37,8	4.653	31,7	87	98
Ostali troškovi	6.934	36,9	3.742	29,9	4.641	31,6	54	124
Ukupno II	15.886	84,5	10.912	87,1	11.971	81,5	69	110
III Troškovi rezervi	-34	-0,2	50	0,4	711	4,8	n/a	n/a
Porez na dobit	57	0,3	0	0,0	0	0,0	0	n/a
Ukupni rashodi (I+II+III)	18.791	100,0	12.533	100,0	14.701	100,0	67	117

Rashodi po osnovu kamata u prvom polugodištu 2019. godine iznosili su 2,0 miliona KM i veći su u odnosu na isti period prethodne poslovne godine za 0,4 miliona KM ili 28,5%. U istom periodu povećani su ukupni operativni rashodi za iznos od 1,1 milion KM ili 9,7%, kao i pojedinačne kategorije rashoda - troškovi plata i doprinosa za iznos od 0,3 miliona KM ili 10,3% i ostali troškovi za iznos od 0,9 miliona KM ili 24,0%, a smanjeni su troškovi poslovnog prostora za iznos od 0,1 milion KM ili 1,9%.

Najznačajnija promjena u strukturi ukupnih rashoda lizing sektora u FBiH sa 30.06.2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine odnosila se na povećanje troškova rezervi za gubitke u iznosu od 0,7 miliona KM, što je 14 puta više. Navedeno povećanje povezano je sa pokazateljima kvaliteta aktive (povećanje rezervi za gubitke po finansijskom lizingu i povećanje dospeljih neizmirenih potraživanja).

U posmatranom periodu evidentan je rast neto kamatnih prihoda za iznos od 0,7 miliona KM ili 17,5%, kao i njihovo povećanje u ukupnim prihodima lizing sektora u FBiH, sa 23,2% na 29,0%.

2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga ostvarenih na nivou lizing sistema u periodu od 01.01.do 30.06.2019. godine iznosila je 107,2 miliona KM i veća je za 17,4 miliona KM ili 19,4% u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Broj novozaključenih lizing ugovora u istom periodu je iznosio 3.043, što je za 779 ugovora ili 34,4% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječna vrijednost ugovora na nivou lizing sistema zaključenih u prvom polugodištu 2019. godine iznosila je 35,2 hiljade KM i ista je manja u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 39,7 hiljada KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u prvom polugodištu 2019. godine, iznos od 88,4 miliona KM ili 82,5% se odnosi na ugovore finansijskog lizinga. U poređenju sa istim periodom prethodne poslovne godine i prethodnim periodima, evidentan je nastavak trenda porasta učešća ugovora operativnog lizinga u ukupnom volumenu novozaključenih ugovora.

U sljedećim tabelama prikazan je uporedni pregled ostvarenog obima novozaključenih ugovora u prvom polugodištu 2019. godine i u istom periodu prethodne poslovne godine, kao i uporedni pregled broja zaključenih ugovora u istom periodu.

-u 000 KM-

Tabela 58: Struktura iznosa finansiranja lizing sistema

O p i s	30.06.2018.			30.06.2019.		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7=(5+6)
Vozila	69.601	13.115	82.716	73.346	18.779	92.125
Oprema	6.927	0	6.927	15.098	0	15.098
Nekretnine	188	0	188	0	0	0
Ostalo	0	0	0	0	0	0
Ukupno	76.716	13.115	89.831	88.444	18.779	107.223

-u 000 KM-

Tabela 59: Struktura zaključenih ugovora

O p i s	30.06.2018.			30.06.2019.		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7=(5+6)
Vozila	1.754	424	2.178	2.377	515	2.892
Oprema	85	0	85	151	0	151
Nekretnine	1	0	1	0	0	0
Ostalo	0	0	0	0	0	0
Ukupno	1.840	424	2.264	2.528	515	3.043

Ukupan iznos novih finansiranja u prvom polugodištu 2019. godine ostvarila su četiri lizing društva i jedna banka, koja se u značajnom obimu bavi poslovima finansijskog lizinga (pravni sljednik lizing društva koje se pripojilo istoj), dok su dva lizing društva obustavila zaključenje novih ugovora, izuzev sporadičnih slučajeva finansiranja izuzetih predmeta lizinga.

U strukturi novih plasmana, prema vrsti korisnika lizinga, dominiraju plasmani prema pravnim licima, koji čine 90,3% ukupnog iznosa finansiranja u prvih šest mjeseci 2019. godine. Kao jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane zbog obaveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

2.2.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA LIZING SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA

Uvidom u Izvještaje o gotovinskim transakcijama od 30.000 KM ili više, povezanim i sumnjivim transakcijama (Obrazac SPNiFTA, tabele A i B), koje su lizing društva u FBiH dostavila FBA u periodu 01.01.-30.06.2019. godine utvrđeno je da lizing društva u FBiH u navedenom izvještajnom periodu nisu izvještavale FOO o zakonom propisanim transakcijama i klijentima.

U prvom polugodištu 2019. godine izvršene su dvije kontrole usklađenosti poslovanja lizing društava u FBiH sa standardima SPNiFTA, kojim su utvrđene određene neusklađenosti, za koje su dati nalozi za njihovo otklanjanje, a na temelju čega je ocijenjeno da kontrolom utvrđene neusklađenosti ne predstavljaju razlog za supervizorsku zabrinutost, te da je kvantitet rizika od PNiFTA umjeren.

Na temelju navedenog, te na osnovu analize izvještaja kojeg lizing društva dostavljaju FBA, uzimajući u obzir i ocjenu usklađenosti lizing sektora u FBiH za 2018. godinu, može se zaključiti

da je kvantitet rizika od PNiFTA umjeren, kvalitet upravljanja ovim rizikom zadovoljavajući, da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost, te da je lizing sektor većim dijelom usklađen sa standardima SPNiFTA.

2.2.4. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava u FBiH nastaviti sa planiranim aktivnostima čiji je primarni cilj ostvarivanje finansijske stabilnosti lizing društava u FBiH i djelatnosti lizinga na nivou sistema u FBiH, a koje će u narednom periodu biti usmjerene na sljedeće aspekte:

- nastavak kontinuiranog nadzora poslovanja lizing sektora, odnosno sistema u FBiH, putem izvještaja i kontrola na licu mjesta;
- očuvanju kapitalne adekvatnosti lizing sistema u FBiH i jačanju internih procesa definisanja parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti u subjektima lizing sistema u FBiH;
- praćenju i ocjeni efikasnosti uspostavljenih sistema upravljanja rizicima u lizing sektoru, odnosno sistemu u FBiH i kvaliteta sveukupnog upravljanja;
- unapređenje saradnje sa UDLBiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za lizing društva, kao i saradnje sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvaliteta podataka koji se odnose na izloženosti po osnovu finansijskog lizinga u CRK-u;
- podršku unapređenju poslovnog ambijenta za poslovanje lizing sektora u FBiH i dr.

U okviru nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava, FBA očekuje od subjekata lizing sistema u FBiH da unaprijede aktivnosti i mjere sa primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja usluga finansiranja putem lizinga, a koje su usmjerene na:

- usklađenost poslovanja sa propisanim regulatornim zahtjevima;
- unapređenje sigurnog, stabilnog i održivog lizing poslovanja;
- kapitalno jačanje i definisanje parametara zaštite kapitala i kapitalnu adekvatnost, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije;
- unapređenje sistema upravljanja rizicima koji proizilaze iz lizing poslovanja i okruženja, pravovremeno identifikovanje rizika i poduzimanja mjera na kontroli i ublažavanju tih rizika;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i organima, osiguranja tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i neračunovodstvenih evidencija, usklađenosti sa poslovnim politikama, planovima programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje i sprječavanje prevara i pogrešaka;
- transparentno, razumljivo i potpuno informisanje korisnika o uslugama finansijskog i operativnog lizinga koje pružaju i dr.

2.3. FAKTORING SEKTOR

2.3.1. Karakteristike faktoring sektora u FBiH

U skladu sa odredbama ZoF-a, poslove faktoringa u FBiH može obavljati privredno društvo organizirano kao dioničko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u FBiH, koje mora imati odobrenje FBA, i banka čije je poslovanje uređeno po propisima koji regulišu poslovanje banaka u FBiH, na koje se primjenjuju relevantna poglavlja ZoF-a.

FBA, u skladu sa nadležnostima za nadzor propisanim odredbama ZoA, vrši nadzor nad poslovanjem društava za faktoring, sa ciljem provjere zakonitosti, procjene sigurnosti i stabilnosti poslovanja društava za faktoring u skladu sa odredbama ZoF-a, a radi zaštite interesa klijenata i javnog interesa, doprinosa stabilnosti finansijskog sistema, te uspostavljanju i očuvanju povjerenja

u tržište faktoringa u FBiH. U skladu sa propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja SBS-a u FBiH, FBA vrši i nadzor nad obavljanjem faktoring poslovanja u bankama u FBiH. Ukoliko u vršenju nadzora utvrdi nezakonitosti i nepravilnosti u faktoring poslovanju, FBA nalaže provođenje odgovarajućih mjera i aktivnosti na otklanjanju istih.

Factoring sistem sa 30.06.2019. godine čine jedno registrirano društvo za faktoring sa dozvolom FBA za obavljanje poslova faktoringa, koje je započelo sa radom u prvom kvartalu 2018. godine (factoring sektor) i četiri komercijalne banke, od kojih su tri članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu.

Društvo za faktoring je na dan 30.06.2019. godine prikazalo visinu kapitala u iznosu od 0,6 miliona KM, što je ispod visine propisane članom 27. ZoF-a. S obzirom na nemogućnost osiguranja izvora finansiranja, Skupština Društva je krajem juna 2019. godine donijela odluku o brisanju djelatnosti obavljanja faktoring poslova. Društvo je početkom jula 2019. godine podnijelo zahtjev FBA za ukidanje odobrenja za obavljanje poslova faktoringa. U postupku je rješavanje zahtjeva Društva u skladu sa zakonskim propisima i podzakonskim aktima FBA.

U Prilogu 23. dati su osnovni podaci o Društvu i pregled vlasničke strukture sa stanjem na dan 30.06.2019. godine.

Prema izvještajnim podacima sa 30.06.2019. godine ukupna bilansna suma Društva iznosila je 0,7 miliona KM, pri čemu najveću stavku čine kratkoročna potraživanja po poslovima faktoringa u iznosu od 0,3 miliona KM ili 42,5% i novac i novčani ekvivalenti u iznosu od 0,3 miliona KM ili 40,3% ukupne aktive Društva. Ukupne obaveze Društva iznose 0,1 milion KM i gotovo u cijelosti se odnose na ostale kratkoročne i dugoročne obaveze i odgođena plaćanja troškova. Preostali iznos obaveza (30 hiljada KM) su obaveze za neisplaćene tražbine zadržane do naplate (Factoring garantni fond). Ukupne stavke vanbilasne evidencije iznose 0,6 miliona KM i odnose se na potencijalne obaveze po zaključenim a nerealiziranim ugovorima. Društvo je u prvom polugodištu 2019. godine iskazalo gubitak u iznosu od 0,2 miliona KM.

Na nivou faktoring sistema FBiH, ukupan volumen otkupljenih novčanih tražbina u prvom polugodištu 2019. godine iznosi 88,5 miliona KM, od čega se iznos od 87,8 miliona KM ili 99,3% odnosi na banke. Pružaoci usluga faktoringa u posmatranom periodu nisu obavljali poslove otkupa novčanih tražbina u inostranom faktoringu, niti poslove srodne faktoringu.

2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH

Ukupan broj zaključenih ugovora o faktoringu na nivou faktoring sistema u prvom polugodištu 2019. godine iznosio je 127, koji su se odnosili isključivo na domaći faktoring, od čega je 121 ugovor ili 95,3% zaključen sa pravom regresa tj. sa pravom faktora da u slučaju nemogućnosti naplate tražbina od kupca zahtijeva, na dan dospelosti tražbina, namirenje od prodavca tražbina i na taj način se obešteti za plaćeni avans, kamatu na avans, kao i naknadu faktoru, dok se šest zaključenih ugovora ili 4,7% odnose na faktoring bez prava regresa. Upoređujući izvještajne podatke sa istim periodom prethodne godine, vidljivo je da je smanjen broj zaključenih ugovora o faktoringu za 34 ugovora ili 21,1%.

Ukupan broj aktivnih ugovora o faktoringu sa 30.06.2019. godine je 99, što u poređenju istim periodom 2018. godine predstavlja povećanje za 25 ugovora ili 33,8%, pri čemu je broj aktivnih ugovora o faktoringu sa pravom regresa veći za 19, bez prava regresa veći za pet aktivnih ugovora, dok se jedan aktivni ugovor odnosi na obrnuti (dobavljački) faktoring.

Ukupan otkupljeni nominalni iznos novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH u periodu 01.01.-30.06.2019. godine je 88,5 miliona KM, što je u odnosu na isti period 2018. godine povećanje za iznos od 31,4 milion KM ili 55,1%.

Struktura otkupljenog nominalnog iznosa novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH prema vrsti faktoringa i domicilnosti, sa uporednim podacima i trendom u naznačenim periodima, prikazana je u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 60: Nominalni iznos otkupljenih novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti

Vrsta faktoringa/ domicilnost	Volumen otkupljenih novčanih tražbina												Indeks (12:10)x 100
	Društva za faktoring				Banke				Ukupno				
	01.01. - 30.06.2018.		01.01. - 30.06.2019.		01.01. - 30.06.2018.		01.01. - 30.06.2019.		01.01. - 30.06.2018.		01.01. - 30.06.2019.		
	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Faktoring s pravom regresa	0	0%	0	0,0%	25.594	44,8%	40.520	46,1%	25.594	44,8%	40.520	45,8%	158
Faktoring bez prava regresa	0	0%	659	100%	31.510	55,2%	45.871	52,2%	31.510	55,2%	46.530	52,5%	148
Obrnuti (dobavljački) faktoring	0	0%	0	0%	0	0%	1.498	1,7%	0	0%	1.498	1,7%	0
Ukupno	0	0%	659	100%	57.104	100%	87.889	100%	57.104	100%	88.548	100%	155
Domaći faktoring	0	0%	659	100%	57.104	100%	87.889	100%	57.104	100%	88.548	100%	155
Inozemni faktoring	0	0%	0	0%	0	0%	0	0,0%	0	0%	0	0,0%	0,0
Ukupno	0	0%	659	100%	57.104	100%	87.889	100%	57.104	100%	88.548	100%	155

Promjena u strukturi otkupljenih novčanih tražbina u posmatranom periodu se odnosila na učešće obrnutog (dobavljačkog) faktoringa, koji ranije nije bio zastupljen, uz smanjenja učešća faktoringa bez prava regresa i povećanje učešća faktoringa sa pravom regresa. Struktura prema domicilnosti ostala je nepromijenjena.

Prema ugovorenom dospeljeću, najveće učešće u ukupnom volumenu (iznosu) otkupljenih novčanih tražbina u prvom polugodištu 2019. godine od 62,6% imaju otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti od 91 do 180 dana, slijedi učešće od 23,5% ugovorene ročnosti do 60 dana, 12,5% ugovorene ročnosti od 61 do 90 dana i preostalih 1,4% ugovorene ročnosti preko 180 dana. Nije bilo značajnijih promjena u ročnoj strukturi u odnosu na prvo polugodište 2018. godine.

Prema sektorskoj strukturi kupca kod regresnog prava, najveće učešće imaju privatna preduzeća i društva, obzirom na vrijednost (volumen) otkupljenih tražbina koja u prvom polugodištu 2019. godine iznosi 50,0 milion KM, što čini 56,5% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH. Slijedi učešće javnih poduzeća, koje iznosi 36,0 miliona KM ili 40,7% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH, te vladinih institucija u iznosu od 1,0 milion KM, što čini 1,1% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH. Preostali iznos vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH se, prema sektorskoj strukturi dobavljača kod obrnutog (dobavljačkog) faktoringa, odnosi na privatna preduzeća i društva, obzirom da vrijednost (volumen) isplaćenih kupčevih dugovanja prema dobavljačima u prvom polugodištu 2019. godine iznosi 1,5 miliona, što čini 1,7% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH. Navedeni iznos se odnosi na uslugu obrnutog (dobavljačkog) faktoringa koju je u prvom polugodištu 2019. godine pružala jedna banka, te je po tom osnovu

izvršeno plaćanje kupčevih obaveza prema dobavljačima. Prema domicilnosti, navedeni iznos se u cijelosti odnosi na domaći faktoring, sa ugovorenim dospijecem do 60 dana.

Ukupno isplaćeni predujmovi dobavljačima u segmentu privatna preduzeća i društva (prodavatelji tražbine) iznose 84,7 miliona KM, od čega se iznos od 46,4 miliona KM ili 54,8% odnosi na faktoring bez prava regresa, a iznos od 38,3 miliona KM ili 45,2% na faktoring s pravom regresa.

Po osnovu otkupljenih novčanih tražbina na dan 30.06.2019. godine, banke i Društvo su potraživale ukupno 36,2 miliona KM, u cijelosti u domaćem faktoringu, od čega se iznos od 22,8 miliona KM ili 63,0% odnosi na faktoring sa pravom regresa, 12,9 miliona KM ili 35,6% na faktoring bez prava regresa i 0,5 miliona KM ili 1,4% na obrnuti (dobavljački) faktoring. Struktura navedenog iznosa otkupljenih tražbina prema ugovorenim dospijecima je sljedeća: sa ugovorenim dospijecem do 60 dana - 16,4%, od 61 do 90 dana - 18,3%, od 91 do 180 dana - 62,0% i preko 180 dana - 3,3%.

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa u FBiH za period 01.01. - 30.06.2019. godine iznose 1,0 milion KM, od čega ostvareni prihodi banaka čine 97,8% ukupno iskazanog prihoda faktoring sistema u FBiH. U strukturi iskazanih ukupnih prihoda, 46,2% se odnosi na faktoring s pravom regresa gledajući prihode od kamata, naknade za faktoring i administrativne naknade, na ugovoreni faktoring bez prava regresa odnosi se 52,7% gledajući prihode od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada, dok se 1,1% prihoda od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada odnosi na obrnuti (dobavljački) faktoring.

2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING SEKTOR

Factoring poslovanje se u prvom polugodištu 2019. godine odvijalo isključivo kroz obavljanje funkcije finansiranja. Nije zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja tražbinama, niti obavljanje poslova srodnih faktoringu, što potvrđuje da je ova djelatnost i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH unutar zakonodavnih i institucionalnih okvira definiranih ZoF-om i podzakonskim aktima FBA kojima se detaljnije uređuje faktoring poslovanje. Intencije Zakona o finansijskom poslovanja u pogledu jačanja finansijske discipline i uspostavljanja jasnih pravila u poslovanju još uvijek nisu dale snažniji impuls za korištenje faktoringa kao instrumenta kratkoročnog finansiranja i upravljanja novčanim tokovima, čemu doprinosi i nedovoljna izgrađenost i educiranost finansijske funkcije kod malih i srednjih preduzeća. S obzirom da je potreba za kratkoročnim finansiranjem i upravljanjem novčanim tražbinama, kao i osiguranjem naplate potraživanja sve značajnije izražena u realnom sektoru, u narednom se periodu može očekivati da će, kao jedan od pouzdanih alata za rješavanje problema likvidnosti u FBiH, svakako biti i korištenje faktoringa kao efikasnog instrumenta za ubrzanje novčanih tokova u znatno većem volumenu nego do sada.

Kako bi se efikasnije otklanjali problemi likvidnosti, a time i obim kratkoročnog finansiranja tekućeg poslovanja malih i srednjih preduzeća podigao na viši nivo, u narednom će periodu biti neophodno značajnije afirmiranje faktoringa, kao instrumenta ne samo finansiranja, nego i upravljanja novčanim tokovima, kako od strane pružaoca usluga, tako i od ostalih učesnika na finansijskom tržištu FBiH.

U okviru propisanih nadležnosti FBA, u nadzoru obavljanja poslova faktoringa rukovodi se načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja pružaoca usluga faktoringa, sa ciljem obavljanja faktoring poslovanja na nivou FBiH u skladu sa propisima i doprinosa očuvanju finansijske stabilnosti u BiH.

3. ZAŠTITA PRAVA I INTERESA FIZIČKIH LICA-KORISNIKA FINANSIJSKIH USLUGA U SBS-a U FBiH

3.1. Aktivnosti na zaštiti prava i interesa fizičkih lica-korisnika finansijskih usluga u SBS-a u FBiH

U skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima propisanim ZoA i unutrašnjom organizacijom FBA obavljanje poslova promocije i zaštite prava i interesa fizičkih lica kao korisnika finansijskih usluga u bankarskom sistemu organizovani su i obavljaju se kroz djelovanje i postupanje Ombudsmena.

Ključne aktivnosti u radu Ombudsmena u izvještajnom periodu 01.01.-30.06.2019. godine ogledaju se u razmatranju prigovora korisnika, davanju odgovora, preporuka i mišljenja SBS u FBiH za rješavanje pojedinačnih prigovora, kao i opšte preporuke za poboljšanje i unapređenje poslovanja te primjenu dobrih praksi u poslovanju SBS-a u FBiH u odnosima sa korisnicima. Ombudsmen je, pored pojedinačne zaštite prava korisnika, vršio promociju prava i interesa korisnika kroz aktivnosti javnog informisanja i edukacije građana. Postupanje po prigovorima korisnika podrazumjeva način provođenja postupka pred Ombudsmenom u skladu sa ZoA i podzakonskim aktima FBA, pri čemu se korisnici mogu obratiti Ombudsmenu telefonskim putem, neposredno ili prigovorom, odnosno zahtjevom u pisanoj formi.

U okviru postupanja po prigovorima korisnika, u periodu od 01.01.-30.06.2019. godine zaprimljeno je ukupno 179 prigovora, zahtjeva i obavještenja u odnosu na nastale sporne odnose u vezi sa postupanjem i radom SBS-a u pojedinačnim odnosima i komunikaciji sa korisnicima finansijskih usluga.

Od ukupnog broja zaprimljenih predmeta, u navedenom periodu postupak je okončan u 110 predmeta ili 61,5%, uključujući i 13 predmeta koji su pokrenuti u 2018. godini, a okončani u prvom polugodištu 2019. godine.

Provedeno je devet postupaka po zahtjevima žiranata za oslobađanje od obaveze jemstva i izdat isti broj preporuka.

Struktura okončanih predmeta prema načinu njihovog rješavanja daje se u sljedećem tabelarnom pregledu:

Način rješavanja/period	01.01.-30.06.2019.	Učešće u %
Osnovani prigovori (pozitivno riješeni)	25 ³²	22,7
Nadležno postupanje	25 ³³	22,7
Neosnovani prigovori	30	27,3
Prigovori sa uputom i obrazloženim odgovorom	15	13,7
Odustanak od prigovora	3	2,7
Nadležnost drugih institucija, organizacionih dijelova	3	2,7
Pozitivno riješeni po preporuci Ombudsmena	0	0,0
Preporuke po zahtjevu za oslobađanje obaveze jemstva	9	8,2
Neprihvaćeni prigovori zbog neblagovremenosti ili neurednosti	0	0,0
Ukupno:	110	100

Najveće pojedinačno učešće imaju neosnovani prigovori - 27,3%, slijedi učešće osnovanih prigovora, pozitivno riješenih u korist podnosioca prigovora - 22,7% i prigovora upućenih na nadležno postupanje - 22,7%, što ukupno čini 72,7% ukupno riješenih prigovora.

³² u navedenom broju osnovanih prigovora uključena su i tri pozitivno riješena predmeta po preporuci Ombudsmena

³³ od toga deset pozitivno riješenih u internom postupku sa SBS, a 15 ponovno dostavljenih Ombudsmenu zbog nezadovoljstva korisnika dostavljenim odgovorom

Struktura okončanih predmeta prema vrsti finansijske usluge daje u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 62: Struktura okončanih predmeta prema vrsti finansijske usluge

Vrsta finansijske usluge	Broj	Učešće u %
Krediti	50	45,5
Depoziti	4	3,6
Mikrokrediti	19	17,3
Naknade	12	10,9
Platni promet (računi i kartice)	10	9,1
Elektronski instrumenti plaćanja	5	4,5
Lizing	1	0,9
Ostalo	9	8,2
Ukupno	110	100

Od ukupnog broja prigovora najveće je učešće prigovora koji se odnose na kreditiranje banaka - 45,5%, zatim mikrokreditiranje - 17,3% i naknade za finansijske usluge - 10,9%.

U okviru postupanja po prigovorima, odnosno zahtjevima korisnika, Ombudsmen je poduzimao više neophodnih radnji po podnescima, koje uključuju traženje izjašnjenja i dopunskih izjašnjenja SBS, raznih pisanih komunikacija sa korisnicima, urgencija, pojašnjenja i dopuna.

Ombudsmenu su se, pored prigovora i zahtjeva u pisanoj formi, korisnici obraćali i usmenim putem, telefonski ili neposredno, sa upitima i molbama u vezi sa pravima i obavezama, novom zakonskom regulativom i različitim finansijskim proizvodima. U ovom izvještajnom periodu zaprimljeno je 123 različitih upita, molbi i zahtjeva, po kojima je redovno komunicirano sa obrazloženim odgovorima, uputama i savjetima, te preporukama Ombudsmena.

Pored pojedinačne zaštite prava korisnika finansijskih usluga, Ombudsmen promovira prava i interese korisnika kroz aktivnosti javnog informisanja i edukacije građana, provodi finansijsku edukaciju građana - korisnika i mladih ljudi. U ovom segmentu organizovane su dvije edukativne radionice za učenike i nastavnike, u okviru koje je na kreativan i interaktivan način predstavljen rad Ombudsmena, a učenici su educirani o osnovnim karakteristikama SBS-a i njihovih proizvoda, Izdate edukativne letke/afiše za korisnike "Kako da ostvarite i zaštitite svoja prava?" i „Finansijski proizvodi i usluge“. Putem web stranice korisnici i žiranti redovno mogu pratiti informacije o svim pitanjima iz djelokruga rada Ombudsmena. Redovno se ažurira rubrika "Pitanja i odgovori" na web stranici FBA sa aktualnim pitanjima, kako bi zainteresirani građani na neposredan i jednostavan način dobili odgovore na pitanja koja su im potencijalno zanimljiva. Kroz obuke, predavanja, studijske posjete, kreiranje i distribuciju edukativnih materijala i druge planirane aktivnosti omogućava se primjena najboljih praksi i modela u edukovanju različitih kategorija stanovništva i prevencije neodgovornog finansijskog ponašanja korisnika na finansijskom tržištu.

3.2. PREPORUKE OMBUDSMENA SBS-a

U skladu sa zakonskim ovlaštenjima, a na osnovu saznanja prikupljenih u postupcima koje vodi, Ombudsmen će nastaviti davati preporuke i smjernice SBS u svrhu: usklađenosti sa zakonima i drugim propisima u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga, poboljšanja odnosa prema korisnicima finansijskih usluga, primjene dobrih poslovnih praksi i pravičnog odnosa prema korisnicima.

U prvom polugodištu 2019.godine, nakon sprovedenog ispitnog postupka, utvrđene su povrede prava korisnika (koje u toku postupka nisu otklonjene) u tri predmeta, te dostavljena mišljenja Ombudsmena, sa preporukama SBS-a u FBiH. U posmatranom periodu izdato je 12 preporuka

bankama, od čega jedna opšta, te dvije preporuke MKO, koje su se odnosile na njihov rad i poslovanje u sljedećim segmentima:

- informiranosti i postupanja u skladu sa odredbama ZoZKFU, kojim je definisana obaveza SBS da pruže informacije svojim klijentima o svim uslugama koje nude u predugovornom, ugovornom odnosu, kao i u periodu realizacije ugovora;
- obračuna zatezne kamate na dospelja, a neizmirena potraživanja u skladu sa propisima koji utvrđuju visinu stope zatezne kamate i na način kako je to propisano Zakonom o obligacionim odnosima;
- ugovaranje obaveza koje su određene ili odredive, u smislu vremenskog važenja obaveze, te da je potrebno jasno precizirati kod ugovora o korištenju kreditnih kartica obim odgovornosti žiranta i period na koji se kartica može reizdavati;
- vođenja internog postupka, u dijelu redovnog i kvalitetnog vođenja internog postupka po prigovorima korisnika i žiranata, koje podrazumjeva izjašnjenje o svim činjenicama i okolnostima, ocjenu osnovanosti, odnosno da li je po prigovoru odlučeno u skladu sa zakonom ili internim aktima, kao i navođenje upute o pravnom lijeku; i
- zaštite žiranata, prvenstveno u pogledu utvrđivanja imovine dužnika prilikom podzimanja mjera prinudne naplate, obavještavanje žiranata o kašnjenju u plaćanju obaveza glavnog dužnika i poštivanje redoslijeda u naplati kako je to propisano Zakonom o zaštiti žiranata u Federaciji BiH.

Informacije o radu Ombudsmena o ovom i proteklim izvještajnim periodima ukazuju da je neophodna veća transparentnost u poslovanju SBS u svim fazama komunikacije i poslovanja sa klijentom, do realizacije zaključenog ugovora. Ako se uzme u obzir veliki broj proizvoda koje SBS imaju u ponudi, ne može se smatrati dovoljno javno, samo objavljivanje informacija u prostorijama institucije i na internet stranici. Stoga je generalna konstatacija da SBS u FBiH u svom radu treba da više posvete pažnju efikasnijem i ekonomičnijem postupanju po zahtjevima klijenta, preduzimaju sve potrebne mjere i radnje kako bi se otklonile prepreke i obezbijedili uslovi za zakonito, blagovremeno, efikasno i ekonomično sprovođenje izvršenja sopstvenih odluka, da organizuju svoj rad na način koji bi predupredio ponavljanje istih ili sličnih problema i da se nedostaci u radu koji dovode do uskraćivanja prava otklanjaju blagovremeno. Obzirom na izmjene i razvoj unutar samog tržišta proizvoda i usluga, pitanje blagovremenog informisanja i edukacije građana posebno treba doći do izražaja.

ZAKLJUČAK

Sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema i zaštite deponenata, te zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja svih SBS-a u FBiH za čiji nadzor je nadležna, FBA kontinuirano nadzire poslovanje istih, izvršavajući planirane aktivnosti i poduzimajući mjere u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, te donosi opće i pojedinačne akte kojima se uređuje rad SBS-a, u skladu sa zakonskim propisima, bazelskim principima i standardima za efikasnu superviziju banaka i primijenjivim direktivama EU zasnovanim na tim principima i standardima. Obzirom na opsežne procese vezano za reformu regulatornog okvira za poslovanje i nadzor banaka i uspostavu novog okvira za restrukturiranje banaka, nastavljene su aktivnosti na jačanju supervizorskih kapaciteta sa ciljem implementacije novog regulatornog okvira u bankarskom sektoru u FBiH.

U prvom polugodištu 2019. godine nastavljena su pozitivna kretanja u poslovanju bankarskog sektora, koja se ogledaju u rastu aktive, kredita, novčanih sredstava i depozita, kao i poboljšanja profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora u odnosu na 31.12.2018. godine. Prisutan je nastavak rasta kreditiranja privatnih preduzeća, javnih preduzeća, stanovništva i nebankarskih finansijskih institucija, dok je smanjeno kreditiranje vladinih institucija, bankarskih institucija i ostalih sektora. Učešće NPL-ova, kao ključnog indikatora kvaliteta kredita i dalje zadržava trend smanjenja. Nastavljen je rast ukupnih depozita i štednih depozita, koji predstavljaju najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka. Na pokazatelje profitabilnosti najznačajnije utiču pokazatelji kvaliteta aktiva i efikasnost u upravljanju operativnim prihodima i rashodima. Na osnovu iskazanih osnovnih pokazatelja poslovanja bankarskog sektora FBiH sa 30.06.2019. godine, može se zaključiti da je isti stabilan, adekvatno kapitaliziran, likvidan i profitabilan.

Od ključnog je značaja kvalitet sveukupnog sistema upravljanja u bankama i u okviru njega adekvatno i efikasno funkcionisanje sistema upravljanja rizicima, adekvatno kapitalno pokrivanje rizika u poslovanju kroz ispunjenje propisanih zahtjeva za izračun regulatornog kapitala, kao i zahtjeva u okviru ICAAP-a i ILAAP-a, te planova oporavka. Od banaka se očekuje oprezno planiranje i upravljanje rizicima kojima su izložene ili bi mogle biti izložene u poslovanju. U vezi sa postojećim i očekivanim promjenama na finansijskom tržištu naročitu pažnju treba posvetiti rizicima povezanim sa nivoom i trendovima kamatnih stopa i efektima mogućih promjena u budućnosti, rizicima poslovnih modela, rizicima usklađenosti sa propisima, kao i identifikaciji rizika u nastajanju, sa ciljem preventivnog djelovanja.

Analizirajući izvještajne podatke MKO u FBiH sa 30.06.2019. godine i uporedne trendove pokazatelja poslovanja, može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnog sektora u FBiH karakteriše rast ukupne aktive, mikrokreditnog portfolia, broja zaposlenih, ukupnog kapitala, poslovanja uz nepromijenjene pokazatelje kvalitete mikrokreditnog portfolia u posmatranom periodu. Nastavljeno je poslovanje sa pozitivnim finansijskim rezultatom, koji je na nivo sektora smanjen, uz održavanje propisanih pokazatelja operativne efikasnosti poslovanja i povrata na aktivu.

U prvom polugodištu 2019. godine na nivou lizing sistema u FBiH iskazano je povećanje obima poslovanja u odnosu na isti period prethodne poslovne godine, prema broju i vrijednosti novozaključenih ugovora, rastu portfolia potraživanja po osnovu finansijskog lizinga. Pokazatelje kvaliteta aktive karakteriše povećanje dospjelih nenaplaćenih potraživanja po finansijskom lizingu i rezervi za kreditne i druge gubitke, kao i smanjenje kapitala i neto dobiti u prvom polugodištu 2019. godine, što upućuje na potrebu unapređenja sistema upravljanja rizicima kako bi se osiguralo stabilno i održivo poslovanje lizing sektora u FBiH

Pokazatelji poslovanja faktoring sistema u FBiH u prvom polugodištu 2019. godine ukazuju da je ova djelatnost i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH unutar zakonodavnih i institucionalnih okvira definiranih ZoF-om i podzakonskim aktima FBA kojima se detaljnije uređuje faktoring poslovanje.

U segmentu zaštite prava korisnika finansijskih usluga, SBS u FBiH trebaju unaprijediti transparentnost u poslovanju u svim fazama komunikacije i poslovanja sa klijentom do realizacije zaključenog ugovora, posvetiti dodatnu pažnju efikasnijem i ekonomičnijem postupanju po zahtjevima klijenta, preduzimanju svih potrebnih mjera i radnji za otklanjanje prepreka i obezbjeđenja uslova za zakonito, blagovremeno, efikasno i ekonomično sprovođenje izvršenja sopstvenih odluka, te preventivnog djelovanja kako bi se preduprijedilo ponavljanje istih ili sličnih problema i nedostataka koji dovode do uskraćivanja prava korisnika finansijskih usluga i njihovog blagovremenog otklanjanja. Razvoj finansijskog tržišta, proizvoda i usluga aktuelizira pitanje blagovremenog informisanja i edukacije građana - korisnika finansijskih usluga.

Broj: U.O.-36-3/19
Sarajevo, 11.09.2019. godine

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

Prilog 1-Osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.06.2019.

R. br.	Banka	Web adresa	Broj zaposlenih	Predsjednik uprave
1.	ADDIKO BANK dd - SARAJEVO	www.addiko.ba	406	Sanela Pašić
2.	ASA BANKA dd - SARAJEVO	www.asabanka.ba	220	Samir Mustafić
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	www.bbi.ba	447	Amer Bukvić
4.	INTESA SANPAOLO BANKA dd BOSNA I HERCEGOVINA	www.intesasanpaolobanka.ba	565	Almir Krkalić
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA dd V.KLADUŠA	www.kib-banka.com.ba	76	Hasan Porčić
6.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	www.nlb.ba	446	Lidija Žigjć
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd – SARAJEVO	www.pbs.ba	161	Hamid Pršeš
8.	PROCREDIT BANK dd – SARAJEVO	www.procreditbank.ba	136	Edin Hrnjica
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH – SARAJEVO	www.raiffeisenbank.ba	1.401	Karlheinz Dohnigg
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	www.sberbank.ba	441	Jasmin Spahić
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	www.sparkasse.ba	527	Sanel Kusturica
12.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	www.unicreditbank.ba	1.248	Dalibor Čubela
13.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	www.unionbank.ba	195	Vedran Hadžiahmetović
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	www.vakuba.ba	172	Denis Čivgin
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	www.ziraatbosnia.com	313	Yusuf Dilaver
UKUPNO			6.754	

Prilog 2-Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans)

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
	AKTIVA	Iznos	% u ukupnoj aktivni	Iznos	% u ukupnoj aktivni	
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih	6.591.117	29,8%	6.956.446	30,1%	106
	l.a. Gotov novac i nekamatonski računi depozita	2.975.624	13,4%	3.010.769	13,0%	101
	l.b. Kamatonosni računi depozita	3.615.493	16,4%	3.945.677	17,1%	109
2.	Vrijednosni papiri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i po fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	1.150.050	5,2%	1.192.918	5,2%	104
3.	Plasmani drugim bankama	270.604	1,2%	116.398	0,5%	43
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	14.325.634	64,8%	14.922.929	64,7%	104
	4.a. Krediti	13.211.045	59,8%	13.824.062	59,9%	105
	4.b. Potraživanja po poslovima lizinga	92.282	0,4%	74.843	0,3%	81
	4.c. Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.022.307	4,6%	1.024.024	4,5%	100
5.	Vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	154.576	0,7%	181.105	0,7%	117
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	477.533	2,2%	546.123	2,4%	114
7.	Ostale nekretnine	54.234	0,2%	56.436	0,2%	104
8.	Investicije u zavisna i pridružena društva	12.065	0,1%	11.120	0,0%	92
9.	Ostala aktiva	328.491	1,5%	336.426	1,5%	102
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.270.169	5,7%	1.237.630	5,3%	97
	10.a. Ispravke vrijednosti za stavke pozicije 4. Aktive	1.190.760	5,4%	1.161.095	5,0%	98
	10.b. Ispravke vrijednosti pozicije Aktive osim pozicije 4. Aktive	79.409	0,3%	76.535	0,3%	96
11.	UKUPNA AKTIVA	22.094.135	100%	23.082.271	100%	104
	OBAVEZE					
12.	Depoziti	17.604.487	79,7%	18.306.386	79,3%	104
	12.a. Kamatonosni depoziti	12.429.484	56,3%	13.157.165	57,0%	106
	12.b. Nekamatonski depoziti	5.175.003	23,4%	5.149.221	22,3%	100
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	0,0%	150	0,0%	100
	13.a. Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0,0%	0	0,0%	-
	13.b. Stanje neizmirenih-pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	0,0%	150	0,0%	100
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0%	0	0,0%	-
15.	Obaveze prema vladi	0	0,0%	0	0,0%	-
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmnicama	862.931	3,9%	803.906	3,5%	93
	16.a. sa preostalim rokom dospjeća do jedne godine	178.386	0,8%	186.704	0,8%	105
	16.b. sa preostalim rokom dospjeća preko jedne godine	684.545	3,1%	617.202	2,7%	90
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	124.181	0,6%	197.856	0,9%	159
18.	Ostale obaveze	531.300	2,4%	694.196	3,0%	131
19.	UKUPNE OBAVEZE	19.123.049	86,6%	20.002.494	86,7%	105
	KAPITAL					
20.	Trajne prioritetne dionice	8.828	0%	365	0,0%	4
21.	Obične dionice	1.290.872	5,8%	1.299.335	5,6%	101
22.	Emisiona ažia	137.290	0,6%	137.290	0,6%	100
	22.a. na trajne prioritetne dionice	88	0%	88	0,0%	100
	22.b. na obične dionice	137.202	0,6%	137.202	0,6%	100
23.	Neraspodijeljena dobit i rezerve kapitala	1.096.380	5,0%	1.318.942	5,7%	120
24.	Kursne razlike	0	0,0%	0	0,0%	-
25.	Ostali kapital	256.236	1,2%	181.681	0,8%	71
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	181.480	0,8%	142.164	0,6%	78
27.	UKUPAN KAPITAL: (20. do 25.)	2.971.086	13,4%	3.079.777	13,3%	104
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL: (19. + 27.)	22.094.135	100%	23.082.271	100%	104
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	707.503		709.746		100
	UKUPNO	22.801.638		23.792.017		104

Prilog 3-Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH-30.06.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Banka	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	951.877	4,1%	617.816	4,1%	709.094	3,9%	4.096
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	495.586	2,1%	357.751	2,4%	416.771	2,3%	2.245
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	1.152.600	5,0%	749.946	5,0%	875.216	4,8%	4.789
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	2.214.250	9,6%	1.611.673	10,8%	1.683.994	9,2%	20.074
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	100.465	0,4%	55.431	0,4%	68.887	0,4%	385
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.196.123	5,2%	822.719	5,6%	967.200	5,3%	11.900
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	499.878	2,2%	299.872	2,0%	399.326	2,2%	1.007
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	519.289	2,2%	393.376	2,6%	245.703	1,3%	-550
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.689.834	20,3%	2.710.341	18,2%	3.793.258	20,7%	54.153
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.471.576	6,4%	1.049.340	7,0%	1.231.095	6,7%	6.024
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.560.462	6,8%	1.087.712	7,3%	1.260.326	6,9%	11.506
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	6.160.187	26,7%	3.968.703	26,6%	5.070.618	27,7%	63.343
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	775.022	3,4%	227.908	1,5%	684.427	3,7%	863
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	305.138	1,3%	213.837	1,4%	262.721	1,4%	601
15.	ZIRAATBANK BH d.d.- SARAJEVO	989.984	4,3%	756.504	5,1%	637.750	3,5%	1.245
	UKUPNO	23.082.271	100%	14.922.929	100%	18.306.386	100%	181.681

Prilog 4-Klasifikacija aktive bilansa banaka u FBiH-30.06.2019.

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA –

-u 000 KM-

R. br.	Stavke aktive bilansa	Klasifikacija					Ukupno
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.750.142	173.030	4.571	627	738	2.929.108
2.	Dugoročni krediti	9.935.519	571.908	105.621	76.939	11.850	10.701.837
3.	Ostali plasmani	431.866	564	45	122	2.295	434.892
4.	Obračunata kamata i naknada	39.961	3.522	2.107	3.626	41.977	91.193
5.	Dospjela potraživanja	40.848	19.687	9.746	242.556	680.326	993.163
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	76	426	30.211	30.713
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	879.650	4.338	696	652	45.266	930.602
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	14.077.986	773.049	122.862	324.948	812.663	16.111.508
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	277.388	66.813	37.238	190.531	812.659	1.384.629
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	211.616	69.781	66.895	180.984	702.715	1.231.991
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	164.217	36.922	4.690	42.332	109.607	357.768
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	63.566	21.952	2.521	5.380	18.430	111.849
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						249.432
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE(bruto knjigovod. vrijednost)						8.208.392
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						24.319.900

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	4.928.311
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	1.874.454
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	571.197
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	6.371
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	18.916
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	11.857
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FEDERACIJE BIH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	797.286
	UKUPNO pozicija 14	8.208.392
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	208.604

Prilog 4a-Klasifikacija aktive vanbilansnih rizičnih stavki banaka u FBiH-30.06.2019.

– KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	Vanbilansne stavke	Klasifikacija					Ukupno
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	388.327	45.121	750	1.467	0	435.665
2.	Činidbene garancije	717.663	69.662	1.060	7.205	96	795.686
3.	Nepokriveni akreditivi	48.336	1.917	85	0	0	50.338
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.892.703	82.566	280	64	140	1.975.753
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	15.221	373	406	0	79	16.079
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	3.062.250	199.639	2.581	8.736	315	3.273.521
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	60.322	12.883	610	5.239	314	79.368
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	30.838	2.926	1.382	6.926	229	42.301
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	40.432	11.349	57	677	86	52.601
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	21.334	8.969	6	4	2	30.315
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						22.286
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						574.442
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						3.847.963
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjeđenih novčanim depozitom						46.130
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						662.162

Prilog 5-Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA-30.06.2019.

-u 000 KM-

R. br	Opis	30.06.2018.	%	30.06.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA	Iznos	%	Iznos	%	
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.022	0,5	2.582	0,7	128
2)	Plasmani drugim bankama	832	0,3	2.090	0,6	251
3)	Kreditni i poslovi lizinga	328.878	89,1	324.284	88,7	99
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	1.544	0,4	2.349	0,6	152
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	0	0	0	0	0
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	1	0	1	0	100
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	35.948	9,7	34.315	9,4	95
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	369.225	100	365.621	100	99
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
1)	Depoziti	54.238	81,6	47.091	75,3	87
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	4.535	6,8	4.544	7,3	100
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	3.897	5,9	3.658	5,8	94
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	3.805	5,7	7.276	11,6	191
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	66.475	100	62.569	100	94
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	302.750	-	303.052	-	100
2.	OPERATIVNI PRIHODI					
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	28.001	12,9	28.732	12,9	103
b)	Naknade po kreditima	5.317	2,4	5.185	2,3	98
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	11.062	5,1	11.222	5,0	101
d)	Naknade za izvršene usluge	141.489	65,2	152.085	67,9	107
e)	Prihod iz poslova trgovanja	289	0,1	1.205	0,5	417
f)	Ostali operativni prihodi	30.986	14,3	25.554	11,4	82
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	217.144	100	223.983	100	103
3.	NEKAMATNI RASHODI					
a)	Poslovni i direktni rashodi					
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obaveze i ost. vrijed. usklađenja	32.297	9,4	22.432	6,5	69
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	57.171	16,5	63.937	18,6	112
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	89.468	25,9	86.369	25,1	97
b)	Operativni rashodi					
1)	Troškovi plata i doprinosa	126.993	36,8	129.746	37,7	102
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	74.364	21,6	75.722	22,0	102
3)	Ostali operativni troškovi	54.249	15,7	52.460	15,2	97
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	255.606	74,1	257.928	74,9	101
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	345.074	100	344.297	100	100
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	174.820	-	183.288	-	105
5.	GUBITAK	0	0	550	-	-
6.	POREZI	0	0	1.040	-	-
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	43	-	-
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	60	-	-
9.	NETO-DOBIT 4.-6.	174.820	-	182.231	-	104
10.	NETO-GUBITAK 4.-6.	0	0	550	-	-
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	174.820	-	181.681	-	104

Prilog 6-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite sa 30.06.2019.

Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

-u %-

R.br.	Opis	31.12.2018.		30.06.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6
1.	Pon. kamatne stope na kratk. kredite	2,67	2,97	2,36	2,77
1.1.	Privredi	2,61	2,84	2,32	2,66
1.2.	Stanovništvu	7,53	14,66	7,21	13,60
2.	Pon. kamatne stope na dug.kredite	4,66	5,62	4,63	5,57
2.1.	Privredi	3,61	3,91	3,46	3,73
2.2.	Stanovništvu	5,55	7,06	5,37	6,74
3.	Ukupno pon. kamatne stope	3,56	4,15	3,34	3,98
3.1.	Privredi	2,88	3,13	2,58	2,90
3.2.	Stanovništvu	5,59	7,22	5,40	6,87

Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

-u %-

R.br.	Opis	31.12.2018.		30.06.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6
1.	Pon. kamatne stope na kratk. depozite	0,38	0,36	0,33	0,32
1.1.	Do tri mjeseca	0,41	0,39	0,33	0,32
1.2.	Do jedne godine	0,31	0,31	0,33	0,33
2.	Pon. kamatne stope na dug. depozite	1,15	1,16	1,31	1,22
2.1.	Do tri godine	0,99	1,01	1,21	1,08
2.2.	Preko tri godine	1,44	1,45	1,59	1,60
3.	Ukupno pon. kamatne stope na depozite	0,66	0,65	0,82	0,77

Prilog 6a-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite po periodima

Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite po periodima

-u %-

R. br.	Opis	30.06.2015.		30.06.2016.		30.06.2017.		30.06.2018.		30.06.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratk. kredite	5,23	5,62	4,30	4,78	3,30	3,57	2,76	3,05	2,36	2,77
1.1.	Privredi	5,20	5,53	4,23	4,64	3,24	3,45	2,70	2,93	2,32	2,66
1.2.	Stanovništvu	7,72	11,03	7,73	12,95	8,23	15,14	7,55	14,45	7,21	13,60
2.	Pon. kamatne stope na dug. kredite	6,82	7,73	6,29	7,38	5,61	6,68	4,84	5,87	4,63	5,57
2.1.	Privredi	5,98	6,46	5,02	5,35	4,30	4,59	3,79	4,11	3,46	3,73
2.2.	Stanovništvu	7,41	8,63	7,29	8,98	6,50	8,08	5,66	7,26	5,37	6,74
3.	Ukupno pon. kamatne stope	5,99	6,63	5,22	5,98	4,31	4,92	3,69	4,32	3,34	3,98
3.1.	Privredi	5,42	5,79	4,45	4,84	3,49	3,71	2,99	3,24	2,58	2,90
3.2.	Stanovništvu	7,42	8,71	7,30	9,11	6,53	8,22	5,70	7,41	5,40	6,87

Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite po periodima

-u %-

R. br.	Opis	30.06.2015.		30.06.2016.		30.06.2017.		30.06.2018.		30.06.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratk. depozite	0,88	0,90	0,38	0,38	0,36	0,36	0,30	0,29	0,33	0,32
1.1.	Do tri mjeseca	0,47	0,48	0,27	0,27	0,34	0,34	0,31	0,29	0,33	0,32
1.2.	Do jedne godine	1,33	1,35	0,76	0,78	0,51	0,52	0,27	0,27	0,33	0,33
2.	Pon. kamatne stope na dug. depozite	2,48	2,51	1,84	1,86	1,42	1,45	1,05	1,06	1,31	1,22
2.1.	Do tri godine	2,30	2,33	1,67	1,70	1,32	1,34	0,91	0,92	1,21	1,08
2.2.	Preko tri godine	2,95	2,96	2,35	2,35	1,81	1,86	1,26	1,27	1,59	1,60
3.	Ukupno pon. kamatne stope na depozite	1,82	1,84	0,98	0,99	0,67	0,68	0,56	0,55	0,82	0,77

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

Prilog 7-Osnovni podaci o MKO u FBiH na dan 30.06.2019.

R. br.	Naziv MKO	Direktor	Datum izdavanja dozvole za rad	Broj zaposlenih	Web adresa
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	Almir Sultanović	04.02.2008.	290	www.eki.ba
2.	MKF "EKI" Sarajevo	Esad Uzunić	20.08.2007.	205	www.eki.ba
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	Džavid Sejfović	04.02.2008.	79	www.lider.ba
4.	"LOK MKF" Sarajevo	Elma Čardaklija - Bašić	04.02.2008.	70	www.lok.ba
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	Jakob Finci	09.10.2007.	6	www.melaha.ba
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	Safet Husić	09.07.2007.	185	www.mi-bospo.org
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	Sanin Čampara	19.03.2008.	136	www.mikra.ba
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	Ferida Softić	20.08.2007.	32	www.mikroaldi.org
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	Senad Sinanović	20.08.2007.	298	www.partner.ba
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	Edina Hadžimurtezić	10.12.2007.	8	www.mfi.ba
11.	MKF "SANI" Zenica	Sulejman Haračić	09.10.2007.	5	-
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	Samir Bajrović	20.08.2007.	176	www.microsunrise.ba
13.	MKD „IUTECREDIT BH“ d.o.o. Sarajevo	Vilma Tunjić Juzbašić	28.02.2019.	16	www.iutecredit.ba
Ukupno				1.506	

Prilog 8-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za isplaćene mikrokređite za period 01.01.-30.06.2019.

R. br.	Opis	Isplate mikrokređita u I polugodištu 2019. (u 000 KM)	Ponderisana NKS (prosječna)	Ponderisana EKS (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokređiti za:	34.580	21,26%	29,83%
1.1.	uslužne djelatnosti	4.955	19,96%	27,14%
1.2.	trgovinu	1.593	19,76%	27,54%
1.3.	poljoprivredu	7.881	19,31%	26,33%
1.4.	proizvodnju	655	19,33%	26,47%
1.5.	stambene potrebe	7.686	18,75%	23,22%
1.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	1.177	19,37%	48,95%
1.7.	ostalo	10.633	25,67%	36,90%
2.	Dugoročni mikrokređiti za:	202.385	19,29%	22,98%
2.1.	uslužne djelatnosti	37.265	18,99%	22,58%
2.2.	trgovinu	6.936	19,28%	23,12%
2.3.	poljoprivredu	64.401	18,06%	21,36%
2.4.	proizvodnju	4.478	18,88%	22,45%
2.5.	stambene potrebe	44.836	18,71%	21,90%
2.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	7.148	19,11%	22,97%
2.7.	ostalo	37.321	22,52%	27,49%
3.	Ukupni mikrokređiti	236.965	19,58%	23,98%

Prilog 8a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO iz RS-a koje posluju u FBiH za isplaćene mikrokredite za period 01.01.-30.06.2019.

R. br.	Opis	Isplate mikrokredita u I polugodištu 2019. (u 000 KM)	Ponderisana NKS (prosječna)	Ponderisana EKS (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	12.336	16,28%	84,81%
1.1.	uslužne djelatnosti	1.220	17,45%	20,93%
1.2.	trgovinu	947	16,43%	18,85%
1.3.	poljoprivredu	1.336	17,24%	20,18%
1.4.	proizvodnju	285	16,17%	18,63%
1.5.	stambene potrebe	231	17,50%	23,80%
1.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	7.029	18,76%	25,56%
1.7.	ostalo	1.288	0,35%	609,84%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	32.224	17,66%	20,81%
2.1.	uslužne djelatnosti	4.919	16,61%	18,60%
2.2.	trgovinu	1.679	16,51%	18,45%
2.3.	poljoprivredu	8.051	16,28%	18,13%
2.4.	proizvodnju	822	16,10%	17,90%
2.5.	stambene potrebe	7.391	18,21%	21,22%
2.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	9.185	19,24%	24,45%
2.7.	ostalo	177	22,92%	33,38%
3.	Ukupni mikrokrediti	44.560	17,28%	38,53%

Prilog 8b - Uпорedni pregled prosječnih ponderisanih EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za isplaćene mikrokredite

Prosječne ponderisane NKS na:	01.01.-30.06. 2015.	01.01.-30.06. 2016.	01.01.-30.06. 2017.	01.01.-30.06. 2018.	01.01.-30.06. 2019.
Krakoročne mikrokredite	18,50%	16,78%	18,83%	20,20%	21,26%
Dugoročne mikrokredite	20,89%	20,64%	20,46%	19,66%	19,29%
Ukupne mikrokredite	20,35%	19,88%	20,20%	19,74%	19,58%
Prosječne ponderisane EKS na:	01.01.-30.06. 2015.	01.01.-30.06. 2016.	01.01.-30.06. 2017.	01.01.-30.06. 2018.	01.01.-30.06. 2019.
Krakoročne mikrokredite	26,06%	25,33%	28,08%	27,00%	29,83%
Dugoročne mikrokredite	24,63%	24,49%	24,30%	23,34%	22,98%
Ukupne mikrokredite	24,95%	24,65%	24,92%	23,92%	23,99%

Prilog 9-Zbirni bilans stanja MKF-30.06.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.	%	30.06.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA		Iznos	%	Iznos	%	
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	48.291	11,1	44.459	9,7	92
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	33.993	7,7	26.776	5,8	79
1b)	Kamatonosni računi depozita	14.298	3,4	17.683	3,9	124
2.	Plasmani bankama	210	0,0	220	0,0	105
3.	Kreditni	322.370	74,4	344.714	75,0	107
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	-2.232	-0,5	-2.608	-0,6	117
3b)	Neto krediti (3-3a)	320.137	73,9	341.714	74,4	107
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	24.918	5,8	31.540	6,9	127
5.	Dugoročne investicije	33.061	7,6	33.061	7,2	100
6.	Ostala aktiva	6.900	1,6	8.568	1,9	124
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	-135	-0,0	-166	-0,1	123
8.	Ukupno aktiva	433.382	100	459.396	100	106
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	69.189	16,0	76.737	16,7	111
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	108.781	25,1	116.066	25,3	107
11.	Ostale obaveze	21.647	5,0	26.118	5,7	121
12.	Ukupno obaveze	199.617	46,1	218.921	47,7	110
13.	Donirani kapital	48.076	11,1	48.076	10,5	100
14.	Osnovni kapital	3.820	0,9	3.820	0,8	100
15.	Višak prihoda nad rashodima	243.189	56,1	249.946	54,4	103
15a)	za prethodne godine	230.646	53,2	243.153	52,9	105
15b)	za tekuću godinu	12.543	2,9	6.793	1,5	54
16.	Manjak prihoda nad rashodima	62.021	14,3	62.060	13,5	100
16a)	za prethodne godine	61.278	14,1	62.021	13,5	101
16b)	za tekuću godinu	743	0,2	39	0,0	5
17.	Ostale rezerve	701	0,1	693	0,1	99
18.	Ukupno kapital	233.765	53,9	240.475	52,3	103
19.	Ukupno pasiva	433.382	100	459.396	100	106
Vanbilansna evidencija						
	- otpisani krediti	105.151		102.420		97
	- komisioni poslovi	421		361		86

Prilog 10-Zbirni bilans stanja MKD-30.06.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.	%	30.06.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA		Iznos	%	Iznos	%	
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	9.107	6,2	6.404	4,2	70
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	9.107	6,2	5.904	3,9	65
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0,0	500	0,3	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0,0	0	0,0	0
3.	Kreditni	134.551	91,6	139.513	91,9	104
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	-672	-0,5	-791	-0,5	118
3b)	Neto krediti (3-3a)	133.879	91,1	138.722	91,4	104
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	1.751	1,2	4.545	3,0	260
5.	Dugoročne investicije	0	0,0	0	0,0	0
6.	Ostala aktiva	2.270	1,5	2.237	1,4	99
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	-36	0,0	-49	-0,0	136
8.	Ukupno aktiva	146.971	100	151.859	100	103
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	33.197	22,6	41.405	27,3	125
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	68.515	46,6	59.842	39,4	87
11.	Ostale obaveze	6.155	4,2	7.942	5,2	129
12.	Ukupno obaveze	107.867	73,4	109.189	71,9	101
13.	Donirani kapital	0	0,0	0	0	0
14.	Osnovni kapital	30.600	20,8	31.100	20,5	102
15.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	0
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	6.504	4,4	9.042	5,9	139
16a)	prethodnih godina	1.225	0,8	5.977	3,9	488
16b)	tekuće godine	5.279	3,6	3.065	2,0	58
17.	Zakonske rezerve	2.000	1,4	2.528	1,7	126
18.	Ostale rezerve	0	0,0	0	0,0	0
19.	Ukupno kapital	39.104	26,6	42.670	28,1	109
20.	Ukupno pasiva	146.971	100	151.859	100	103
Vanbilansna evidencija						
	- otpisani krediti	1.506		2.068		137
	- komisioni poslovi	0		0		0

Prilog 11-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO - 30.06.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Naziv MKO	Iznos aktive	Iznos bruto portfolia	Iznos kapitala	Višak (manjak) prihoda nad rashodima/ neto dobit (gubitak)	Plasmani u periodu 01.01.-30.06.2019.
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	150.614	139.344	42.519	3.414	55.769
2.	MKD „IUTECREDIT BH“ d.o.o. Sarajevo	1.245	169	151	-349	179
3.	MKF "EKI" Sarajevo	87.491	30.973	67.942	741	19.225
4.	MKF "LIDER" Sarajevo	23.150	22.007	11.382	61	11.956
5.	"LOK MKF" Sarajevo	9.933	5.554	3.192	337	2.764
6.	MKF "MELAHA" Sarajevo	1.272	856	528	7	437
7.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	70.549	64.083	25.065	1.156	35.033
8.	MKF "MIKRA" Sarajevo	42.364	32.641	9.318	566	17.645
9.	MKF "MIKRO ALDI" Gorazde	7.349	6.930	5.119	162	3.749
10.	"PARTNER MKF" Tuzla	154.034	134.878	88.286	3.200	59.538
11.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	1.866	1.689	1.581	27	1.205
12.	MKF "SANI" Zenica	424	395	186	-39	258
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	60.964	44.316	27.876	1.117	29.177
Ukupno		611.255	483.835	283.145	10.400	236.965

Prilog 12-Zbirni bilans uspjeha MKF-30.06.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.06.2018.	%	Za period 01.01. - 30.06.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI	Iznos	%	Iznos	%	
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	4	0,0	5	0,0	125
1.2.	Kamate na plasmane bankama	10	0,0	1	0,0	10
1.3.	Kamate na kredite	31.293	98,1	31.655	98,2	101
1.4.	Ostali finansijski prihod	595	1,9	579	1,8	97
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	31.902	100	32.240	100	101
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	3.858	92,9	3.661	90,3	95
2.2.	Ostali finansijski rashodi	297	7,1	394	9,7	133
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	4.155	100	4.055	100	98
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	27.747	-	28.185	-	102
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	3.361	92,5	3.192	94,9	95
4.2.	Ostali operativni prihodi	274	7,5	171	5,1	62
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	3.635	100	3.363	100	93
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	17.764	65,8	18.233	67,0	103
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	5.309	19,7	5.098	18,7	96
5.3.	Ostali operativni troškovi	3.944	14,5	3.893	14,3	99
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	27.017	100	27.224	100	101
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	1.687	-	1.950	-	116
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	2.678	-	2.374	-	89
8.	Vanredni prihodi	6.870	-	5.177	-	75
9.	Vanredni rashodi	310	-	216	-	70
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	9.238	-	7.335	-	79

Prilog 13-Zbirni bilans uspjeha MKD-30.06.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.06.2018.		Za period 01.01. - 30.06.2019.		Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI	Iznos	%	Iznos	%	
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0,0	0	0,0	0
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0,0	0	0,0	0
1.3.	Kamate na kredite	8.578	99,9	11.893	99,9	139
1.4.	Ostali finansijski prihod	5	0,1	9	0,1	180
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	8.583	100	11.902	100	139
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	1.625	94,4	1.967	86,8	121
2.2.	Ostali finansijski rashodi	97	5,6	298	13,2	307
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	1.722	100	2.265	100	132
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	6.861	-	9.637	-	140
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	689	90,5	929	89,8	135
4.2.	Ostali operativni prihodi	72	9,5	105	10,2	146
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	761	100	1.034	100	136
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	3.081	71,2	4.483	68,2	146
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	654	15,1	1.138	17,3	174
5.3.	Ostali operativni troškovi	595	13,7	957	14,5	161
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	4.330	100	6.578	100	152
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	671	-	722	-	108
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	2.621	-	3.371	-	129
8.	Vanredni prihodi	18	-	101	-	561
9.	Vanredni rashodi	88	-	28	-	32
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	2.551	-	3.444	-	135
11.	POREZ	255	-	379	-	149
12.	Neto dobit/gubitak	2.296	-	3.065	-	133

PRILOZI ZA LIZING SEKTOR

Prilog 14-Osnovni podaci o lizing društvima na dan 30.06.2019.

R. br.	Naziv lizing društva	Direktor	Datum izdavanja dozvole za rad	Broj zaposlenih	Web adresa
1.	ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	Mirza Muhović	22.03.2010.	6	www.asa-leasing.ba
2.	MOGO d.o.o. Sarajevo	Kreics Maris	01.06.2018.	28	www.mogo.ba
3.	PORSCHE LEASING d.o.o.	Dejan Stupar	28.05.2015.	19	www.porscheleasing.ba
4.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	Maja Jurčević	19.01.2010.	37	www.rlbh.ba
5.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	Elma Hošo	11.02.2010.	25	www.s-leasing.ba
6.	Vantage LEASING d.o.o Sarajevo	Slobodan Vujić	12.01.2010.	11	www.vantageleasing.ba
Ukupno				126	

Prilog 15-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu za period 01.01.-30.06.2019.

Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u periodu 01.01.-30.06.2019.					
R. br.	O p i s	Broj ugovora	Iznos finansiranja	Ponderisana NKS	Ponderisana EKS
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	34	526	8,9%	18,0%
a.	putnička vozila	27	355	11,6%	23,5%
b.	vozila za obavlja.djelatnosti (terenska i putnička)	7	171	3,4%	6,5%
c.	mašine i oprema	0	0	0,0%	0,0%
d.	nekretnine	0	0	0,0%	0,0%
e.	ostalo	0	0	0,0%	0,0%
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	34	526	8,9%	18,0%
a.	pravna lica	16	424	3,1%	5,5%
b.	preduzetnici	0	0	0,0%	0,0%
c.	fizička lica	18	102	33,0%	69,7%
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	2.494	87.918	6,5%	10,0%
a.	putnička vozila	1.807	46.826	8,7%	13,6%
b.	vozila za obavlja.djelatnosti (terenska i putnička)	536	25.994	4,0%	6,1%
c.	mašine i oprema	151	15.098	3,8%	5,4%
d.	nekretnine	0	0	0,0%	0,0%
e.	ostalo	0	0	0,0%	0,0%
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	2.494	87.918	6,5%	10,0%
a.	pravna lica	1.758	77.677	4,6%	6,8%
b.	preduzetnici	54	1.857	4,9%	6,9%
c.	fizička lica	682	8.384	23,6%	40,1%
	Ukupno (1+2)	2.528	88.444	6,5%	10,0%

Prilog 15a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu po periodima

Ponderisana prosječna NKS i EKS po ugovorima finansijskog lizinga										
Opis	30.06.2015.		30.06.2016.		30.06.2017.		30.06.2018.		30.06.2019.	
	1		2		3		4		5	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
I Kratkoročni lizing ugovori										
1. Prema predmetu lizinga	5,1%	8,1%	3,4%	6,6%	3,4%	5,6%	4,6%	12,2%	8,9%	18,0%
a) Putnička vozila	5,0%	7,9%	4,8%	10,7%	5,1%	7,9%	6,2%	12,7%	11,6%	23,5%
b) Vozila za obavljanje djelatnosti	5,6%	9,5%	4,0%	5,5%	3,7%	5,9%	5,7%	10,6%	3,4%	6,5%
c) Mašine i oprema	4,1%	5,6%	0,8%	2,2%	0,4%	1,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
d) Nekretnine	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
1.1. Prema korisniku lizinga	5,1%	8,1%	3,4%	6,6%	3,4%	5,6%	4,6%	12,2%	8,9%	18,0%
a) Pravna lica	5,0%	7,8%	3,2%	5,1%	3,4%	5,5%	4,5%	8,5%	3,1%	5,5%
b) Preduzetnici	0,0%	0,0%	5,9%	11,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
c) Fizička lica	7,3%	16,8%	6,0%	86,3%	5,0%	11,4%	5,8%	51,4%	33,0%	69,7%
II Dugoročni lizing ugovori										
2. Prema predmetu lizinga	6,0%	8,1%	5,2%	8,3%	4,7%	7,3%	4,3%	6,8%	6,5%	10,0%
a) Putnička vozila	6,1%	8,9%	5,4%	9,5%	5,1%	8,2%	4,7%	7,9%	8,7%	13,6%
b) Vozila za obavljanje djelatnosti	5,7%	7,7%	4,8%	7,2%	4,4%	6,6%	4,1%	6,0%	4,0%	6,1%
c) Mašine i oprema	6,3%	7,8%	4,8%	7,1%	4,6%	6,1%	3,5%	5,5%	3,8%	5,4%
d) Nekretnine	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,9%	4,2%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	0,0%	0,0%	6,9%	22,0%	7,0%	36,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
2.1. Prema korisniku lizinga	6,0%	8,1%	5,2%	8,3%	4,7%	7,3%	4,3%	6,8%	6,5%	10,0%
a) Pravna lica	6,0%	8,0%	5,2%	7,4%	4,7%	6,7%	4,3%	6,1%	4,6%	6,8%
b) Preduzetnici	7,0%	10,9%	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,2%	7,6%	4,9%	6,9%
c) Fizička lica	5,5%	9,8%	5,0%	20,8%	4,9%	17,4%	5,0%	19,1%	23,6%	40,1%
Ukupno	6,0%	8,1%	5,1%	8,3%	4,7%	7,2%	4,3%	6,9%	6,5%	10,0%

Prilog 16-Pregled vlasničke strukture lizing društava-30.06.2019.

R. br.	Lizing društvo	Ime-naziv vlasnika	% učešća
1.	ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	ASA AUTO d.o.o. Sarajevo	82,8
		ASA FINANCE d.d. Sarajevo	17,2
2.	MOGO d.o.o. Sarajevo	Pole Alberts, Riga, Latvija	100
3.	PORSCHE LEASING d.o.o.	PORSCHE BANK Aktiengesellschaft Salzburg Austrija	100
4.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	RAIFFEISEN BANK d.d. Sarajevo, BiH	100
5.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	STEIERMAERKISCHE BANK UND SPARKASSEN AG, Graz	51,0
		SPARKASSE BANK d.d. Sarajevo	49,0
6.	VANTAGE LEASING d.o.o. Sarajevo	VB LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	100

Prilog 17-Zbirni bilans stanja lizing društava-30.06.2019.

- u 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2018.		30.06.2019.		Indeks
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5/3
		Iznos	% u ukupnoj aktivni	Iznos	% u ukupnoj aktivni	30.06.2019./31.12.2018.
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	13.969	4,7	4.563	1,4	33
2.	Plasmani bankama	17.235	5,8	33.256	9,9	193
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto (3a-3b-3c-3d)	214.674	72,2	238.139	70,7	111
3a)	Potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	233.535	78,6	266.516	79,1	114
3b)	Rezerve za gubitke	897	0,3	1.343	0,4	150
3c)	Odgođeni prihodi po osnovu kamata	17.794	6,0	26.832	8,0	151
3d)	Odgođeni prihodi po osnovu naknada	170	0,1	202	0,1	119
4.	Potraživanja od subsidijarnih lica	2	0,0	2	0,0	100
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto (5a+5b-5c-5d)	36.485	12,3	46.893	13,9	129
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina-vlastita sredstva	4.848	1,6	4.970	1,5	103
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina -operativnog lizinga	48.482	16,3	60.480	17,9	125
5c)	Ispravka vrijednosti -vlastita sredstva	3.748	1,3	3.698	1,1	99
5d)	Ispravka vrijednosti-operativni lizing	13.097	4,4	14.859	4,4	113
6.	Dugoročne investicije	203	0,1	203	0,1	100
7.	Ostala aktiva (7a+7b)	14.586	4,9	13.888	4,1	95
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	6.253	2,1	5.837	1,7	93
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+nedospjela glavnica)	12.130	4,1	11.714	3,5	97
7a2)	Rezerve za zajmove	5.877	2,0	5.877	1,7	100
7b)	Zalihe	1.339	0,5	996	0,3	74
7c)	Ostala aktiva	6.994	2,4	7.055	2,1	101
	UKUPNA AKTIVA	297.154	100	336.944	100	113
	PASIVA					
9.	Obaveze po uzetim kreditima, neto	252.389	84,9	300.062	89,1	119
9a)	Obaveze po kratkoročnim kreditima	0	0,0	0	0,0	100
9b)	Obaveze po dugoročnim kreditima	252.729	85,0	300.354	89,1	119
9c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	340	0,1	292	0,1	86
10.	Ostale obaveze	7.997	2,7	7.335	2,2	92
	UKUPNO OBAVEZE	260.386	87,6	307.397	91,2	118
11.	Osnovni kapital	33.925	11,4	23.950	7,1	71
12.	Rezerve	4.547	1,5	5.994	1,8	132
13.	Akumulirana dobit/gubitak	-1.704	-0,6	-397	-0,1	23
	UKUPNO KAPITAL	36.768	12,4	29.547	8,8	80
	UKUPNO PASIVA	297.154	100	336.944	100	113
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	84.175	29,2	32.251	9,6	38
	Novi otpis (+)	896	0,3	339	0,1	38
	Naplata (-)	4.101	1,4	836	0,2	20
	Trajni otpis (-)	8.033	2,8	46	0,0	1
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	72.937	25,3	31.708	9,4	43

Prilog 18-Pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 30.06.2019.

R. br.	Lizing društvo	Bilansna suma		Potraživanja po fin.lizingu		Neto stanje sredstava datih u oper.lizing		Finans. rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	1.962	0,6	2	0	0	0	-333
2.	Mogo d.o.o. Sarajevo	8.878	2,6	6.009	2,5	0	0	-1.145
3.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	108.849	32,3	73.918	31,0	30.983	68,0	1.232
4.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	142.259	42,2	90.439	38,0	11.267	25,0	1.496
5.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	69.809	20,7	64.987	27,3	3.268	7,0	445
6.	Vantage Leasing d.o.o. Sarajevo	5.187	1,5	2.784	1,2	103	0	-729
	Ukupno	336.944	100	238.139	100	45.621	100	966

Prilog 19-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava i banaka koje obavljaju poslove finansijskog lizinga-30.06.2019.

R. br.	Lizing društvo/banka koja obavlja lizing poslove	Ukupni kapital (000 KM)	Rang po ukupnom kapitalu	Neto dobit/gubitak (000 KM)	Rang po neto dobit/gubitak	Plasmani u prvom polugodištu 2019. (000 KM)	Rang plasmanima u prvom polugodištu 2019.	Broj ugovora u prvom polugodištu 2019.	Rang po broju ugovora u prvom polugodištu 2019.
1.	Asa Aleasing d.o.o. Sarajevo	1.868	5.	-333	4.	0	-	0	-
2.	Mogo d.o.o. Sarajevo	0	6.	-1.145	6.	6.223	5.	731	3.
3.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	4.581	3.	1.232	2.	39.801	1.	1.096	1.
4.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	14.360	1.	1.496	1.	28.068	2.	653	2.
5.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	6.775	2.	445	3.	21.246	3.	353	4.
6.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	1.963	4.	-729	5.	0	-	0	-
	Ukupno (sektor)	29.547		966		95.338		2.833	
	UniCredit Bank d.d. Mostar	-	-	-	-	11.885	4.	210	5.
	Ukupno (sistem)					107.223		3.043	

Prilog 20-Pregled rezervi za finansijski lizing-30.06.2019.

-u 000 KM-

Dani kašnjenja	Stopa rezerv. za finans. lizing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za finans. lizing (nepokretne stvari)	Iznos potraživanja za pokretne stvari	Iznos potraživanja za nepokretne stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokretne stvari	Rezerve			
							Za pokretne stvari	Za nepokretne stvari	Više obračunate i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
1	2	3	4	5	6	7	8=6*3	9=7*3	10	11=8+9+10
0-60	0,50%	0,50%	234.526	2.007	43.355	337	217	2	635	853
60-90	10%	10%	2.021	0	461	0	46	0	77	123
90-180	50%	50%	593	92	72	16	36	8	80	124
preko 180	100%	75%	243	0	243	0	243	0	0	243
preko 360	100%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno			237.383	2.099	44.131	353	542	10	792	1.343

Prilog 21-Pregled rezervi za zajmove-30.06.2019.

-u 000 KM-

Dani kašnjenja	Stopa rezervisanja	Iznos potraživanja	Rezerve	Više obračunate izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
1	2	3	4=3*2	5	6=4+5
0-60	0,05%	5.840	3	0	3
60-90	5%	0	0	0	0
90-180	10%	0	0	0	0
180-270	30%	0	0	0	0
270-360	50%	0	0	0	0
preko 360	100%	5.874	5.874	0	5.874
Ukupno	-	11.714	5.877	0	5.877

Prilog 22-Zbirni bilans uspjeha lizing društava-30.06.2019.

- u 000 KM -

R. br.	Opis	30.06.2018.		30.06.2019.		Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
		Iznos	Učešće u ukupnim prihodima /rashodima	Iznos	Učešće u ukupnim prihodima /rashodima	30.06.2019./30.06.2018.
	Finansijski prihodi i rashodi					
1.	Prihodi od kamata	5.436	32,6%	6.561	41,9%	121
1a)	Kamate po finansijskom lizingu	4.464	26,7%	5.622	35,9%	126
1b)	Kamate na plasmane bankama	137	0,8%	154	1,0%	112
1c)	Naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	303	1,8%	387	2,5%	128
1d)	Ostali prihodi po kamatama	532	3,2%	398	2,5%	75
2.	Rashodi po kamatama	1.571	12,5%	2.019	13,7%	129
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	1.522	12,1%	1.963	13,4%	129
2b)	Naknade za obradu kredita	46	0,4%	50	0,3%	109
2c)	Ostali rashodi po kamatama	3	0,0%	6	0,0%	200
3.	Neto prihodi od kamata	3.865	23,2%	4.542	29,0%	118
	Operativni prihodi i rashodi					
4.	Operativni prihodi	11.259	67,4%	9.106	58,1%	81
4a)	Naknade za izvršene usluge	1	0,0%	1	0,0%	100
4b)	Naknada za operativni najam	6.093	36,5%	6.867	43,8%	113
4c)	Prihod od prodaje lizing objekta	165	1,0%	143	0,9%	87
4d)	Ostali operativni prihodi	5.000	29,9%	2.095	13,4%	42
4d)1	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	3.172	19,0%	667	4,3%	21
4d)2	Prihodi od opomena	103	0,6%	18	0,1%	17
4d)3	Ostalo	1.725	10,3%	1.410	9,0%	82
5.	Operativni rashodi	10.912	87,1%	11.971	81,4%	110
5a)	Troškovi plata i doprinosa	2.427	19,4%	2.677	18,2%	110
5b)	Troškovi poslovnog prostora	4.743	37,8%	4.653	31,7%	98
5c)	Ostali troškovi	3.742	29,9%	4.641	31,6%	124
6.	Troškovi rezervi za gubitke	50	0,4%	711	4,8%	1.422
7.	Dobit prije poreza	4.162	33,2%	966	6,2%	23
8.	Porez na dobit	0	0,0%	0	0,0%	100
9.	Neto dobit	4.162	24,9%	966	6,2%	23

PRILOZI ZA FAKTORING SEKTOR

Prilog 23-Osnovni podaci o društvu za faktoring i pregled vlasničke strukture na dan 30.06.2019.

R. br.	Naziv društva	Direktor	Datum izdavanja odobrenja	Br. zaposl.	Web adresa	Ime – Naziv vlasnika	Udio
1.	Batagon factoring d.o.o. Sarajevo	Đenan Bogdanić	28.12.2017.	4	www.batagon-factoring.ba	Batagon International AG, Zug, Švicarska	100%

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZDAVAČ
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba